

GİLBERT ACHAR
MİCHEL WARSCHAWSKİ

İsrail'in Hizbullaha Karşı Savaşı

YAZIN YAYINCILIK

Yazarlar hakkında

Gilbert Achcar Lübnanlı olup yıllar önce Paris Üniversitesi'nde ulusararası politika okuduğu Fransa'ya yerleşmiştir. Türkçe'de Babalıklar çatışması ve Kaynayan Ortadoğu kitabı yayınlanmıştır. Son olarak Noam Chomsky ile ortak kitapları Perilous Power: The Middle East and U.S. Foreign Policy (Paradigm 2006).

Michel Warschawski, Kudüs'te Alternatif Enformasyon Merkezi'in kurucusu, gazeteci ve barış aktivisti olup Filistin ve İsrail toplumuna dair siyasal analiz, inceleme ve haberleri ile tanınmaktadır.
Türkçe'de İsrail Toplumunun Krizi-Açık bir Mezara Doğru kitabı yayınlanmıştır.

GİLBERT ACHCAR
MİCHEL WARSCHAWSKİ

İSRAİL'İN HİZBULLAH'A KARŞI SAVAŞI

Sonuçlar ve Olasılıklar

TÜRKÇESİ
Damla Kellecioğlu-Nurcan Turan-Sanem Öztürk-
Barış Özden-Masis Kürkçügil

YAZIN YAYINCILIK

Gilbert Achcar
Michel Warschawski

İsrail'in Hizbullah'a Karşı Savaşı

Şubat 2007

Türkçesi:
Damla Kellecioğlu-Nurcan Turan-Sanem Öztürk-
Barış Özden-Masis Kürkçügil

Kapak:
İnci Batuk

Yayına Hazırlayanlar:
Barış Özden
U. Uraz Aydın

Baskı:
Kitap Matbaası

Yazın Yayıncılık
Asmalı Mescit Sok. 13/6
Tel: 0533 4354069
Fax: 252 65 19
Tünel - İSTANBUL
PM 224 Beyoğlu - İSTANBUL

İÇİNDEKİLER

Önsöz: Altı Gün Savaşı'ndan
Otuz Üç Gün Savaşı'na 7

I Başlangıcından 12 Temmuz 2006'ya
kadar Lübnan 19

II Başlangıcından 12 Temmuz 2006'ya
kadar Hizbullah 25

III Otuz Üç Gün Savaşı
ve Lübnan'daki Sonuçları 47

IV "İkinci Lübnan Savaşı" ve Washington'ın
"Küresel Savaşı"na Katılımı Arasında İsrail 65

Sonuç: ABD'nin Emperyal Tasarımlarının
Batan Gemisi 93

Önsöz: Altı Gün Savaşından Otuz Üç Gün Savaşına

İsrail'in, 2006'nın 12 Temmuz'undan 14 Ağustos'un şafak sökümüne kadar Lübnan'da Hizbullah'a karşı sürdürdüğü başarısız Otuz Üç Gün Savaşı, şimdiden Arap halkının zihninde, 1967'nin 5 Haziran'ından 10 Haziran akşamına kadar süren Altı Gün Savaşı'nın yarattığı utancın telafisi olarak yer etti. Bunun aksine, on sekiz yıllık işgalden sonra 2000 yılında İsrail'in Güney Lübnan'dan çekilmesiyle oluşan İsrail'in Vietnam'ı imajını tasdik ederken, Sionist devlet içinde de büyük bir krizi fitillemiş oldu.

2006 yazındaki bu savaş çeşitli biçimlerde sınıflandırılıyor; Arap-İsrail savaşının altıncı raundu –1948, 1956, 1967, 1973, 1982, 2006– ya da İsrail'in üçüncü Lübnan işgali –1978,1982, 2006– olarak. (İşin garibi, hem İsrail'in 1978 yılında Güney Lübnan'ı işgali hem de Filistin topraklarında 2000 Sonbaharından beri sürdürdüğü fiili savaş Arap-İsrail savaşları arasında sayılmıyor.)

Bu tarih dizgisi son birkaç on yıldır tükenmez bir trajedi haline gelen Ortadoğu'daki durumun etkileyici bir kanıtıdır. Şiddet yoğunluğunun bir savaştan diğerine yükselişi, karşılıklı tarafların elindeki silah teknolojilerinin sürekli gelişmesiyle birlikte düşünüldüğünde, korkutucu bir geleceğe işaret

ediyor. Bu, tüm dünyada nükleer silahlara sahip ülke sayısının yeni bir dalga olarak arttığı, ister devletler tarafından isterse de çeşitli örgütler tarafından olsun, kitlesel imha silahlarının kullanılma olasılığının yıldan yıla yükseldiği bir dönemde gerçekleşiyor.

Dahası dünyanın tüm gerilimli bölgeleri içerisinde Ortadoğu en fazla şiddet üretmiş ve şiddet miktarını giderek artıran bir bölge. İşte bu yüzden Ortadoğu'daki çatışmalar dünyanın başka bölgelerinde olandan daha fazla ilgi çekiyor: Muntazaman ve zalimce, dünyanın geri kalanına kendi varlığını hatırlatıyor.

Elinizdeki kitap, Lübnan'ın evrimi bağlamında, bu ülke ve İsrail için sonuçlarına odaklanarak, Otuz Üç Gün Savaşı'nın analizini sunuyor. Oldukça karmaşık olan bu soruna ilişkin sentetik bir giriş arayanlar kadar, gerçeklere ilişkin kanaat sahibi olan ve bunların yorumlanmasına ve önümüzde beliren ihtimallere dair bir tartışma arayanlara sesleniyor.

Kitabın yazarları 2006 yazındaki savaşın doğrudan tarafları olan iki düşman ülkenin, İsrail ve Lübnan'ın mensupları. Dostluklarıysa otuz yıldan fazlaya dayanıyor ve iki ülkeyi ayıran sıcak sınırı aşacak kadar güçlü. Bunun temelinde, okulda aldıkları Fransız eğitiminin parçası olarak öğrendikleri, Fransız Devrimi'nin "Özgürlük, Eşitlik ve Kardeşlik" şiarına olan adanmışlıkları yatıyor. Michel Warschawski dördüncü bölümü yazdı. Kitabın geri kalanının yazarıysa Gilbert Achcar.

I
Başlangıcından 12 Temmuz 2006'ya kadar Lübnan

"Bağımsız"[1] bir devlet olarak varoluşundan bu yana, Lübnan, kendisini aşan bölgesel ve uluslararası çatışmaların alanı olagelmiştir. Bu ülke, Malcolm Kerr'in adlandırdığı üzere "Arap Soğuk Savaşı"nın[2], hatta doğrudan Soğuk Savaş'ın kendisinin cereyan ettiği yerlerden biri olmuştur.

Lübnan Devletinin Eğretiliği

1920'de Suriye ve Lübnan'daki Fransız sömürge mandasının yetkilileri tarafından çizilmiş olan sınırlarında, Lübnan devleti eğreti bir mezhepsel denge üzerine kurulmuştu, çünkü Lübnan'ın sınırlarının genişletilmesi onu zayıf bir Hıristiyan, özellikle de Maruni çoğunluğa sahip bir ülke haline getirmişti[3]. Cumhuriyetçi ulusal bütünleşmenin ve laikliğin kılavuz ülkesi olmakla övünen Fransa, "yönetmek için bölmeye" da-

1. Lübnan'ın bağımsızlığı 1943'te ilan edilmesine rağmen son Fransız sömürge birlikleri ancak 1946'da ülkeden ayrılmışlardır.
2. Malcolm Kerr, *The Arab Cold War: Gamal 'Abd al-Nasir and His Rivals, 1958-1970*, Londra, Oxford, 1970.
3. 1932'deki cemaat sayımına göre (bir daha asla yapılmadı).

yalı olan en kötü emperyal geleneği takip ederek Birinci Dünya Savaşı sonrasında vesayeti altına konulan Büyük Suriye'yi mezhepsel (Alevi, Dürzi) ve eyaletsel (Halep, İskenderun, Şam) devletlere böldü. Lübnan'da sürüp gidecek olan iktidarların mezhepsel bir paylaşımı formülünü oturttu.

Lübnan egemen sınıflarının önde gelen cemaatsel hizip temsilcileri arasında 1943'te yapılan, bağımsız Lübnan'ın kurucu "ulusal anlaşması", devletin mevki ve makamlarını, Hıristiyanlara 6/11'lik bir çoğunluk sağlayan bir kuralla, mezhepsel bir bölüşüme tabii kılmıştır. Bu anlaşma, Lübnanlı gazeteci Georges Naccache'ın[4] ünlü ve çok doğru formülüyle Lübnan'ı "iki reddiye"nin üzerine kurmuştu: Araplığı muğlak biçimde tanımlanmış egemen bir Lübnan için Hıristiyanlar Fransız himayesinden, Müslümanlar ise Suriye ile birleşme talebinden vazgeçecekti. On beş yıl sonra, bu "anlaşma" ilk zorlu sınavıyla karşı karşıya kalacaktı.

1958'de, bağımsız Lübnan'ın tarihinde ilk sivil çatışma, bir yandan aynı yıl Suriye-Mısır birliği tarafından ilk adımı atılan Arap ulusunun birleştirilmesi çağrısıyla "Nasırcılığın"[5] etkisi ve öte yandan, Lübnan halkının bir kısmı, özellikle de Hıristiyanlar tarafından bu perspektifin şiddetle reddedilmesinin şokundan ileri geliyordu. Bu sırada Lübnan Başkanı Kamil Şamun ülkeyi bölgesel ölçekteki İngiliz-Amerikan stratejik düzenine yerleştirmeye çalışarak Eisenhower doktrinini ve Bağdat paktını destekliyordu.

Bu ilk karışıklık kısa sürdü ve Temmuz 1958'de Amerikan başkanı Dwight Eisenhower tarafından gönderilen denizcilerin Lübnan'a çıkartma yapmasına yol açtı. Bu durum, ülkeyi

4. Georges Naccache, "Deux négations ne font pas une nation", Başyazı, *L'Orient* (Beyrut), 10 mart 1949.

5. 1954'ten 1970'de ölümüne kadar Mısır başkanı Cemal Abdül Nasır'ın adından gelir.

askeri aygıta dayalı otoriter iktidarla çeşitli topluluklar arasında hakemliği v toplumsal ve yönetsel reformizmi bileştiren "bonapartist" bir modelde yönetecek olan General Fuad Şehab'ı iktidara yerleştiren bir uzlaşmayla sonuçlandı. Bu uzlaşma Haziran 1967 Arap-İsrail savaşının etkisi altında çatlayacaktı: Her ne kadar Lübnan savaşa doğrudan katılmamışsa da Ürdün'den sonra, 1948'den beri en çok sayıda Filistinli mülteci kabul etmiş olduğundan savaşın sonuçlarından doğrudan etkilenmişti. Savaşın ardından gelen ve Lübnanlıların bir kısmı –çoğunlukla Müslümanlar– tarafından pekiştirilmiş olan Filistinlilerin radikalleşmesi, Lübnanlıların bir diğer kısmını –çoğunlukla Hıristiyan– yeniden Washington'un kollarını atarak "şehabizm"in eğreti dengelerini bozmuştur.

Geçen zaman içinde Lübnan'da toplumsal gerilim son derece artmıştı. 1950 ve 1960'lı yılların hızlı ekonomik büyümesinden ülkenin değişik bölgeleri ve toplulukları çok eşitsiz bir biçimde yararlanmışlardı. Başkent ve ona yakın çoğunlukla Maruni bölgeler refaha kavuşurken –Beyrut Arap Ortadoğusu'nun bütünü için önemli bir ulaşım, ticaret ve finans platformu haline gelmişti–, çoğunlukla Şii olan, Lübnan'ın karasal sınırları boyunca uzanan merkezden uzak bölgeleri bu başdöndürücü büyümeden dışlanmıştı.

Çok iyi bilinen sosyolojik bir eğilimle en yoksullarda doğumların en çok olmasıyla, değişik toplulukların demografik artış oranları arasındaki aralık açıldı. Şiiler 1970'li yıllarda Lübnan topluluklarının en kalabalığı haline gelirken doğdukları kırsal bölgelerdeki aşırı nüfus, kent çevresindeki plebyen bölgelerin başkentin güneyine ve doğusuna doğru genişlemesini besleyen kırsal kesimden önemli bir göçü tetikledi –"Büyük Beyrut" bir başına Lübnan nüfusunun yarısını barındırır duruma geldi.

1975-1990 İç Savaşı

Bu konjonktürel ve yapısal etmenlerin bileşimi 1975'te, aynı zamanda Lübnan topraklarında bölgesel ve uluslararası bir savaş anlamına gelen bir iç savaşın patlak vermesine yol açtı. Suriye rejimi, ilkin bazı Lübnanlı Müslüman partiler, FKÖ (Filisin Kurtuluş Örgütü) ve Lübnan solunun bütünü tarafından oluşturulan ittifakı destekledikten sonra, Washington'un tasvibi ve İsrail'in yeşil ışığıyla, sağcı Hıristiyan güçlerin yardımına koşmak üzere 1976'da ordusunu gönderdi. İsrail-Arap çatışmasının çözümünde kendi çıkarlarının da hesaba katılması yoluyla ödüllendirilmeyi umuyordu.

Bununla birlikte, bir yıl içinde İsrail'de Likud'un iktidara gelişiyle pozisyonlarda yeni dönemeçler oluşacak ve bu Suriye-Amerikan anlaşması bozulacak; bunu, Mısır Başkanı Enver El-Sedat'ın yeni İsrail yönetimiyle ayrı bir barış müzakeresi arayışı ile Arap saflarında bir kopuş izleyecektir. Bu durumda İsrail 1978'de, Lübnanlı yedeklerinin denetiminde bir "güvenlik bölgesi" oluşturmak üzere, Lübnan'ın güneyinin bir kısmını istila etmede hiçbir sakınca görmedi ("Litani operasyonu", İsrail'in Filistin ordusunun varlığını gerisine püskürtmeye çalıştığı Lübnan'ın güneyindeki akarsuyun adı). Birkaç hafta sonra İsrail güçleri görevlerini tamamlamış olarak yerlerini Lübnan'daki Birleşmiş Milletler geçici gücüne (UNIFIL) bırakarak çekildiler –ki bu geçicilik bitmedi, uzatmalı hale geldi.

1982 Nisanı'nda, 1967'den beri İsrail tarafından işgal edilmiş olan Mısır Sina'sının, 1979'da akdedilen Mısır-İsrail barış anlaşmasının uygulanmasıyla boşaltılmasının tamamlanı-

şının ardından, Savunma Bakanlığı'nda Ariel Şaron'un bulunduğu Menahem Begin hükümeti, FKÖ ile hesaplaşmanın vaktinin geldiğine kanaat getirdi. 6 Haziran 1982'de İsrail'in kuzeyini, aslında aylardan beri durdurulmuş olan Filistinlilerin baskınlarından ve roketlerinden koruma bahanesiyle, İsrail, ordusunun Beyrut'a kadar Lübnan'ı işgaline varacak olan büyük bir askeri saldırıya (harekat "Galile Barışı" diye adlandırılmıştı) geçiyordu. Lübnan başkentinin kuşatılması haftalar boyunca sürdü ve sonuçta FKÖ savaşçılarının deniz yoluyla tahliyesine, kısa zaman sonra da İsrail'in gözetimindeki Sabra ve Şatila kamplarında korumasız bırakılan Filistinli mültecilerin katliamına vardı. 1985'te ülkenin geri kalanından geri çekilmeyi tamamlamış olarak, Lübnan'daki İsrail işgali, Lübnan topraklarının neredeyse onda birinde, 2000 yılına kadar on sekiz yıl boyunca sürdü. Hizbullah'ın kuruluşundaki ilk itki ve halk nezdinde kazanmayı başardığı meşruiyetin temel kaynağı bu işgale karşı mücadele oldu.[6]

Lübnan iç savaşı, 1976 sonbaharında ilk kez Suriye-Amerika anlaşması çerçevesinde ve Suudilerin himayesinde (Ekim 1976'da Riyad zirvesi) durmuş, anlaşmanın bozulmasıyla yeniden alevlenmiş, kanlı bir dizi olaydan ve tekrar Suudilerin aracılık etmesinin ardından (Ekim 1989 Taif anlaşması) aynı anlaşmanın yeniden yapılmasıyla 1990'da sonuçlanmıştır. Gerçekte, Ağustos 1990'da Kuveyt Irak tarafından istila edildiğinde, Suriye diktatörü Hafız El Esad Washington'un Bağdat'a karşı koalisyonuna katıldı. Bu da ABD'nin Esad'a, Lübnan Başkanı Emin Cemayel'in iktidarı kendisine teslim etmesinden birkaç ay sonra 1989 yılında Suriye birliklerine karşı donkişotça bir "kurtuluş savaşı" ilan etmiş olan general Mişel Aun'un ayaklanmasına son vermek üzere Lübnan'a saldırma-

6. Hizbullah'ın bir tahlili için sonraki bölüme bakınız.

sına yeşil ışık göstermesini sağladı. Aun kendini tamamıyla tecrit edilmiş buldu ve 2005 yılında Suriye birlikleri Lübnan'dan geri çekilene kadar sürgün yaşayacağı Fransa'ya gitti.

1990'da meydana gelenler, on beş yıl süren iç savaşa kalıcı bir son verdi ve Taif anlaşması temelinde Lübnan'da durumun yeniden istikrara kavuşmasına imkan verdi. Bu anlaşma Müslümanların lehine iktidarın mezhepsel bölüşümünün yeniden dengelenmesini öngörmekteydi: 1943'te kararlaştırıldığı gibi 6/11 oranıyla Hıristiyanların çoğunluk olması yerine bundan böyle Müslümanlarla Hıristiyanlar arasında parlamento sandalyeleri eşit biçimde dağıtılır. Ayrıca parlamento tarafından seçilen, hükümetin Sünni şefinin yetkileri, Maruni cumhurbaşkanının aleyhine önemli ölçüde güçlendiriliyordu. Bu, 1990'lı yıllarda Lübnan siyaset sahnesinin merkezine Refik Hariri'nin yerleşmesiyle kendini gösterdi. Yakınında devasa bir kişisel servet edindiği Suudi kraliyet ailesinin yakın işbirlikçisi Hariri, Lübnan devleti inşa halindeyken ve geçici olarak bu devlete bir "ödünç ordu" gerektiğinden kimsenin acilen gitmesini istemediği Suriye ve onun ordusu ve *"muhabarat"*ı[7] ile uyum içinde hükümet etti.

Tahran ve Şam'a Karşı Washington ve Paris

Lübnan iç savaşının nihayetine yön veren çerçeve 2003'teki ikinci Irak savaşıyla yeniden kırıldı. Babasından farklı olarak, ancak onun gibi Baasçı Suriye'nin Ortadoğu dışındaki başlıca partneri olan Moskova'nın tutumuna bağlanarak Beşar El-Esad, Amerikan işgaline kategorik olarak karşı çıkar-

7. İstihbarat servisleri –aslında, mafya tipi aygıtlar.

ken, bir yandan da Suudilerle ve Amerikalılarla kopuşu hızlandıran Şam ve Tahran arasındaki ittifakı güçlendirdi. Refik Hariri'nin Suriye yanlısı devlet başkanı Emil Lahud ile anlaşmazlığa düşmesi, bunun üzerinedir– üstelik Suriye Lahud'un 2004'te vekaletini uzatmaya karar vermişti.

Suriye rejiminin düşman kardeşi olan Saddam Hüseyin'in Baasçı rejimini alaşağı ettikten sonra Irak'a yerleşen ABD, 11 Eylül 2001 saldırılarının izinde Afganistan'ı işgal ettikten sonra George W. Bush'un "Şer ekseni"nin bir parçası olarak gösterdiği bölgedeki diğer devlet olan İran'a karşı cephe alacaktı. Washington'un görüş açısında, İran rejimi, Ortadoğu'da ABD hegemonyasının bütünüyle yerleşmesi için olduğu gibi Irak'ın denetimini sağlamalaştırmak için de öncelikle düşürülmesi gereken düşman haline geliyordu.

Washington, gerçekten de, bölgesel egemenliği karşısındaki temel engeli, Tahran'ın yönettiği ve İran'la müttefik Iraklı Şii güçlerini, Suriye rejimini, Lübnan Hizbullah'ını ve Filistin Hamas'ını kapsayan bir güçler birliğinin oluşturduğunu düşünüyordu. Görünürdeki yumuşak karnının Lübnan olduğu bu ittifaka karşı hareket geçmek gerekiyordu. İki tercih hedefi beliriyordu: Suriye'nin varlığı ve Hizbullah. Washington bu nedenle Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi'nde Eylül 2004'te Lübnan'dan Suriye birliklerinin geri çekilmesini ve "Lübnanlı ve Lübnanlı olmayan bütün milislerin silahsızlandırılması ve dağıtılmasını" talep eden 1559 sayılı kararını kabul ettirdi –bir başka deyişle Hizbullah'ın ve (Şam'a müttefik silahlı örgütlerin bulunduğu) Filistin mülteci kamplarının dağıtılması.

1559 sayılı karar hem Birleşmiş Milletler Örgütü Şartnamesine aleni bir tecavüz, hem de bir riyakarlık anıtıydı. O günlerde Suriye yanlısı olan Lübnan hükümetinin rızası hila-

fına kabul edilen karar bir yandan Lübnan'ın egemenliğine bağlılığını ilan ederken öte yandan "esas olarak bir devletin ulusal yetkisine ilişkin meselelerde" bütün müdahaleleri yasaklayan Şartnamenin ikinci maddesinin yedinci noktasına aykırı biçimde Lübnan'ın iç işlerine karışmaktadır. Her şeyden önce Güvenlik Konseyi daimi üyelerinin kendilerinkinden başka bir devletin egemenliğine bağlı olduklarına bir an bile inanmak için olağanüstü bir naiflik dozu gerekir. 1559 sayılı karar –daha önce değil de 2004'te kabul edilmesinin de gösterdiği üzere– açık bir biçimde ABD'nin, Bush yönetimi tarafından "Büyük Ortadoğu"da başlatılan emperyal saldırının Afganistan ve Irak'tan sonraki üçüncü aşaması olarak öne çıkan İran'a ve müttefiklerine karşı hareketinin içinde yer almaktaydı.

Bu meselede Fransa –Irak konusundaki tutumunun aksine, ancak Afgan seferine gayretli katılımına yön veren tutumuyla uyumlu olarak– ABD'yle faal olarak ve bütünlüklü biçimde işbirliği içindeydi. Irak meselesinde, petrol üzerine göz dikme konusunda Paris ve Washington'u çelişik çıkarlar kışkırtıyordu. 1960'lı yıllarda İsrail'in imtiyazlı silah satıcısını değiştirme kararı alarak Fransa'dan ABD'ye geçmesinin ardından Paris, Ortadoğu politikasında, Haziran 1967 savaşının ertesinde Charles de Gaulle'ün İsrail'e yönelik neredeyse antisemitik denebilecek vurgusuyla büyük gürültüyle karşılanan eleştirisinin işaret ettiği bir değişim gerçekleştirmişti. O zamandan beri, Fransa'nın, esas olarak petrol şirketlerinin ve silah üreticilerinin, bunun yanı sıra da havacılık ve inşaatla uğraşan grupların çıkarlarına göre şekillenen dünyanın bu kesimine yönelik politikası, özellikle ABD'nin çıkarlarına kapalı alanlarda yer almaya çalışıyordu. Paris doğal olarak Moskova'nın müttefiklerinin imtiyazlı batılı partneri haline gelmişti.

Böylece 1970'li yıllarda Saddam Hüseyin'in Irak'ı, Fransa'nın Ortadoğu'daki ayrıcalıklı siyasal ve ticari partneri haline geldi – o derecede ki, bir sonraki on yılda, Paris kendi silahlı güçlerinden Super-Étendard uçaklarını alıp İran'a karşı savaşta Irak'a "ödünç" verme noktasına gelecekti. Bu imtiyazlı işbirliği, 1991 Körfez savaşında Bağdat'a karşı Washington tarafından yürütülen koalisyona Paris'in katılmasına rağmen devam etti. Bu, Saddam Hüseyin'in Rus gruplarına olduğu gibi Fransız gruplarına da petrol ayrıcalıkları ve piyasaları sunmaya devam etmesini engellememiştir. Böylece, Bağdat, ayrıcalıkların yürürlüğe geçmesinin kaçınılmaz koşulu olan, Irak'a dayatılan ambargonun kaldırılması için çaba gösterme konusunda bu iki devletin motivasyonunu güçlendiriyordu.

Washington ve Londra'nın Bağdat'a karşı yürüttüğü ikinci savaşa, Paris ve Moskova tarafından gösterilen olumsuz tutumu yine bu nedenlere dayanır. Sonunda İngiltere ve ABD koalisyonu tarafından Mart 2003'ten itibaren Irak işgal edildiğinde (Fransız grupların elde ettiği ayrıcalıkları fesheden bir işgaldir bu), Fransa öncelikli olarak bölgedeki diğer önde gelen ticari muhatabı olan Suudi Krallığı'na yönelmiştir[8]. Oysa

8. Fransa'nın enerji faturası artan petrol fiyatları nedeniyle durmaksızın artarken, Paris'in Ortadoğu'nun petrol ülkelerine, özellikle de 2005 yılında Fransa'nın Norveç ve Rusya'dan sonra üçüncü petrol sağlayıcısı olan Suudi Krallığına yönelik ihracatını çoğaltmaya yönelik çabaları son derece artmıştır. Fransa'nın Suudi Krallığı'na ihracatı 2005'te % 26 artarak, krallığı Birleşik Arap Emirlikleri ve İran'dan sonra bölgede üçüncü sıraya yerleştirmiştir. Bütününde, Suudi Krallığı Fransa'nın Ortadoğu'da Türkiye'den sonra ikinci ticari partneridir. Mart 2006'da, Jacques Chirac aralarında Total, Dassault, Thalès'in CEO'ları ve işveren örgütü MEDEF'in başkanı olmak üzere 14 büyük patronun refakatinde Riyad'ı ziyaret etti. Sonra, 21 Temmuz 2006'da, savunma bakanı ve Suudi prenslerinden Sultan Ben Abdel-Aziz'in Fransa'ya ziyaretinde, Paris

Suudiler, Saddam Hüseyin'in aksine, ABD'nin en eski ve başlıca Arap müttefikidir. Bu durum, Lübnan'da 2004'de Paris ve Washington arasında bir "rekabete dayalı ortaklık"ın kurulmasına yol açar; Jacques Chirac ve Refik Hariri arasındaki "büyük dostluk" da (Hariri'nin dostlukları her zaman son derece kârlı olmuştur), doğal olarak Paris'in Suudilere yaptığı gayretli kurun bir parçası olarak görülmeli. BM Güvenlik Konseyi'nin 1559 sayılı kararı bu ortaklığın ilk meyvesi oldu.

Suriye Birliklerinin Gidişinden Sonra Lübnan

Suriye birliklerinin geri çekilmesi 2005'teydi, ancak bu Beyrut'ta o sırada varolan Suriye yanlısı hükümetin desteğiyle Suriye'nin davanın reddiyle karşı çıktığı 1559 sayılı karar sayesinde olmadı. Suriye'nin geri çekilmesi, aslında 14 şubat 2005'te Refik Hariri'nin öldürülmesini izleyen olağanüstü kitle gösterileri tarafından hızlandırılmış ve Şam için Lübnan'da dayanılmaz bir durum yaratmıştı.

Aynı zamanda, yıllarca süren sükûnetten sonra, ülkede yeni ve daha önce görülmedik bir biçim altında siyasal ve mezhepsel gerilimler başgösterdi. Özellikle Mart 2005'te çelişik ve

---

ve Riyad milyarlarca euro değerinde önemli teçhizattların sağlanmasını öngören iki askeri işbirliği anlaşması imzaladılar. Bu anlaşmalar ilk evrede, yüz kadar helikopter, Airbus ikmal uçakları ve zırhlı parçaları, ve anlaşmanın devamına göre bunlara eklenebilecek olar Rafale avcı uçakları ve Leclerc tanklarını içermekte. Paris ayrıca krallığa firkateyn ve deniz altıların yanı sıra 7 milyar euro değerinde bir radar gözetleme sistemi (225 radar) satmaya çalışmakta. Suudi Krallığı'nın, Fransa'da Ortadoğu'dan gelen doğrudan yatırım stokunda 2004'te Lübnan (!) ve Birleşik Arap Emirlikleri'nden sonra üçüncü zilyet olduğunu ekleyelim.

devasa iki gösteride bu gerilimler kendilerini açığa vurdu: Bir yanda, esas olarak Şii güçleri (Hizbullah ve Emel[9]) ve bunun yanı sıra diğer cemaatlerde yer alan Suriye yanlısı azınlık güçleri toplayan 8 Mart gösterisi ve öte yanda Maruni, Sünni ve Dürzi cemaatlerindeki çoğunluk güçleri derleyen ve Hariri'nin oğlu tarafından yönetilen bir ittifakın çağrısı üzerine 14 Mart'ta yapılan karşı gösteri. Ülke açıkça, büyük oranda eşit iki kampa bölünmüş bulunuyordu. Suudi Krallığı, kötü sonuçlar doğuracak ve Tahran'ın yararlanacağı bir bölgesel istikrarsızlığı ağırlaştırma tehlikesini taşıyan bir sertleşmeden kaygılanıyordu. Oyunu sakinleştirmeyi tavsiye etti.

Gerilim görülür bir biçimde, Suriye birliklerinin geri çekilmesini izleyen Mayıs-Haziran 2005 parlamento seçimleriyle birlikte düştü: Seçimlere yönelik çalışmalar, 14 Mart büyük gösterisinin tarihiyle anılan Suriye karşıtı ittifaktan Şii güçlerinin oluşturduğu bloğa (Hizbullah ve Emel) kadar uzanan büyük bir koalisyon tarafından yürütülmüştü. Yalnızca Şii olmayan Suriye yanlıları ile 14 Mart gösterisi de dahil olmak üzere Suriye karşıtı seferberliklerde taraftarlarının esaslı bir rol oynamış olmasına rağmen general Aun bu birleşmenin dışında kalmıştı. Aun, Şam tarafından o günlerde en tehlikeli Lübnanlı düşman olarak görülen, Maruniler arasında rahatlıkla çoğunluk olan "Auncu" akımın temsiliyetini esas olarak asgariye indirmeyi hedefleyen, 2000 yılında ilan edilen ve Suriye'den esinlenilmiş seçim yasasına uyularak seçimlerin düzenlenmesi olgusuna karşı var gücüyle itiraz etti.

14 Mart ittifakı, Mişel Aun'un Maruni rakipleriyle ayrıcalıklı ilişkiler kurmaya karar vermişti. Aun'un siyasal tutkuları, yozlaşmaya/rüşvetçiliğe karşı mücadelesi ve Şam ile yakın ilişki içinde olarak iktidarda bulunduğu dönemde Refik Ha-

9. Emel hakkında izleyen bölüme bakınız.

riri'yi şiddetle teşhir etmesi Hariri grubu kadar, Dürzi yönetici Velid Cumblat başta olmak üzere müttefiklerini de tedirgin ediyordu. Aun'u tecrit etmek için, 14 Mart koalisyonu Suriye tarafından dayatılan seçim yasasını benimsemişti ve Şam'ın belli başlı iki Lübnanlı müttefiki olan iki Şii hareketi ile bir anlaşma yapmıştı. Buna karşılık olarak, o ana kadar Suriye karşıtı bir söyleme sahip olan ve 1559 sayılı kararın tasarlanmasına katkıda bulunmakla övünen Aun, Suriye yanlısı Hıristiyan azınlık güçleriyle flört etmeye koyuldu ve hükümette ve parlamentodaki çoğunluğa karşı muhalefette yerini aldı. Bunlar, seçimlerden sonra tavrında meydana gelecek önemli yön değişiminin ilk belirtileriydi.

Birkaç ay sonra, aslında, kimsenin beklemediği bir biçimde, Mişel Aun Şii güçler de dahil olmak üzere Suriye yanlısı güçlerin hepsiyle anlaşıyordu ve Şam tarafından vekaleti uzatılan Başkan Lahud'un görevinden alınmasına karşı çıkıyordu. Aun, Suriye ordusu artık gittiği için, Şam ile önemli bir uyuşmazlığın kalmadığını ve bundan böyle komşu Suriye ile dostane ilişkilerden yana olacağını açıklıyordu. 6 Şubat 2006'da, Hizbullah'ın silahlanma sorununun düzenlenmesi perspektifiyle kendisiyle bir siyasal birlik anlaşması imzaladı[10]. Bu anlaşma, izleyen dönemde Lübnan politikasının önemli etmenlerinden biri haline gelecek olan bir Aun-Hizbullah ittifakıyla pekiştirilecekti.

Elbette, ikili bir siyasal hesaba dayanan bir mantık evliliği sözkonusuydu. Mişel Aun'un hesabı –ki Lübnan başkanlığına geçmeyi ve önceki Şehabist rejimden az çok esinlenen yeni bir bonapartist rejimi yerleştirmeyi hedefliyordu – Maruniler arasında kendi popülaritesiyle birleştirildiğinde, en kalabalık cemaat olan Şiilerle kurduğu ittifakın, tutkusunu gerçekleştir-

10. Bkz. bölüm 3.

meye dönük muzaffer bir bileşim oluşturduğu yönündeydi. Lahud'un görevden alınmasına muhalefeti, –Cumhurbaşkanı Lübnan parlamentosu tarafından seçildiğinden– 2005 seçiminin sonuçlarının ürünü olan parlamenter çoğunlukla, doğal olarak, onun yerine geçme şansının olmaması gerçeğivle açıklanabilir –. Aun, ilk önce, Hizbullah ile anlaşmasında da yazılı olan, yeni bir seçim yasasının düzenlenmesini ve daha sonra yeni seçimlere gidilmesini talep etti.

1559 sayılı karar ile silahsızlandırılması için Amerikalıların ve Fransızların baskısı altındaki bir hükümet çoğunluğunun artan baskısıyla karşı karşıya olan Hizbullah'm hesabı ise tabii ki bu baskıya karşı durmak ve Aun ile ittifak aracılığıyla çoğunluğu yenilgiye uğratmaktı. Bu ittifak, Şii güçlerin diğer bütün cemaatlerde çoğunluk olan Suriye ve İran karşıtı blok karşısında tecrit olmasını engelliyordu. Diğer cemaatler arasında 14 Mart koalisyonuna muhalif azınlık güçleri de aynı zamanda cesaretlendiriyordu. Bundan böyle Lübnan'daki siyasal çatlak, Şiilerden sonra sayısal olarak ikinci en kalabalık cemaat olan, Aun'u Hariri'nin oğlunun ve Washington'un müttefikleriyle –ki aralarında iç savaş boyunca yapılan katliamlara kişisel olarak en çok bulaşmış olan savaş senyörü Samir Geagea'nın "Lübnan Güçleri" de bulunmaktadır– karşı karşıya geldiği, Marunileri de bölmektedir.

14 Mart koalisyonuna gelince, buna çok inanmadan da olsa, Hizbullah ile Emel arasında bir ayrılık yaratmaya çalıştığı gibi kendi içinde de bir Şii gücünün oluşmasına gayret etti. Bununla birlikte, Emel'in Şam ile bağları ve kendisiyle bir kopuş durumunda, çok daha popüler olan Şii rakibi tarafından marjinalleştirilme kaygısı nedeniyle bu çabaların ancak çok sınırlı sonuçları olabildi.

İsrail'in Çifte Saldırısı

Lübnan'daki olayların seyri, Washington için, Refik Hariri'nin öldürülmesinin ardından meydana gelen gerilimler ve gösteriler tarafından yaratılan umutlardan sonra büyük bir hayal kırıklığına sebep oldu. Bush yönetimi, Suriye ordusunun geri çekilmesi ve taraftarlarının devasa gösterileri sonucu cesaret kazanacak müttefiklerinin Hizbullah'la hesaplaşacağını umut ediyordu. Bununla birlikte, Şam birliklerinden kurtulan Lübnan'daki reel güç ilişkilerinin, Washington'un Lübnan'daki müttefiklerinin Şii partisiyle bir sertleşme tehlikesini göğüslemelerine imkan vermediği hızla açıklık kazandı. Bu amaç için Lübnan ordusu pek az güvenilir bir araç oluşturuyordu ve hâlâ da oluşturmaktadır ve bu orduyu Hizbullah'a karşı her kullanma girişimi, 1976'da, on beş yıllık iç savaşın ilk evresinde olduğu gibi onu parçalayabilirdi. 1559 sayılı Birleşmiş Milletler kararının Hizbullah'ın silahsızlandırılmasını içeren faslı çıkmaz ayın son çarşambasına ertelenmişe benziyordu.

Bir sonuç kendini dayatıyordu: Lübnan'daki güç ilişkilerini değiştirmek ve aynı fırsatla Hizbullah'a karşı Washington'un Lübnanlı müttefiklerinin sonuca götürücü bir eyleme elverişli koşulların yaratılması için dışardan bir müdahale gerekiyordu. Irak batağına saplanmış ABD bu işi yüklenemezdi, Fransa ise böyle bir iş için gerekli imkanlara sahip değildi: Dolayısıyla, bu durum, hem kendi çıkarlarını korumak, hem de Washington'un bölgesel tasarıları için yararlılığını göstermek açısından İsrail için yeni bir fırsat oldu ve Lübnan'daki kağıtları değiştirme görevi İsrail'e düştü. 2000'de Lübnan'ın güneyinden birliklerinin çekilmesinden beri, İsra-

il, aslında Lübnanlı Şiilere ve Hizbullah'a karşı intikamını almak ve aynı darbeyle, en azından halkçı direniş karşısında Lübnan'da ağır bir biçimde zedelenmiş olan caydırıcı inandırıcılığını yeniden kazanmak için fırsat kolluyordu.

Bu sırada Washington, Tahran ile çatışmasında yeni bir bölgesel yenilgiye uğradı: Ocak 2006'da Filistinli Hamas, parlamento seçimlerini kazandı. Bush yönetimi müttefiki İsrail ile birlikte anında tepki gösterdi: Yeni Filistin hükümetini iktidardan uzaklaştırmak ve yapılan yardımları kesmek üzere Batılı müttefiklerini seferber etti. Aynı zamanda Filistin yönetiminin başkanı Mahmud Abbas başta olmak üzere Filistinli muhataplarına Lübnanlı müttefikleri gibi yapmamalarını, bir başka ifadeyle, herhangi bir yüksek ulusal çıkar adına Hamas ile bir koalisyon yapılmamasını buyurdu.

Filistinlilerin maruz kaldıkları sıkışmanın artan etkisi altında, Washington'un en yakın müttefikleri tarafından beslenen gerilim içlerinde yükselmekten geri durmuyordu. Ama yine de, Arap kamuoyunun olduğu gibi Filistin halkının hıncı, sandıklarda demokratik olarak çoğunluğu sağlamış olanlardan ziyade, esas olarak kendilerini boğanlara karşı yöneldi. Filistin topraklarındaki İsrail'in artan zulmü, halkı geleneksel zalimlerine karşı ulusal birliğin sağlanmasını giderek daha fazla istemeye sürükledi. Bu özlem sonuçta, mayıs ayında, İsrail'de tutuklu bulunan ve Fetih'den Hamas'a kadar hemen hemen bütün Filistinli siyasal akımları (İslami Cihat hariç) temsil eden mahpusların bir ulusal siyasal platformda anlaşılmasıyla kesin bir canlılık kazandı.

25 Haziran 2006'da, Gazze'deki Filistinli savaşçılar, İsrail ordusu tarafından Filistinlilere yönelik tekrarlanan kaçırma operasyonlarına –önceki gün iki kişi kaçırılmıştı– bir yanıt olarak bir İsrailli askeri kaçırırlar ve Filistinli mahkum-

ların kurtuluşunu sağlamak amacıyla takas aracı olarak kullanmak isterler. 28 Haziran'da İsrail hayasızca "Yaz Yağmuru" diye arlandırdığı Gazze'ye karşı ölümcül saldırısını başlatır. Üç gün sonra vuku bulmasına rağmen bu saldırı İsrailli askerin kaçırılmasına bir yanıt olarak sunulur. Böylece bir başka olay gizlenmiş oluyordu: 27 Haziran'da, İsrail saldırısının hemen arifesinde, Mahmud Abbas ve Hamas liderleri "mahkumlar belgesi"nin düzenlenmiş bir versiyonu üzerinde anlaştıklarını ve bir Filisin ulusal birlik hükümetinin kısa zamanda oluşumunu açıklamış bulunuyorlardı.

28 Haziran 2006 tarihli İsrail saldırısının böylece Hamas'a güçlü bir darbe indirmek ve Filistin halkını ocak ayındaki seçimlerden bu yana olduğundan çok daha baskıcı bir biçimde rehin alarak, Mahmud Abbas'a İslami köktendinci örgütle işbirliğinde daha ileriye gitmemesini buyurmak gibi çok açık hedefleri bulunuyordu. Saldırının ilk önlemlerinden biri, örgütü parlamenter çoğunluğundan mahrum etmek üzere Filistinli Hamas milletvekillerinden yirmisini kaçırmak ve Abbas'ı bu durumdan istifade etmeye davet etmek oldu – bunun Filistinliler arasında hiç de hoş karşılanmayacağını bildiğinden Abbas böylesi bir noktaya yönelmedi.

Bu genel bağlamda, Gazze'ye karşı saldırının başlamasından birkaç gün sonra, 12 Temmuz'da Lübnan'a saldırı patlak verdi. İki saldırı, hedefleri itibarıyla çok benzerdi: Her iki durumda da, İsrail'in ve Washington'un bir düşmanına ve Tahran'ın müttefikine ağır bir darbe indirmek ve Washington'un yerel müttefiklerini onunla hesabını görmeye zorlamak sözkonusuydu.

Fransızcadan çeviren:
Masis Kürkçügil

II
Başlangıcından 12 Temmuz 2006'ya kadar Hizbullah

1960'lı yılların sonunda, ekonomik yoksulluğa ve kırsaldan Beyrut'un plebyen dış bölgelerine göçe bağlı gelişen Şii cemaatinin demografik patlaması, bir proletarya, bir alt proletarya ve yoksul Şii köylü sınıfı; başka bir deyişle toplumsal ve politik köktenleşme amaçlayan güçler için seçilmiş bir topluluk yarattı.

Bir Radikalleşmeden Diğerine

Gerçek anlamıyla bir radikalleşme söz konusuydu: 60'lı yıllar, bazı fraksiyonları marksizme kayacak kadar gelişen tedrici bir Arap milliyetçiliği radikalleşmesine şahit olmuştu. Daha sonra, Haziran 1967'deki savaş, kendini ilk önce ABD saldırısına karşı Vietnam direnişi sırasında göstermiş olan ve bölgede de varlık gösteren küresel dalganın altını çizmişti; ki aynı dalga 1968'de en keskin halini alarak birçok kıyıya vurduktan sonra, 70'lerin sonunda, dünya kapitalizminin genel krizi ve "komünist" devletlerin sistemlerinin can çekişmeye başlaması sonucunda geri çekilecekti.

1967 sonrası radikalleşme, Lübnan'da kendini, sol ve aşı-

rı sol güçlerin –bilhassa Lübnan Komünist Partisi'nin (PCL)– ihtişamlı bir yükselişiyle gösterdi, özellikle de Şiiler arasında; gerek yoksul kırsal kesimlerde, gerekse başkent çevresindeki varoşlarda. Bu yükseliş söz konusu bölgelerin, Filistinli örgütlerin bulunduğu ve konuşlandığı bölgelerle iç içe geçmesiyle eşanlı gelişti. Şii cemaatinde hakim olan geleneksel yönetimler –esas olarak neredeyse feodal yapıdaki büyük toprak mülkiyetlerinden gelen, sonraları seçime bağlı bir feodalliğe dönüşen ve kendi cemaati üzerindeki etkisini Lübnan devlet aygıtı aracılığıyla paraya dönüştüren yönetimlerdir bunlar– engellenemez şekilde nüfuzlarının bir kısmını kaybetti. Şii burjuvazisi, tıpkı diğer cemaatlerdeki sınıf arkadaşları gibi, radikal solun güç kazanmasından kaygı duydu.

Özellikle de bu duruma karşı koyabilmek için, 1974'te, Musa Sadr adında saygın bir Şii din adamının ve Şii "siyasi sınıfı"ndan Hüseyin el-Huseyni adında aydın bir milletvekilinin inisiyatifiyle, Emel [umut] –Lübnan Direniş Gruplarının Arapça bir akronimi– adında bir de silahlı kanadı bulunan Mahrumlar Hareketi (*Hareket-ül Mahrumin*) kuruldu. Mahrumlar Hareketi, Lübnan soluna, bizzat kendi toplumsal alanı içinde, gerek en baştan sahip olduğu finansal olanaklarla sunduğu her çeşit hizmetle, gerekse popülist vaatleriyle rakip oldu. Böylece, daha başlarda, kendi örgütünce düzenlenen etkileyici derecede kalabalık bir mitingde, karizmatik Musa Sadr, "mahrum" Şii kitleler, sağlıksız koşullarda başkentin çevresinde üst üste yığılırken, Beyrut'ta binlerce boş lojmanın bulunmasını teşhir etti.

Musa Sadr'ın hareketi, Lübnan'da geçerli olan, dine bağlı geleneksel siyasi sistemde, kurumlarda cemaatinin temsilcileri için daha fazla yer talep ederek Şii cemaatinin sözcüsü olarak ortaya çıktı. Lübnan solu ve Filistinliler'e karşı tutu-

mu, dönemden döneme, dostane rekabet (örneğin Yaser Arafat'ın El Fetih'i ile yapılan işbirliği) ile saldırgan muhalefet arasında değişiyordu. Uzun Lübnan iç savaşı boyunca, Emel, hem komünistlerle, hem Lübnanlı Nasır'cılarla hem de Filistinli örgütlerle birçok kez çatıştı. Özellikle kurucusu Musa Sadr'ın Libya'ya 1978'de yaptığı bir ziyaret sırasında "kaybolmasından" sonra, Suriye rejimi ile kurulmuş bağlar, hareketin siyasi kimliğinin ana boyutlarından biri haline geldi.

Bunu takip eden yıl, Ortadoğu'nun siyasi tarihinde bir dönemeç sayılabilecek önemde bir olaya sahne oldu: Ayetullah Humeyni tarafından yönetilen "İslami Devrim" İran'daki Şah rejimini yıktı ve Tahran'da, "Büyük Şeytan" olarak tasvir edilen ABD'ye tamamen karşı dini bir rejim kuruldu. Önceki çeyrek yüzyıl boyunca, İslami köktencilik, başta en çiğ örneği olan vahabizme dayalı Suudi Krallık'ın katı ahlakçı ve karanlıkçı rejimi olmak üzere, Müslüman dünyada Washington'a bağlı gerici güçlerin tercih ettiği başlıca ideolojik silahtı. Ve ortaya birdenbire, kendini radikal batı karşıtlığının aracı olarak sunan, köktenci İslamcılığın yeni ve çok etkileyici bir çeşidi çıkıyordu.

Eski şekliyle, komünizm karşıtı savaşta batının müttefiki olan İslami köktencilik, Washington'ın Pakistanlı ve Suudi ittifakları tarafından, 1980'lerde, Afganistan'ın Sovyet işgaline karşı süren savaş sırasında kullanılmaya devam edildi. Bu politikanın devamı, Tahran'daki yeni iktidarın anti-amerikancılığına karşı olduğu varsayılan ve Müslüman dünyada çoğunluk olan Sünnilerden farklı olan İran'ın Şii İslamı'nın özgünlüğü öne sürülerek haklı çıkarıldı. Bununla birlikte, Sovyetler Birliği'nin son bulması, ABD'nin Irak'a müdahalesi ve birliklerinin Arap Yarımadası'nda konuşlanması sonucunda Sünni köktencilerin önemli bir kısmının Washington'a karşı çıkmaları,

özellikle 11 Eylül 2001'den sonra, ABD'nin İslami köktencilik ile flörtünü zora sokacaktı. Fakat bu hiçbir şekilde, -çıraklık dönemini bitirmekten aciz acemi büyücü- Washington'ın tekrar, Taliban'ı devirip Afganistan'ı yönetmek için Kuzey Birliği'nde bir araya gelmiş Afgan köktencilerle ya da aynı şekilde işgal altındaki Irak'ın yönetimi çerçevesinde Şii veya Sünni olsun, Iraklı köktencilerle işbirliği yapmasını engellemedi.

Hizbullah'in Gelişimi ve Dönüşümü

Hizbullah -Allah'ın Partisi- İran Devrimi ve bundan üç yıl sonra, 1982'de İsrail işgali ile Lübnan'da yaratılan durumun kesişmesi sonucu doğdu. "İslami Devrim", az ya da çok ilerici milliyetçi akımların başarısızlığı ve radikal solun eksikleri sonucu boş kalan alanı -Batı egemenliğine ve yerel despot müttefiklerine karşı mücadele alanını- doldurabilmek için İslam dünyasının tamamında, Batı karşıtı İslami köktenciliğe muhteşem bir itki sağladı.

Böylece, Hizbullah, sonraki köktenci dalgayı, mezhep yakınlığı dolayısıyla İran Devrimi'nin etkisine en açık grup olan Lübnanlı Şiiler arasına kanalize etmeyi başardı. İran Devrimi'nin yarattığı etkiye eklenen 1982'deki İsrail işgali, Emel'de bir radikalleşmeye ve o zamana kadar hareket içinde hoşgörülen Humeyniciliğe sahip çıkacak bir "İslami" bölünmeye yol açtı. 1985 yılında resmi adıyla kurulan Hizbullah, 1982'deki ilk oluşumundan bu yana, İsrail işgaline karşı mücadele alanında ve aynı zamanda Lübnanlı Şiiler arasındaki ideolojik ve politik hegemonya alanında kendini göstererek, Tahran'ın -ideolojik, siyasi, askeri ve finansal- dolaysız desteğiyle kendini inşa etti.

Hizbullah, İran'ın İslami köktenci mantığı içindeki Humeynici radikalliğini, Lübnan siyasetinin kokuşmuş uzlaşmalarına katıldığını düşündüğü Emel'in karşısına dikiyordu. Bu radikalliğin belli başlı unsurları, "İslam cumhuriyeti" modeline ve teokratik "*velayet-i fıkıh*" (hukukçu din adamının velayeti) ilkesine katılım, "âli rehber" Humeyni'ye kesin itaat, İsrail'e[1], Batı egemenliğine ve Lübnanlı aracılarına kökten bir düşmanlıktı. İran tarafından Hizbullah'a sağlanan fonlar, Tahran kadar önemli ve zengin bir destekçisi bulunmayan Emel'in sahip olduğu fon miktarını hızla geçti. İran'dan gelen fonları zekice kullanması ve diğer Lübnanlı güçlerle karşılaştırıldığında rüşvetçiliğe karşı etkileyici bir bağışıklık göstererek Hizbullah Emel'inkine rakip ve onu önem bakımından geçen bir sosyal hizmet ağı kurabildi; bu da, partiye Şii cemaati içinde ciddi bir kitle tabanı oluşturma olanağı verdi[2]. Taraftarlarından dini bir vergi kestiği için, cemaatinin temeli geliştikçe, mali olanakları da gelişti.

Oluşum aşamasında, Hizbullah, Şii çevrelerdeki rakiplerine karşı çok zert bir mücadele sergiledi. Doğal olarak saf dı-

1- Hizbullah'ın İsrail karşıtı söylemi çoğu zaman siyonizm karşıtlığından Yahudi karşıtlığına kayar ve antisemitist etkilerden uzak değildir. Hizbullah'ın genel ideolojisi ve bu sorun hakkında, bkz. Amal Saad-Ghorayeb, *Hizbu'llah: Politics and Religion*, Londres, Pluto Press, 2002.

2- El-Kaide gibi bir terör örgütü ile Hizbullah gibi bir kitle partisinin doğasındaki derin fark hakkında yeniden konuşmak gerekli mi? Tabii ki İslami köktenciliğin iki farklı çeşidi söz konusu, ama bu isimlendirme, vaktiyle "komünizm"de de -örneğin tek bir ülkeyi ele alırsak Kızıl Tugaylar ile İtalyan Komünist Partisi arasında- görülen, içinde pek çok farklılık ve çeşitlilik barındıran ortak bir programatik yönelime işaret ediyor. Şüphesiz, şu anda George W. Bush'un El-Kaide ve Hizbullah'ı aynı "İslami faşizm" kategorisine koyduğu gibi, İtalya'daki her iki girişimi de aynı "totaliter" çuvala tıkıştırmak isteyen hırçın antikomünistler de vardı.

şı edilmesi gereken rakiplerden biri olarak gördüğü bir güç de, Şii tabanında önemli bir örgütlülüğe sahip ve 1982'de İsrail karşıtı direniş inisiyatifini ele geçiren, bu nedenle de Emel'in aleyhine ortaya çıkan radikal hareketi elinde bulundurmaya aday olan Lübnan Komünist Partisi'ydi. Komünistlerle yapılan savaş sadece ideolojik olmadı: 1985'teki resmi kuruluşunu takip eden ilk birkaç yılda, Hizbullah'ın, en çok göz önünde bulunan Şii komünistlerden bazıları da dahil olmak üzere, birçok komünist militanın ölümünden sorumlu olduğundan şüpheleniliyor. Aynı dönemde, 1987'de Suriye'deki gruplarla, sonraki yıl da bizzat Emel ile Hizbullah arasında kanlı çatışmalar yaşandı.

Hizbullah, işgalciye direnişin prestijini, laik siyasi güçlerin "ulusal direniş"e rakip olarak oluşturduğu "İslami direniş" lehine ele geçirmeye çalıştı. Bu amaç doğrultusunda, tabii ki, kendini mücadeleye vakfedişi, "şehitler" sunabilmesi kadar İran sayesinde elde ettiği askeri eğitim ve mühimmat olanaklarıyla kendini ayrıştırdı. Ancak, aynı zamanda, kendi denetimi altına geçen bölgelerde, Güney Lübnan'daki direniş bölgesinde silahlı mücadeledeki tekelini güç kullanarak dayatmaya çalıştı.

Diğer yandan, Emel de, kontrolü altındaki kırsal bölgelerde aynı şekilde davrandı; bu da komünistlerin direniş hareketini baltalamaya katkıda bulundu[3]. Öyle ki 2000'de, İsrail, zorunlu kalarak, 1982'de işgal etmiş olduğu son Lübnan toprağından çekilme kararı aldığında, Hizbullah, bu zaferin bütün

3- 1 Mart 2004'te *L'Orient-le Jour*'da yayınlanan bir söyleşisinde, Lübnan Komünist Partisi'nin eski yöneticilerinden biri olan ve Lübnan Ulusal Direniş Cephesi'ni 1987'ye kadar yöneten Elyas Atallah, birkaç yıl sonra partiden ayrılıp 14 Mart koalisyonuna katılmadan önce şöyle konuşuyordu:

prestijini üstlenmek istedi –ki tabii ki haklı olsalar da, direnişte rolleri yadsınamayacak laik veya solcu diğer akımları tamamen yok saydılar.

Acımasız bir rekabetin hüküm sürdüğü ilk yıllardan sonra, Hizbullah, Şii çevrede varlık gösteren diğer örgütlerle birbirlerine tahammül etmeye dayalı bir anlaşma (*modus vivendi*) kurdu. Tahran'ın aracılığı, Suriye rejimiyle olduğu gibi, Emel ile arasındaki anlaşmayı da sağlamlaştırdı. Geçen yıllarla birlikte, parti bir çeşit başkalaşım yaşadı ve kitle partisi rolü, silahlı direniş örgütü rolünün önüne geçti. Bu dönüşüm, Ayetullah Humeyni'nin 1989'daki ölümünden sonra İran'da yaşanan değişikliklerle de hız kazandı: son derece "pragmatik" lider Ali Ekber Haşemi Rafsancani devlet başkanı oldu ve Ayetullah Ali Hameney "âli rehber" mertebesine yükseldi. Tabii ki, yine 1989'daki Taif anlaşmasıyla Lübnan'daki siyasi durumda meydana gelen dönemeç ve bunu izleyen yıl iç savaş halinin son bulması da bu süreci hızlandırdı.

Sonuçta Hizbullah 1990'ların barış ortamında Lübnan'ın siyasal ve kurumsal alanına, siyaset sahnesinin en büyük güçlerinden biri olarak yerleşti. Partinin bu dönüşümü, "İslami cumhuriyet" programının çok mezhepli Lübnan'a uygun olmadığını kavrayarak hayli çabuk biçimde kuruluş döneminde ilham aldığı bu perspektifi farklılaştırıp, hegemonya-

---

Bölgelerin güvenliğinin "özelleştirilmesi" (her birinin ayrı bir milis tarafından kontrol edilmesi) nedeniyle, direniş hareketlerimizi gerçekleştirebilmek için çok uğraşmalıydık. İlk kez, bir halk, kendi toprağını işgalden kurtarabilmek için, işgal güçlerine ulaşabilmek için, "içerdeki düzeni" aşmakta zorlanıyor. Lübnan Ulusal Direniş Cephesi üyeleri "güvenlik kemeri"ne ulaşabilmek için çabalamak zorundaydılar. Bölgeleri kontrol eden güçler hemen her gün onlara saldırıyordu.

sını Şii cemaat üzerinde kurarak, bu güç konumundan yola çıkmak suretiyle Lübnan'daki siyasal değişim üzerinde etkili olmaya çalışmasıyla da kolaylaştı.

Lübnan Gerçeğine Uyarlanmış bir Humeynicilik

Hizbullah, 1985'teki ilk programatik beyanatı olan "Ezilenlere mektup" (*mustazafin*)[4]'tan itibaren, İran modeliyle yapılandırılacak bir İslam devleti perspektifinin, ülkedeki cemaat bileşimi zorla değiştirilmediği ya da bir bölünmeye neden olunmadığı sürece, Lübnan'da uygulanamayacağını kavramıştı. Parti, Lübnanlı Hristiyanları teskin edebilmek için, her ne kadar bütün Hıristiyanları İslam'ı kabul etmeye ve bütün Lübnanlıları İslami bir yönetim seçmeye çağırsa da, bu seçeneğin zorla dayatılmasının söz konusu olmadığını belirtiyordu. Öte yandan, Hıristiyanların "inanca bağlı ayrıcalıklarını" reddediyordu, ve dolayısıyla Lübnan'da iktidarın sosyal eşitsizliklerden ziyade cemaatlerarası eşitsizlikler üzerinden algılanmasına dayanan egemen ideoloji içinde yer alıyordu. Böylece, "*mustazafin*"ler, alt toplumsal katmanlar olarak değil, bir dinî cemaat olarak eziliyordu.

Hizbullah, giderek Lübnan'ın sosyal dokusuna girmesiyle, kurucusu olan Humeynici esin kaynağını, Lübnan kurumlarında hüküm süren Osmanlıcı esin kaynağı ilkesiyle değiştirdi: Her cemaatin dinî ve medeni kanun alanda bir çeşit özerklik sahibi olduğu –vatandaşlığın sadece cemaat aracılı-

4- Beyanatta, Humeynici Arapça-Farsça bir deyiş olan *mustazafin*, Musa Sadr'ın hareketini adlandırdığı Arapça terim olan *mahrumin* (genelde "mahrumlar" olarak çevrilebilir) yerine kullanılıyordu.

ğıyla var olduğu– "millet" rejimi[5]. Parti, bu ilkeyi kişisel statü sorularının çok daha ötesinde tuttu ve bu ilkeyi tamamen benimsedi. Kontrolü altındaki bölgelerde, siyasi-dinî örgütlenmesi, sosyal hizmetler ağı, eğitim ve finans kurumları ile, çok daha gelişmiş bir özerklik –siyasi, sosyal ve kültürel, hatta kısmen hukukî– uyguluyor.

Bu anlamda Hizbullah'ın yönetiminde bulunduğu, tam olarak, bir "karşı toplum" değildir: Fransız Komünist Partisi'nin incelenmesi sırasında ortaya çıkan ve Lübnanlı bir sosyolog[6] tarafından Hizbullah'ın incelenmesinde kullanılan bu kavram, varolan kapitalist toplumun yerini alacak yeni bir toplumsal örgütlenmenin rüşeymi olmayı hedefleyen bir oluşuma işaret eder. Hizbullah'ın cemaat organizasyonu, Lübnan toplumunun tamamına yayılma amacında değildir – mantıken de böyle bir amacı olamaz zaten: "Doğal" uygulama alanı ile, yani kendi inananlar alanıyla yetinmek durumundadır, diğer cemaatlerin siyasi ve dinî oluşumları ve Devlet organı ile çatışmak yerine, onlarla bir arada yaşamak zorundadır.

Aynı sosyoloğun eserinin ismine bakılacak olursa, bir "Hizbullah Devleti" vardır, daha doğrusu Lübnan Devleti içinde bir alt devletten söz etmek mümkündür; ancak bu durum, şahabist projenin çökmesinden beri, önü alınamaz şekilde, Osmanlı sisteminin daha önce rastlanmamış ve derinleştiril-

5- Bu şekilde, Lübnan'da kişisel statüyü belirleyen bir medeni kanun yoktur, onun yerine evlilik, miras gibi konularda her inanç grubunun kendi kurallarını uygulaması söz konusudur.

6- Bkz. Waddah Charara, *Dawlat "hizbullâh": lubnân mujtama'an islâmiyyan* (Arapça – "Hizbullah" Devleti: İslami bir toplum olarak Lübnan), Beyrouth, Dar al-Nahar, 1996. Charara'nın eseri çok ilginç olmakla birlikte, ne pahasına olursa olsun Şii örgütü üzerine "totaliter" paradigmayı yapıştırmak ister ve araştırma nesnesine aşırı düşmanlık gösterir.

miş versiyonu olacak bir cemaatler federasyonuna dönüşme yolunda ilerleyen Lübnan için bir istisna teşkil etmemektedir. Lübnan formülü, aynı inanca bağlı bir cemaat içinde, çeşitli alt devlet öğelerine bağlı birçok alt siyasal cemaati barındırması yönünden farklıdır: Bu anlamda, Lübnan, 1975'te patlak veren iç savaştan bu yana ülkeye yerleşmiş olan savaş senyörlükleri sisteminden etkilenmiş olarak kalmıştır.

Bu durum, Hizbullah'ın, gerek Lübnan'daki inanca bağlı güçlerin dağılımının yeniden dengelenmesi, gerekse "dinî siyasetin ortadan kaldırılmasının amaçlanması" konularında, 1989-90 yıllarındaki Taif Anlaşmasına katılmakta neden zorlanmadığının açıklamasıdır. Söz konusu amaç, devlet kurumlarındaki inanca dayanan bütün koltuk ve mevki dağılımlarının kaldırılmasını öngörür, bu da aslında siyasal-inançsal akımlar arasındaki gerçek güç ilişkilerinin ifade edilmesini sağlayacaktır.

Hizbullah'ın, Lübnan'ın en kalabalık cemaatinin en büyük gücü olarak bu değişiklikten kazanacağı çok şey vardır. Fakat bunu, Hizbullah'ın oluşturucu unsuru olan İslami köktenciliğiyle derinden çelişen laikleşmeyle –yani tüm cemaatleri aşacak kişisel bir statü belirleyecek bir medeni kanunun kabul edilmesiyle ve Devlet ile dinin kesinlikle birbirinden ayrılmasıyla– kesinlikle karıştırmamak lazım. Bu ideoloji, cinsiyet ilişkileri ile özel ve kamusal ahlak meselelerinde gerici tutumların kaynağıdır; her ne kadar partinin kadın sorunlarına yaklaşımı Sünni köktenciliğin başlıca merkezlerindekinden daha az gericiyse de, tıpkı İran'ın Suudi Arabistan'a göre daha az gerici olduğu gibi.

Hizbullah'ın İran modeli karşısındaki özgünlüğü, partinin Tahran'la olan ilişkilerinde görülür. İran İslami Cumhuriyeti, kendi programatik yönelimlerini "âli rehber"in doktrinle-

rine uyumuna bağlayan partinin başlıca kaynağı olmaya devam etmiştir. Ancak bu parti, İran rejiminin, Tahran'ın doğrudan kontrolü altındaki basit bir şubesi sayılamaz. Parti, yüksek önem taşıyan bir müttefik olması dolayısıyla, kendisine İran tarafından seve seve tanınmış gerçek bir özerklik sahibidir, çünkü Tahran'ın vesayetinin daha baskıcı olması halinde İslami Cumhuriyet'ten, kaynaklarının önemli ölçüde azalması pahasına uzaklaşması mümkündür. Yine de bu durumdan çok uzağız ve Lübnanlı bu parti, bölgesel Humeynizm hareketinin –ki bu hareket, "laik" Suriye rejimini ve Filistinli Sünni Hamas'ı İran'a bağlayan daha informel bölgesel ittifakın çekirdeğini oluşturur ve içinde, Irak Yüksek İslami Devrim Konseyi'ni de saymak mümkündür– en prestijli üyesi olmayı sürdürmektedir.

Her ne kadar Suriye, İran'dan Hizbullah'a yollanan silahların mecburi geçiş yeri olsa ve Lübnan'lı örgüt üzerinde bu önemli lbir baskı imkanına sahip olsa da, örgütün tarihçesine ve kuruluş öncesi dönemine bakılırsa, Hizbullah'ın Tahran'a karşı bağımlılığı ile Şam'la ittifakı arasında hiçbir ortak ölçüt yoktur. Diğer yandan, her halükarda, Hizbullah, Tahran ve Şam'ın desteğini, İsrail'in Washington'ın desteğini aldığından çok daha az aldığını da belirtmek gerekir, çünkü bir örgütün dış kaynaklardan vazgeçip masraflarını ihtiyaç bazına indirmesi, yapısal olarak bağımlı bir ülkeninkinden çok daha kolaydır. Bu konuda, İsrail ve ABD tarafından ortaya atılan Hizbullah'ın İran'a bağımlı olduğu eleştirisi, paylaştıkları sonsuz cüret ve benmerkezci küstahlığın bir ifadesidir[7].

7- Aynı cüretle, Washington, düzenli olarak Küba ve Venezüella'yı, diğer Latin Amerika ülkelerinin iç işlerine haksızyere karışmakla suçlamaktadır.

Direniş ve Hayırseverlik

Hizbullah'ın 90'lı yıllarda yaşadığı başkalaşıma yol açan partinin başına –"genel sekreter" mevkiine– kendisinden önceki yöneticinin 1992'de İsrail tarafından öldürülmesinden sonra, kendisi de çok pragmatik bir yönetici olan Hasan Nasrallah'ın gelmesi oldu. Hizbullah bu yıldan sonra düzenli olarak parlamento seçimlerine katılmaya başladı –bu 1972'den beri Lübnan'da ilk seçim düzenlenen yıldır– ve o zamandan beri hep birden fazla milletvekili oldu. Şii cemaatindeki en popüler güç haline geldi; bu popülarite, partinin sağladığı sosyal hizmetler ve İsrail'in Güney Lübnan'ı işgaline karşı mücadelesinden ileri geliyordu. 2000'de İsrail'in geri çekilmesi, zaten uzun olan İsrail-Arap çatışma tarihinde, büyük bir olay oldu: İsrail Devleti'nin doğumundan beri ilk kez, devletin silahlı birlikleri, kendi şartlarını dayatmadan, bir gerilla savaşının askeri baskısı ile, uluslararası bir basınç olmaksızın, fethettiği bir topraktan geri çekiliyordu.

Hizbullah'ın mücadelesi, partinin iki alanda meşrulaşmasını sağladı: Hem politik açıdan, hem de –Taif anlaşmalarına uygun olarak 1990'dan sonra Lübnan'lı diğer güçler az ya da çok etkin bir silah bırakmaya giderken– işgalciye karşı direniş adına, silahlanmayı sürdürmesi bakımından. 2000'den sonra, Hizbullah, İsrail-Lübnan arasındaki anlaşmazlık yaratan konuları öne sürerek bu meşruiyeti sürdürmeyi bildi. Bu konular arasında, 1967'den beri işgal altında bulunan Şebaa bölgesi ile Kfarşuba tepeleri[8], İsrail tarafından hapiste tutulan Lübnan'lı tutuklular; ve özellikle de İsrail'in ülkeyi yeni

8- Sözü geçen, İsrail'in 1967'de, Suriye'nin Golan platosunu işgali sırasında ele geçirilen birkaç kilometrekarelik Lübnan toprağıdır.

bir işgal tehdidi altında tutarak Lübnan'ın egemenliği karadan, havadan ya da denizden çiğneme eğilimi sayılabilir.

Bu son olgu, aslında, Hizbullah'ın silahlanmasını, İsrail'in Lübnan topraklarının yeniden işgalini engellemek için, hatta hem İsrail tarafından birçok kez işgal edilmiş olan Güney Lübnan'daki Şii bölgelerinin korunması, hem de bizzat kendi savunması için meşru kılan ana savdır. 2004'te gerçekleştirilen tutsak değişimi ile, Hizbullah'ın, bir İsrailli esir ve üç asker naaşı karşılığında, İsrail'in 435 Lübnanlı ve Filistinli tutsağı serbest bırakmasını, yaklaşık 60 militanın naaşlarını vermesini sağlaması partinin prestijini güçlendirdi. Bu değiş tokuş, aynı zamanda, partiyi halen İsrail'de tutulan esirlerin –ki aralarında 1979'da Filistin Kurtuluş Örgütü ile katıldığı komando operasyonundan beri tutulan Samir Kunter de sayılabilir– salıverilmesini sağlamak için tek yolun, onlara karşılık İsrailli esirlerin değiş tokuşunu önermek olduğuna inandırdı.

Suriyeli birliklerin Lübnan'dan çekilmesine kadar, parti, hükümete katılmak söz konusu olduğunda, kendisine rağmen alınabilecek, ideolojisi veya siyasi eğilimleriyle çatışabilecek kararlara ortak olmaktan ve gerçek güç merkezi olan Şam'la çatışmaktan korktuğu için, çekinceli davranmaktaydı[9]. Aynı yıl gerçekleştirilecek seçimlerden hemen önce, Suriyeli birliklerin 2005'te tamamlanan geri çekilmesi verileri değiştirdi: Lübnan hükümeti, yeniden ülkenin geleceğini etkileyecek kararlar alabilecek özerk bir kaynak haline geldi. Hizbullah bu durumda, hükümette iki bakanla temsil edilmeyi ve 14 Mart Suriye karşıtı ittifak güçleriyle bir seçim anlaşmasına gitmeyi tercih etti.

9- Bu açıklama, Hizbullah'ın Genel Sekreter Yardımcısı Naim Kasım tarafından, Islamonline.net internet sitesiyle (Arapça) yapılmış ve 25 Ekim 2006'da yayınlanmış bir söyleşide yer almıştır.

Ancak, hükümette olduğu gibi mecliste de çoğunlukta olan güçler (hükümetin başında "Hariri grubu"nun bir üyesi olan Fuat Sinyora bulunuyordu –"grup"u kelimenin siyasi ve ticari anlamlarıyla kullanıyoruz) ısrarcı şekilde, Washington'ın baskısıyla, Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi'nin 1559. maddesinden yola çıkarak Hizbullah'ın silahsızlanmasını talep ettiler. Bu durum, Hizbullah'ı, hükümete katılımı devam ettirirken fiilen muhalefette de yer almaya itti –bu da Hizbullah ve Mişel Aun arasında, Şubat 2006'da yapılan ittifakla pekiştirildi.

Aynı şartlar, partiyi –içinde komünistlerin de yer aldığı, ama aynı zamanda General Aun'un akımı ve hiç kimsenin aklına solcu olarak değerlendirmenin gelemeyeceği partilerin bulunduğu– muhalefetin geri kalanıyla birlikte, Sinyora hükümetinin dayatmaya çalıştığı, halkta hiç rağbet görmeyen bazı neoliberal önlemlere karşı çıkmaya itti. Ancak bunun herhangi bir tereddütten bağımsız gerçekleştiği söylenemez: Sinyora hükümetindeki iki Hizbullah'lı bakandan biri, Çalışma Bakanı, Özelleştirme Yüksek Konseyi'ne katılırken; Elektrik Bakanı kendi sorumluluğundaki sektörün özelleştirmesi konusunda tereddüt etmiştir. Hükümet çoğunluğuna karşı halktan destek gören bir konuda seferber olma fırsatı, komünist müttefiklerin baskısı ve özellikle, elektrik özelleştirmesinin Hizbullah'ın halkçı tabanının çöküşüne neden olacak olması bakanın özelleştirmeyi redde karar vermesini tetiklemiştir.

Ana nokta, Hizbullah'ın, özellikle de bu meselelerde hayli belirsiz olan programatik yönelimlerinin, hiçbir şekilde kapitalizme ya da onun neoliberal varyantına karşı olmayışıdır. Parti, Refik Hariri Lübnan hükümetinin başındayken, onun neoliberal eğilimlerine muhalefet etmemiştir ve bu eğilimler hiçbir şekilde ittifaklarını da engellememiştir. Hariri junior

tarafından yönetilen 14 Mart koalisyonu, Hizbullah ile yaptığı seçim anlaşması sayesinde Lübnan parlamentosunda rahat bir çoğunluk elde etmiştir. Ancak partinin sosyal temelinin halkçı yapısı, halkçı olmayan ekonomik ve sosyal reformlara karşı muhalefet yapılması için itici bir güç kaynağıdır. Hizbullah'ın saflarında ve çevresinde temsil edilen sosyal katman çeşitliliği, İran rejiminde popülist akımlarla geleneksel kapitalist akımlar arasında var olan ayrım gibi, bu meseleler ekseninde bir ayrım yapılmasına neden olabilmektedir.

Partinin zihniyetinde, sosyoekonomik alanda toplumsal adalet, İslami şeriatın öngördüğü vergilendirme yoluyla bir yeniden dağıtımdan ileri gitmemektedir. Hizbullah, toplumsal çevresinden edindiği ve İran'dan aldığı fonları, ihtiyaç duyanlara yardım politikası çerçevesinde yeniden dağıtır, ki bu politika, bu kesimleri herhangi bir sosyal değişim gücü haline getirmek şöyle dursun, onların kaderlerine boyun eğmelerini sağlar. *Al-Akhbar* isimli Hizbullah'a yakın bir Lübnan gazetesi, geçtiğimiz günlerde haklı olarak bu konuya değindi :

> *İç barışın geri dönmesi ve devletin yeniden yapılandırılmasının başlamasıyla birlikte, elitler iktidara geldiler ve tatlı hayatın tadını çıkardılar; oysa halkın en yoksul kesimleri işgal altındaki Güney'in bağımsızlığı için mücadeleye ve kendilerini feda etmeye devam etti. Bağımsızlık mücadelesinin, diğer sosyal ve siyasi çatışmalara nazaran önceliğinin altını çizen ve çoğunlukla yoksul ve kalabalık kitlelerinin gücünü bu mücadele için seferber eden Hizbullah, Lübnan'daki toplumsal "barışa" katkıda bulundu.*
>
> *Başka şartlarda, yeniden yapılanma aşamasında [1990'lı yıllarda] kabul edilmiş, adil olmayan neoliberal politika-*

lar şiddetli toplumsal isyanlarla sonuçlanmış olurdu. Parti, devletin hiçbir sosyal politikasının olmadığı bir dönemde, eğitim ve yardım alanlarında çalışan sosyal kurum ve kuruluşları aracılığıyla, Lübnan halkının geniş kesimleri için bir çeşit sosyal güvenlik filesi örmeyi başardı. Sözü geçen elitlerin, Hizbullah'a teşekkür etmeleri gerekirdi; ama bunun yerine ona saldırmayı sürdürdüler.[10]

12 Haziran 2006'daki Esir Alma Olayı

Silahlanmasının Lübnan içindeki meşruiyetini koruma kaygısıyla Hizbullah, Şebaa çiftlikleri ve İsrail tarafından tutulan esirler konusunda sesini yükseltti[11]. 24 Nisan 2006'da, Samir Kunter'in esaretinin 28. yılı anısına düzenlenen bir törende yapılan bir konuşmada, Hasan Nasrallah esirin salıve-

10- Bkz. Walid Charara, "Yakından ilgililere sorun" (Arapça), *Al-Akhbar*, 19 Ağustos 2006. Walid Charara, yeni gazetenin "fikir" sayfaları sorumlusu ve Frédéric Domont ile birlikte *Hizbullah üzerine Hizbullah: İslamı milliyetçi bir hareket* (Paris, Fayard, 2004) adlı bir kitap yazmıştır. Konunun uzmanı olmakla birlikte, Şii Partisi'ne karşı gösterdiği aşırı anlayış, yukarıda adı geçen adaşının (not 6) tam tersi şekilde eleştirilmesine neden olur. Walid Charara Hizbullah'ı kızıla boyama eğilimindedir, oysa Waddah Charara'ya göre Hizbullah kahverengidir –her iki durumda da abartı söz konusudur.

11- Bu son neden, en eski esir Samir Kunter'in Dürzi asıllı olması sebebiyle siyasal olarak daha da yararlıdır. Günümüzde, Arap milliyetçisi "Dürzi" tutumunun ana temsilcisidir. Bu tutum da söz konusu cemaatin Kemal Cumblat'ın ve ardından oğlu Velid'in feodal kökenli liderliği tarafından ifade edilen genel tutumuyla devamlılık içindedir –Velid'in, Hariri'ler ile Suudi ve ABD sponsorlarının yönelimini benimseyerek Suriye, İran ve Hizbullah'a sırt çevirene dek.

rilmesi için harekete geçileceğini kesin bir dille belirtti ve bu amaçla "bir direniş eylemi"nin ivediliğine gönderme yaparak, "çok çok yakın" bir zamanda gerçekleşeceğini açıkladı. Hizbullah'ın başı, İsrail'in şimdiden İsrailli askerlerin kaçırılma girişimlerine karşı hazırlıklı olduğunu söyleyerek daha da net konuştu: "Geçen ay boyunca, hatta bügüne kadar, İsrail, işgal altındaki Filistin'le Lübnan sınırı boyunca alarm durumunda kaldı ve bu dönem boyunca bizimle resmi ve uluslararası temaslarda bulundular. İsrail Devleti'nin alarm durumunun bir İsrail askerinin kaçırılması ya da esir alınmasına ilişkin korkularından kaynaklandığını bildirdiler."[12]

Nasrallah'ın operasyonun düzenlendiği gün, planın beş aydır geliştirildiğini söylemesinden hareketle, Hizbullah'ın 12 Temmuz 2006'da gerçekleştirdiği asker esir alma operasyonunun mart ayından itibaren hazırlandığı söylenebilir. Temmuz'da, bölgesel şartlar operasyona bir siyasal değer daha ekledi: İsrail, bir askerinin kaçırılmasını bahane ederek, 28 Haziran'da, Filistin toprağı Gazze'ye asker operasyonunu başlatmıştı. İsrail'in Gaza saldırısının şiddeti ve yoğunluğu göz önünde bulundurulduğunda, önceki Filistin olayından birkaç gün sonra Hizbullah tarafından gerçekleştirilecek bir asker kaçırma olayı durumunda Lübnan'a çok sert tepki vermesi beklenmeliydi.

Ancak Hizbullah yönetimi böyle bir şey olmayacağını düşündü. 27 Nisan 2006'da yayınlanan *Al-Safir* gazetesiyle yaptığı uzun bir söyleşide, Nasrallah, Hizbullah'ın, İsrail'in en önemli yeri olan kuzey bölgesini, Lübnan'a yapılacak bir saldırı halinde bombalama imkanlarına sahip olduğunu bilen İsrailli yöneticilerin yeni bir saldırı düzenlemeden önce bin

12- İslami Direniş internet sitesinde (moqawama.org) yayınlanmış (Arapça) beyanat.

kez düşüneceklerini açıklıyordu. Hesap hatası dikkate değerdi: İsrail'in, bölgedeki hareket özgürlüğüne yönelik her türlü yıldırma girişime karşı tolerans göstermemekteki kararlılığı hafife alınmıştı. Diğer yandan, 27 Ağustos 2006'da Lübnan kanalı *New TV*'ye verdiği demeçte, Hizbullah lideri, olanca dürüstlüğüyle bu hesap hatasını kabul edecekti:

> *Esir alımının bu şiddette bir savaşa yol açabileceğini öngörmemiştik, hatta aklımızdan bile geçirmemiştik.* Neden? *On yılların verdiği deneyimle İsrailli'nin nasıl hareket ettiğini biliyoruz, esir alımına verilen tepkinin bu boyutlara ulaşması, özellikle turistik dönemde imkansızdı. Savaşlar tarihinde, bir devletin başka bir devlete kaçırılan ya da öldürülen askerler için savaş açtığı görülmemiştir. Eğer bu kaçırmanın yüzde bir ihtimalle bile olsa bu boyutta bir savaşa yol açabileceğini bilseydim [ne yapmış olacağımızı] bana sorarsanız, tabii ki bunu asla yapmazdık; ve bu insani, ahlaki, askeri, toplumsal, siyasi ve güvenliğe bağlı nedenlerle olurdu.*[13]

Aynı söyleşi içinde, Nasrallah İsrail'in Lübnan'a yaptığı saldırının önceden planlanmış olduğunun altını haklı olarak çizmişti; savaştan sonra özellikle ABD'de gerçekleştirilen ve İsrail'in saldırı planını Washington'la ortak planlamış olduğunu ve 12 Temmuz operasyonunun sadece planı yürürlüğe sokmak için bir bahane olduğunu gösteren araştırmalara gönderme yapıyordu[14]. Öte yandan Hizbullah lideri, İsrail

13- 28 Ağustos 2006 tarihli *As-Safir* gazetesinde Arapça yayınlanmış söyleşi.

14- Özellikle, bkz. Seymour Hersh'in, *The New Yorker*'da, 21 Ağustos 2006'da yayınlanan, "Watching Lebanon" adlı araştırması ile Matthew

gizli servislerinin aslında saldırı için uygun gördüğü anda -Nasrallah'a göre 2006 sonbaharında- ihtiyaç duydukları bahaneyi bizzat kendilerinin oluşturmuş olacağını söylerken esasında kendi örgütünün eyleminin İsrail'e sunmuş olduğu gerekçeyi küçümsüyordu.

Ancak kesin olan, İsrail saldırısının bal gibi planlanmış olduğuydu. Bizzat İsrailli sorumlular uzun zamandır planlanmış olduğunu; ama girişimde bulunmak için siyasi olarak uygun bir fırsat beklediklerini duyurmuşlardı. Başbakan Ehud Olmert Londra'daki *Times*'a olanca masumluğuyla aşağıdaki açıklamayı yapmıştı:

> *Duydum ki bazıları İsrail'in Lübnan'a, geri çekilmemizden bu yana geçen son beş yıl içinde, Hizbullah tarafından [orada] kurulan altyapıyı görünce saldırmış olması gerektiğini söylüyormuş. Size karşı çok dürüst olmalıyım. Söz konusu süre zarfında, sadece belli bir süre kabinede yer alıyordum. Ama örneğin [Ariel] Sharon'un, bu son beş yılın herhangi bir döneminde, Lübnan'a herhangi birilerinin desteğini alabilecek bir saldırı kararı aldığını hayal edebiliyor musunuz? [...] Dürüst olalım, o anda herhangi bir şey yapmış olsaydı, hele de bu kez benim karşılaştığım tipte bir tahrik olmaksızın, dünyanın tepkisi ne olurdu? İsrail kamuoyunun tepkisi ne olurdu?*[15]

Aynı dürüstlükle, yakın döneme kadar İsrail askeri habe-

Kalman'ın, *San Francisco Chronicle*'da, 21 Temmuz 2006 tarihinde yayınlanan "Israel set war plan more than a year ago" adlı araştırması okunabilir.

15- Bkz. Stephen Farrell, "The Times interview with Ehud Olmert: full transcript", *The Times*, 2 Ağustos 2006.

ralma bölümünün başkanı, Tuğgeneral Yosi Kupervasser *Haaretz* gazetesinin bir mensubunun, Hizbullah'a yönelik, önleyici nitelikteki vuruşlar gerçekleştirilmesi için önceki yıllarda seslerin yükselip yükselmediğine dair sorusuna şöyle cevap veriyordu:

> *Hayır, hiçkimse böyle bir şey söylemedi çünkü bunu yapmanın mümkün olmadığı açık. Böyle bir şey yapabilmek için, Amerikalıların dünya desteğini harekete geçiremedikleri bir yaklaşım benimsemeniz gerekir. Önleyici vuruşa dayalı bir yaklaşım. ABD Irak'ta önleyici nitelikte bir müdahale yapmaya gittiğinde bile, uluslararası desteği alamadı. İsrail'in de aynı şeyi mi yapmasını isterdiniz? Gerçekçi olalım.*[16]

Resmi görevli olmayan kişilerin açıklamaları daha da doğrudan idi, Barış için Peres Merkezi'nin başkanı ve eski Filistin-İsrail müzakerecisi Ron Pudak, *New York Times*'a şu açıklamayı yapıyordu: "Hizbullah, onlara, ordunun çekmecesindeki sıkıca bağlanmış pakette bekleyen operasyon planıyla çoktan beri hazır olduğu bir şeyi yapması için muhteşem bir olanak sundu".[17]

Bu açıklamalar ve daha pek çoğu, lafı dolandırmadan, 2006'da Lübnan'a karşı yapılan saldırının uzun zaman önce planlandığını; ama kararlı bir uluslararası desteği –ve bunun yanı sıra siyasi karışıklıktan uzak özgür bir Amerikan desteğini ve İsrail kamuoyu desteğini– garantileyecek siyasi şartların bir araya gelmesinin beklendiğini doğruluyor. Bu bakım-

16- Bkz. Gidi Weitz, "To Beirut if Necessary", *Haaretz*, 11 Ağustos 2006.
17- Bkz. Steven Erlanger, "War Gives Israeli Leader Political Capital", *New York Times*, 16 Temmuz 2006.

dan, 12 Temmuz'daki esir alma olayı, her ne kadar meşru bir direniş hareketi gibi görünse de, yanlış hesaplanmış ve vakitsizcedir. Saldırı, İsrail hükümetinin, hiçbir çekincesi olmadan, –her ne kadar bombardıman süresi uzayınca, bazı Avrupa hükümetlerinden dostane tavsiye tonunda birkaç afaki uyarı almış olsa bile– batılı güçlerin tümünün üstü açık ya da kapalı desteğiyle, daha önce örneği görülmemiş öfke ve şiddetle yıkıcı bir saldırıya girişmesine izin vermiştir.

Washington ve Arap müttefikleri, Hizbullah'ı düşmanlıkların başlamasından sorumlu tutmuş, hatta bu düşmanlıkları İran'ın emriyle bilerek başlatmakla suçlamıştır. İsrail'in "meşru müdafaa" hakkını kullanması olarak sunulan yeni saldırısına ABD ve Avrupalı müttefikleri tarafından verilen onay, bu saldırının bugüne kadar İsrail'in Lübnan'a yaptığı saldırılar arasında en az engelleneni olmasını sağladı. Ancak, hesap hatası sonucu İsrail'e iyi bir bahane kazandırmış olsa bile, Hizbullah İsrail'in saldırısını dikkate değer şekilde engellemesini ve durumu kendi avantajına çevirmeyi bildi. Sonuçta, İsrail'in hesap hatası Hizbullah'ınkinden çok daha ağır olarak kendini gösterdi.

Fransızcadan çeviren:
Damla Kellecioğlu

III
Otuz Üç Gün Savaşı ve Lübnan'daki Sonuçları

Otuz Üç Gün Savaşı'nda esas bahsin ne olduğunu anlamak, savaşın bilançosunu çıkarmak ve 14 Ağustos gününün erken saatlerinde yürürlüğe giren ateşkesten bu yana Lübnan'da olan bitenleri değerlendirebilmek için, ABD'yle birlikte tasarlanan ve onun tarafından desteklenen bu savaşın gerçek hedeflerini tahlil etmek gerekiyor.[1]

İsrail Saldırısının Temel Hedefleri

İsrail saldırısındaki temel hedef hiç kuşkusuz Hizbullah'ı yok etmekti. İsrail bu hedefine üç taktiğin kombinasyonuyla ulaşmaya çalıştı.

Birincisi, İsrail'in, Pentagon'un jargonunda yer aldığı biçimiyle, "ezici ve asimetrik avantajını", yani silah gücünü sonuna kadar kullanarak Hizbullah'a ölümcül bir darbe indirme hedefiydi. Bu kampanya, Hizbullah'ın nakliye yollarını kesmeyi, askeri altyapısını (roket stoklarını, roket atarlarını vs.) yıkma-

1- Ayrıntılar için bkz. Bölüm IV.

yı, savaşçılarının birçoğunu öldürmeyi ve Hassan Nasrallah ve diğer önemli parti liderlerinin kellelerini uçurmayı kapsıyordu.

İkinci taktik, Hizbullah'ın Lübnan Şiileri arasındaki geniş tabanını partiye karşı hale getirmekti. Bu da İsrail'in, uçaklardan atılan ve son derece acemice yazıldığı konusunda Lübnan'da herkesin mutabık olduğu bildirileri de kapsayan, çılgın psikolojik harekat kampanyasıyla Şiilerin yaşadığı trajediden Hizbullah'ı sorumlu olarak göstereceği bir tasarımdı. Bu mesajı kafalara çekiçle kazımak için, İsrail'in bütün köyleri ve mahalleleri yerle bir ederek ve yüzlerce sivili öldürerek Lübnanlı Şiilerin üzerine facia yağdırması gerekiyordu.

İsrail'in böylesi bir manevraya –standart bir savaş suçuna– başvurması ilk kez olmuyordu. Filistin Kurtuluş Örgütü'nün Güney Lübnan'da (İsrail'in 1978'teki ilk işgalinden önce "Fatahland" denilen bölgede) aktif olduğu zamanlarda İsrail, yerleşim alanlarını ağır bir şekilde vurmuştu. O dönemde yarı feodal, gerici liderlerin bölgede hâlâ önemli bir güç sahibi olmalarının ve Filistin gerillalarının felaket getiren davranışları nedeniyle yabancı olarak reddedilmelerinin de yardımıyla, bu taktik güney Lübnan nüfusunun önemli bir bölümünü FKÖ'den uzaklaştırmada işe yaradı. Otuz Üç Gün Savaşı sırasındaysa, Hizbullah'ın Lübnan Şiileri arasında daha iyi bir konumda olması göz önünde tutulursa, İsrail basitçe kolektif cezalandırmanın alanını ve zalimliğini dramatik bir biçimde artırarak aynı etkiyi yaratabileceğini sandı.

Üçüncü taktik ise Lübnan nüfusunun tamamını kitlesel ve vahim bir şekilde altüst etmek, havadan, denizden ve karadan ülkeyi abluka altına alarak özellikle Şiiler dışındaki grupları Hizbullah'a karşı kışkırtmaktı. Böylelikle Lübnan ordusunun Şii örgüte karşı askeri bir hareket başlatmasına olanak verecek uygun bir siyasi hava yaratılması planlanıyor-

du. Bunun içindir ki, Başbakan Olmert de dahil olmak üzere İsrail yetkilileri hiç bir şekilde şiddet istemediklerini ama Lübnan ordusunun güney Lübnan'a yerleşmesi gerektiğini söylediler. Bu arada, BM Güvenlik Konseyi'nin 1559 No'lu kararının uygulanmasını talep ederken (ki bu talep, BM kararların tanımamak gibi bir tarihsel mirasa sahip ülkede bir parça cesaret gerektiriyordu), özellikle bir uluslararası gücü reddettiler ve varolan UNIFIL'i de yok saydılar.

Bu kararda Suriye askerlerinin Lübnan'dan çekilmesi ve Lübnanlı veya Lübnanlı olmayan bütün milislerin (örneğin Hizbullah'ın ve mülteci kamplarındaki Filistinli mültecilerin) dağıtılması ve silahsızlandırılması çağrısı yapılmıştı.

Washington, Lübnan, Suriye askerlerinden temizlenir temizlenmez Pentagon tarafından eğitilmiş ve donatılmış Lübnan ordusunun Hizbullah'ı hemen "dağıtabileceğine ve silahsızlandırabileceğine" inanıyordu. Suriye ordusu Nisan 2005'te Lübnan'dan çekildi, fakat bu, Washington ve Paris'in baskısı yüzünden değil, o yılın Mart ayında Suudi egemen sınıfının çok yakın bir dostu olan eski Lübnan Başbakanı Refik Hariri'ye yapılan suikast sonucunda çıkan siyasi kargaşa ve kitle hareketleri nedeniyle oldu.

Temel amaç ve yukarıda belirtilen üç taktik göz önüne alındığında, İsrail saldırısının açıkça ve tamamen başarısızlıkla sonuçlandığı görülmektedir. Serbest bırakılamaları saldırının ilk resmi mazareti olarak gösterilen rehine İsrail askerleri bırakılmamıştır. En net olan sonuç da Hizbullah'ın yıkılmadığıdır: Askeri ve siyasi gücünün büyük bir kısmını muhafaza etmiş, 14 Ağustos sabahında başlayan ateşkesin hemen öncesine kadar da kuzey İsrail'i bombardıman altında tutabilmiştir. Hizbullah, kitle tabanını kaybetmek bir yana, sadece Lübnanlı Şiiler arasında değil, Lübnan'daki diğer bü-

tün dini gruplar arasındaki varlığını azımsanmayacak ölçüde artırmıştır. Bu savaşın, özellikle Arap bölgesinde ve bütün Müslüman dünyasında Hizbullah'a kazandırdığı büyük prestijden bahsetmeye ise gerek bile yok.

Bütün bunlar, Washington ve İsrail'in beklentilerinin tam tersi yönünde, Lübnan'daki güçler dengesinde bir kaymaya yol açmıştır: Hizbullah daha güçlü çıkmış ve bütün karşıtları için (ABD'nin dostları ve Suudi Krallığı) daha da korkulur hale gelmiştir. Lübnan hükümeti İsrail saldırısını temel önceliği haline getirerek, esas olarak Hizbullah'ın yanında yer almıştır. Bir İsrailli gözlemcinin meseleyi bütün açıklığıyla ortaya seren bir başlığa sahip makalesinde yazdığı gibi, "Askeri müdahalenin, Lübnan hükümetinin Hizbullahı silahsızlandıracağı bir süreci başlatacağını düşünmek büyük bir hataydı."[2]

Washington, İsrail Saldırısını Devralıyor

İsrail'in büyük hatası üzerinde daha fazla düşünmeye gerek yok: İsrail kaynaklarından gelen çok sayıdaki eleştirel yorumlar gayet yeterli ve açıklayıcıdır. En keskin yorumlardan bir tanesi, üç kez "savunma" bakanı olmuş ve tartışmasız bir uzman olan Moshe Arens tarafından dile getirilmiştir. *Haaretz*'de kısa ama çok şey anlatan bir makalesinde şöyle yazar:

> *Onlar (Ehud Olmert, Amir Peretz ve Tzipi Livni), İsrail Hava Kuvvetleri'nin Lübnan'ı bombalamasının Hizbullah'ın işini bitireceğine ve bize acısız bir zafer getireceğine hâlâ inandıkları sırada gurur duyacakları çok az gün-*

2- Efraim Inbar, "Prepare for the Next Round," *Jerusalem Post*, 15 Ağustos 2006.

leri kalmıştı. Açıkça kötü yönettikleri savaş ilerledikçe havaları değişmeye başladı. Burada ve orada hâlâ bazı kavgacı açıklamalar yapmalarına rağmen bir çıkış için arayışlara çoktan başlanmışlardı. Yönetmekten aciz oldukları olayların yön değiştirmesinden kendilerini nasıl kurtaracaklarını düşünüyorlardı.

Uçan kuştan medet umuyorlardı ve Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi'nden daha iyi bir medet ne olabilirdi ki. Hizbullah üzerinde askeri bir galibiyete gerek yoktu. BM bir ateşkes ilan eder, ardından da Olmert, Peretz ve Livni de, siz inanın ya da inanmayın, zaferi ilan ediverirdi. Liderlerimizin İsrail'in kötü durumunu tersine çevireceğini varsaydığı savaş, bir ay içerisinde bu durumu mahvetti.[3]

Arens bu konuda haklı. İsrail yeni savaşına başlamadan evvel hedeflediği hiçbir şeyi başaramadığını gördü ve bir çıkış aramaya başladı. Hatasını, Lübnan üzerindeki yıkıcı ve intikam dolu şiddetini daha da arttırarak telafi etmeye çalışırken, ABD'li sponsorları da BM'deki tutumlarını değiştirdiler. Ateşkes çağrısı yapan Güvenlik Konseyi kararını çıkarmaya yönelik her türlü tartışmayı engelleyerek İsrail için üç haftadan fazla zaman kazandıktan sonra –61 yıllık bu kuruluşun tarihindeki en dramatik felç hallerinden birisidir bu– Washington, yönetimi ele geçirmeye ve İsrail'in savaşını diplomatik araçlarla sürdürmeye karar verdi.

İsrail saldırganlığının karşı karşıya kaldığı açmaz, Washington'un müttefiklerini konumlarını gözden geçirmeye zorladı. Önceleri kabahati Hizbullah ve Tahran üzerine yıkmaya

3. Moshe Arens, "Let the Devil Take Tomorrow," *Haaretz*, 13 Ağustos 2006.

çalışan Amerika'nın Arap müttefikleri –özellikle de Suudi Krallığı, Mısır ve Ürdün'ün oluşturduğu üçlü eksen– Arap kamuoyunun Hizbullah'ın davasını giderek daha fazla sahiplenmesiyle, olayların gelişiminden derin kaygı duymaya başladılar. Washington'un Batılı müttefikleriyse –özellikle geniş müslüman göçmen topluluklara sahip olanlar– savaşın yarattığı yankılardan korktular ve saldırının durdurulmasını istediler.

Aralarındaki rekabete karşın özellikle hükümdarlarına askeri donanım satarak[4] Suudilerden olabildiğince çok gelir elde etme gibi bir ortak hedefi ABD ile paylaşan Paris, her seferinde fırsatçı bir şekilde, Ortadoğu'daki en eski müşterileri ve himayesi altındaki ülkelerin kaygılarıyla Washington'un gündemi arasında bir gerginlik çıktığında hep Suudilerin sağ yanında yer aldı. İsrail'in yeni Lübnan saldırısı böyle bir olanak sunuyordu: Suudi yönetici kesimi İsrail'in cani saldırısının olumsuzluğunu anladığından itibaren –ki bu kesim Ortadoğu'daki artan istikrarsızlığın çıkarlarına zarar vermesinden ölesiye korkmaktadır– savaşın bitmesini ve alternatif yollara yönelinmesini talep ettiler.

Paris anında bu tavrı destekledi. Washington da aynı noktaya geldi; fakat İsrail'e vaziyeti idare edecek birkaç askeri başarı elde etmesi için birkaç gün daha sağladıktan sonra. İki başkent tarafından hazırlanan karar tasarısı 5 Ağustos'ta BM'de ele alındı. Bu başarı, İsrail'in askeri olarak başaramadığını diplomatik olarak elde etmesine yönelik bir girişimdi. Tasarı, Lübnan'ın egemenliğine "güçlü bir vurgu" yapıyor; fakat aynı zamanda havaalanlarının ve limanların "sadece sivil amaçlar için" tekrar açılabileceğini belirtiyordu. Ayrıca

4- Hem Amerika hem de Paris Lübnan savaşı esnasında Suudilerle büyük silah satım anlaşmaları yaptılar. Fransa'nın bölgedeki çıkarları için bkz. Bölüm I, dipnot 8.

"Lübnan hükümetinin yetkisi dışında, silah ve ilgili malların satışı ve temini konusunda uluslararası ambargo uygulanması"na[5], diğer bir deyişle Hizbullah'a ambargo uygulanmasına çağrı yapıyordu.

Fransız-Amerikan tasarı, 1559 No'lu kararın uygulanması gerektiğini vurguluyor ve "Sözleşme'nin VII. bölümü altında güvenli bir ortam sağlama konusunda Lübnan silahlı kuvvetlerine destek vermek ve uzun vadeli bir çözüme ve ateşkesin süreklileşmesine katkıda bulunmak amacıyla BM kontrolünde uluslararası bir gücün yerleşmesi"ne yönelik bir yetkiyi barındıran daha ileri bir kararı gündeme getiriyordu. Bütün belirsizliğiyle beraber bu formülasyon, 1559 No'lu kararı uygulamak için Lübnan ordusuyla işbirliği içinde askeri operasyonlar düzenleyecek bir uluslararası gücün oluşturulması gerektiğini ima ediyordu.

Dahası, tasarının hiçbir hükmü oluşturulacak gücün faaliyet alanını Litani Nehri'nin güneyindeki bölgeyle (karar tasarısına göre silahlı Hizbullah güçlerinden arındırılacak bölgeyle) sınırlamıyordu. Bunun anlamı, oluşturulacak BM gücünün gerek görüldüğünde Lübnan'ın her yerinde Hizbullah'a karşı savaşabileceğiydi. Sonuç itibariyle tasarı, İsrail'in müdahalesini BM kılıfı altında bir güçle sürdürmeyi amaçlıyordu. BM örtüsünün sadece İsrail'in işgal etmeye çalıştığı bölgelerde değil, aynı zamanda tüm Lübnan'da, direniş karşısında bir güvence sağlayacağı düşünülüyordu.

Bu proje, İsrail'in yaptıkları göz önünde bulundurulduğunda tamamen adaletsizdi ve reddedildi. Hizbullah, UNIFIL'den, yani Lübnan'a 1978 yılında İsrail sınırı boyunca "Mavi Hat"ta yerleşmiş BM gücünden başka bir uluslararası

5- *Associated Press*, "Draft U.N. Resolution on War in Lebanon." 5 Ağustos 2006.

gücü kabul etmeyeceğini açıklayarak şiddetli bir şekilde karşı çıktı. İçinde ABD'nin müşterileri de bulunan Arap devletlerinin desteğiyle Lübnan hükümeti, Hizbullah'ın muhalefetini ileterek değişiklikler yapılması istedi. Washington'un tasarıyı tekrar gözden geçirmekten başka hiçbir seçeneği kalmamıştı.

Ayrıca, Washington'un müttefiki, Fransa Başbakanı Jacques Chirac –ki Fransa'nın uluslararası gücün en büyük bileşeni ve öncüsü olması bekleniyordu– Hizbullah'la öncesinde bir anlaşmaya varılmadan Lübnan'da konuşlanmanın mümkün olmadığını kamu önünde açıkladı.[6] Hizbullah'ın Fransa-ABD patentli bu tasarının koşulları gereği oluşturulacak her türlü güce karşı askeri yolla cevap vereceğini açıklaması tasarının geçersiz olması için yeterliydi.

1701 No'lu Karar

Bu yüzden tasarı gözden geçirildi ve yeniden görüşüldü. Bu arada Washington, İsrail'den büyük kara saldırısı tehdidini savurmasını ve bunu Washington'a bulunduğu konumdan en iyi sonucu almasını sağlayacak baskı aracı olarak uygulamaya başlamasını istiyordu. İnsani nedenlerle çok acil hale gelen ateşkesi sağlamaya yönelik bir anlaşmayı kolaylaştırması için Hizbullah, Litani nehrinin güneyine 15 bin Lübnan askerinin yerleşmesini kabul etti ve genel duruşunu yumuşattı. Böylelikle 1701 No'lu karar, 11 Ağustos günü Güvenlik Konseyi'nde zorla kabul ettirildi.

6. *Le Monde*'da 27 Ağustos 2006 tarihinde çıkan söyleşi. Sonrasında Fransız basını, işgalci bir güce karşı Hizbullah'ın sergilediği direnme kapasitesi karşısında Fransız askeri kurmaylarının, birlikleri Lübnan'a gönderme konusunda tereddüt yaşadıklarını bildirdi.

Washington ve Paris'in verdiği en önemli ödün, VII. Bölüm altında geçici çokuluslu gücün kurulması projesini iptal etmek oldu. Karar bunun yerine, "maksimum 15.000 kişilik bir birlik olacak şekilde UNIFIL'in gücünün artırılmasına", yani mevcut BM gücünün yenilenmesine ve artırılmasına izin veriyor. Buradaki asıl hile bu gücün yetkilerinin yeniden tanımlanmasıydı. Bu güç şimdi "Mavi Hat ile Litani Nehri arasında kalan ve içinde Lübnan hükümetinin ve UNIFIL'inkiler hariç askeri personel, silah veya herhangi bir varlığın bulunmadığı bölgeye yerleşme konusunda Lübnan silahlı güçlerine yardımcı olacaktı." Ayrıca UNIFIL, "yerleştiği alanlarda gerekli her türlü eylemi gerçekleştirecek ve kapasitesi elverdiğince operasyon bölgelerinin hiçbir şekilde saldırgan eylemler için kullanılmamasını sağlayacaktı."

İki formülasyon, Bölüm VII'deki kurallara çok yaklaşmıştır veya kolaylıkla bu şekilde yorumlanabilir. Üstelik 1701 No'lu karar UNIFIL'in yetkilerini "yerleştiği alanın" ötesine de genişletmiştir. Şimdi, "Lübnan'ın talebi üzerine", "sınırların güvenliğinin sağlanması ve diğer giriş noktalarından Lübnan'ın onayı dışında silah ve diğer malzemelerin girişinin engellenmesi konusunda yardım edebilecektir." Bu cümle kesinlikle Lübnan'ın İsrail sınırını değil Suriye sınırını –ki kuzeyden güneye ülkenin kendi uzunluğu kadardır– kastetmektedir. UNIFIL tam büyüklüğüne ulaştığında 15.000 Lübnan askeriyle birlikte, Litani Nehri'nin güneyindeki bölge, dünyada nüfusuna oranla (yedi sivile bir asker) en fazla asker barındıran bölge olacak![7]

Bunlar, 1701 No'lu Kararın en önemli tuzaklarıdır ve şimdiye dek üzerine pek çok yorum yapılmış olan İsrail işgal or-

7- Bu hesaplama şaşkınlığını ifade eden bir Lübnan ordu sözcüsü tarafından yapılda. Bkz. *Le Monde*, 15 Eylül 2006.

dusunun çekilmesine -ki BM kararıyla değil Hizbullah'ın caydırıcı gücüyle olmuştur- yönelik bir ifade değildir. Bu anlamda İsrail'in Lübnan'daki savaşını, kısa ve orta vadede askeri operasyonları da kapsayacak biçimde, başka biçimde sürdürmeyi hedeflemektedir. Meydana gelen, yeni zamanlar için semptomatik bir pratiğin tekrarıdır: Birleşmiş Milletler'in Washington ve NATO tarafından önderlik edilen askeri tatbikatlarda bir incir yaprağı gibi kullanılması; tıpkı Aralık 2001'den itibaren Afganistan'da olduğu gibi.[8]

Mantıksal olarak bir müdahale gücünün tarafsız ülkelerden derlenen birlikler olması gerekir. Ancak Washington ve Paris Lübnan meselesinde kesinlikle tarafsız değildirler.

Fransa, 2004'ten beri Lübnan meselesinde Washington'la yakın işbirliği halindedir. Kendisini Lübnan'ın karasularını izlemekle görevlendirmiş olan Almanya, İsrail'e denizaltı satmaktadır. Şansölye Angela Merkel ise Alman donanmasının görevinin İsrail'in korunması olduğunu açıklamıştır. İtalya, 2003'te Silvio Berlisconi hükümetinin yaptığı ve 2005 yılında halihazırdaki dışişleri bakanı Massimo D'Alema'nın liderliğindeki Democratici Sinistra'nın da desteğiyle parlamentoda onaylanan askeri işbirliği anlaşmasıyla kendisini İsrail'e bağlamıştır.[9]

8- Bununla bağlantılı olarak Afganistan'da görevlendirilen ISAF'ın Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi tarafından oylanarak ve Amerikan birliklerine yardımcı olmak amacıyla gönderilmiş bir NATO gücü olduğunu unutmayalım.

9- İtalya, 8-25 Mayıs tarihleri arasında çeşitli Avrupa ülkelerinin (Almanya, Belçika, Fransa, Hollanda ve Birleşik Krallık) hava kuvvetlerinin ve Avrupa'daki Amerikan Hava Kuvvetleri'nin de katıldığı bir askeri tatbikat düzenledi. Roma İsrail Hava Kuvvetlerini de bu tatbikata davet etti. İsrail Hava Kuvvetleri Alman ve İtalyan Hava Kuvvetleriyle bundan önce de ortak tatbikatlara katılmıştı.

Hizbullah'ın Tavrı

Hizbullah, Lübnan hükümetinin 1701 No'lu Kararı'nı onaylamasına yeşil ışık yakmıştır. Hassan Nasrallah 12 Ağustos günü yaptığı konuşmasında, partinin BM gücünün yerleşmesine rıza gösterdiğini açıkladı. Konuşmasında, önceki ifadelerine kıyasla durumun ağırbaşlı bir değerlendirmesini yaptı ve akılcı bir siyaset ortaya koydu. "Bugün, Lübnanlıların çeşitli konumlardan ifade ettikleri büyük sadakatin *makul ve mümkün* sonuçlarıyla karşı karşıyayız."[10]

Böylesi bir ağırbaşlılık gerekliydi. Hizbullah'ın Tahran ve Şam'daki destekçilerinin yaptığı gibi övüngen bir zafer iddiası[11], Nasrallah'ı Antik Yunanlı kral Pirüs konumuna düşürebilirdi: "Bir zafer daha kazandıktan sonra ortadan silineceğim!" Hizbullah lideri önceliklerini, saldırının durdurulması, işgal altındaki toprakların geri alınması, "ülkelerinde güvenliğin ve istikrarın sağlanması ve mültecilerin ve yerinden edilmiş insanların geri dönmesi" olarak sıraladı; savaşın sonuçlarının değerlendirilmesi üzerine bir polemiğe girmeyi akıllıca ve açık bir biçimde reddetti. Nasrallah hareketlerinin pratik duruşunu şöyle tanımladı: Ateşkese uymak ve mülteci ve yerinden edilmiş insanların vatanlarına, evlerine dönüşünü ve kurtarma operasyonlarını kolaylaştıracak "her şeyle ve herkesle işbirliği yapmak".

10- *As-Safir* (Beyrut) gazetesinde basılan transkripsiyonu, 13 Ağustos 2006.

11- Nasrallah Hizbullah'ın 22 Eylül'de düzenlediği büyük kutlama yürüyüşünde "ilahi zafer" söylemine tekrar döndü. "İlahi zafer" (nasr ilahi) tabiri Hizbullah'ın dini ideolojisine dayandığı kadar lideri etrafında ördüğü kişi kültüne de dayanıyor. (Arapçada Nasrallah'ın isminin anlamı "Tanrı'nın zaferidir).

Aynı zamanda, her iki taraf için operasyonların sadece askeri hedefleri kapsaması ve sivillere dokunulmaması kuralını getiren 1996 anlaşmasına uyulmasını söyledi ve Lübnan'da kaldığı sürece İsrail'e karşı meşru savaşa devam etmeye hazır olduklarını ifade etti. Bu anlamda, Nasrallah, hareketlerinin İsrail'in 12 Haziran operasyonundan sonra Lübnan'ı bombalamasına bir tepki olarak Kuzey İsrail'i vurmaya başladığını ve İsrail'in önce sivilleri hedef alarak savaşı genişlettiği için suçlanması gereken taraf olduğunu vurguladı.

Nasrallah'ın söyledikleri, 1701 No'lu kararı bir çok itiraz ve şartla birlikte kabul ettiklerini ve pratikteki uygulamasına yönelik şüpheleri olduğunu gösteriyordu. İsrail'in saldırısını ve işlediği savaş suçlarını hiç bir şekilde kınamayan kararın adaletsizliğine karşı da tepkisini dile getirdi. Ancak, durumun daha da kötüleşmesinin önüne geçen diplomatik çabaları da taktir ettiğini belirtti. Vurguladığı temel nokta, kararın ele aldığı Lübnan'ın iç işleri meselesine Hizbullah tarafından büyük önem atfedildiğiydi. Nasrallah, Lübnan'ın iç işlerinin sadece kendilerini ilgilendirdiğini ve onlar tarafından çözülebileceğini söyledi ve ulusal birliğin ve dayanışmanın korunmasını özellikle vurguladı.

Nasrallah verili durumda en doğru duruşu sergiledi. Hizbullah'ın savaşı bitirmek için bir takım tavizler vermesi gerekiyordu. Lübnan nüfusunun hepsi İsrail'e düşmanlık beslerken, uzlaşmaz bir tutum, İsrail'in yıkıcı ve canice şiddetinin dehşet verici sonuçlarından da öte bir felakete neden olabilirdi. Hizbullah, BM Güvenlik Konseyi Kararı'nın gerçekte yorumlanmasına ve uygulanmasına göre farklılaşacağını çok iyi biliyordu; bu anlamda belirleyici olanın güçler dengesi olduğunu da. Bush'un ve Ehud Olmert'in, sözümona, 1701 No'lu Kararın zaferlerini yansıttıklarına dair boş övünmeleri-

ne karşı Moşe Arens'in bahsi geçen makalesindeki sözlerine bakmak gerçeğin ne olduğunu gözler önüne seriyor:

> *Uygun laflar şimdiden uçuşmaya başladı bile. Hizbullah üzerine roket yağdırırken İsrail'in kabul ettiği diplomatik anlaşmayı bütün dünya bir kaç bin Hizbullah savaşçısının İsrail'i bozguna uğratması olarak görüyorsa ne olmuş yani? Kimse 'cesaretlendirilmiş' UNIFIL gücünün Hizbullah'ı silahsızlandıracağına inanmıyorsa, kudretli İsrail Savunma Güçleri'ne karşı bu ay kazandığı başarıyla cesaretlenmiş Hizbullah'ın cephaneliğinde hâlâ bir kaç bin roket varsa ve şimdi Hizbullah barışın bir ortağı haline gelmişse ne olmuş yani?*[12]

Savaşın Başka Araçlarla Sürdürülmesi

Ateşkes yürürlüğe girdiği andan itibaren Lübnan'da "savaşın başka araçlarla sürdürülmesine" tam anlamıyla başlanmış durumda. Konu hakkında, önem sırasına göre tersten başlayarak dört önemli nokta şöyle sıralanabilir.

Birinci konu, doğal olarak UNIFIL kuvvetlerinin bileşimi ve görevleri sorunudur. İsrail kendisiyle diplomatik ilişkiler kurmayan Arap veya Müslüman ülkelerin bu birliğe asker göndermelerini veto ederken, Washington, ordu kademeleri içinde çeşitli kaygılar ve kararsızlıklar taşıyan Fransa'yı ve diğer NATO müttefiklerini Lübnan'a asker ve askeri donanım gönderme konusunda ikna edebilmek için büyük baskı oluşturmuştur. Kesinlikle ahmak olmayan Hizbullah, nihai olarak kendisini silahsızlandırma hedefine yönelik olduğunu

12. Arens, "Let the Devil Take Tomorrow".

düşündüğü ve 1559 No'lu kararın ruhuyla ve İsrail saldırısının hedefleriyle uyumlu olduğuna inandığı bu girişimi, ilk aşamadan itibaren elinden geldiğince engellemeye çalıştı.

Hizbullah'ın, Fransa'yı, Afganistan'ın bombalanmasında da kullanılan tek uçak gemisini[13] Lübnan kıyılarına göndermekten vazgeçirmek için sarf ettiği çaba, Fransa'yı bir süre tereddütte bıraktı. Ancak uluslararası güç dengeleri, Hizbullah'ın vetosunu uzun süre sürdürmesine izin vermedi. Hizbullah NATO güçlerinin Güney Lübnan'a yerleşmesine boyun eğmek zorunda kaldı; ancak, Şam'ın da desteğiyle, bu güçlerin Lübnan-Suriye sınırında mevzilenmelerine engel olmayı başardı.

İkinci konu, Lübnan ordusu ve yenilenmiş UNIFIL'in yerleşmesi için Güney Lübnan bölgesinde Hizbullah'ın "silahsızlandırılması"dır. Bu konuda Hizbullah'ın yapmaya hazır olduğu tek şey silahlarını Litani Nehri'nin güneyine saklamak, örneğin ortalıkta göstermemek ve gizli depolarında tutmaktır. Bunu ötesindeki herhangi bir adım, Hizbullah'ın Lübnan genelinde silahsızlanması şöyle dursun, bir dizi koşula bağlıdır –ki bu da 1967'de işgal edilmiş Şebaa Çiftlikleri'nin geri alınmasından başlayıp İsrail'e karşı ülkenin bağımsızlığını savunabilecek bir hükümet ve ordu olmaya kadar gider.

Bu mesele, 1701 No'lu Kararın tökezlemesine neden olabilecek ana sorundur; çünkü, dünyadaki hiçbir ülkenin Hizbullah'ı kolayca silahsızlandırabilecek bir durumu yoktur. Ortadoğu'nun en zorlu modern ordusu ve dünyanın en büyük askeri güçlerinden biri bile bunu başaramamıştır. Washing-

13- UNIFIL'de yer alan ülkeler arasında uçak gemisine sahip tek ülkenin Fransa olması karadaki çatışmalar açısından bu ülkeyi vazgeçilmez kılmaktadır. İtalya ve İspanya çok daha küçük uçak gemilerine sahiptirler.

ton'un, Lübnanlı müttefiklerince kumanda edilecek bir Lübnan ordusunun Hizbullah'ın silahlandırılması için hazırlanmasını istemesinin arkasında da esasen bu yatmaktadır.

Üçüncü konu, "yeniden yapılanma" çabalarıdır. Refik Hariri ve Suudi destekçileri, 1990'da sona eren 15 yıllık savaşın ardından başlayan yeniden yapılanma sürecini kontrol ederek siyasi egemenliklerini kurmuşlardı. Bu sefer hükümetteki çoğunluk, arkasında İran'ın desteği ve Lübnan'ın Şii nüfusuyla sıkı bağlar kurmuş olan Hizbullah'ın sıkı rekabetiyle karşı karşıya kalacak. Kıdemli bir İsrailli askeri analizci olan Ze'ev Schiff'in ateşkesin hemen öncesinde *Haaretz*'de yazdığı gibi: "Bir çok şey de güney Lübnan'da kimin yeniden yapılanmaya öncülük edeceğine bağlı; eğer bunu Hizbullah yaparsa, güneyin Şii nüfusu Tahran'a borçlu kalacak. Bu kesinlikle önlenmelidir."[14]

Bu mesaj, Washington, Riyad ve Beyrut tarafından çok net bir şekilde alınmakla beraber, Hizbullah'ın, özellikle Tahran'ın daha Otuz Üç Gün Savaşı'nın başında taahhüt ettiği fonların yardımıyla, bu mücadelede ilk raundu kazanmış olduğuna şüphe yoktur. Hizbullah'ın 1988'de İran'daki muadilini (1979'da kurulan[15] Cihad-e Sazandegi'yi) örnek alarak

14- Ze'ev Schiff, "Delayed Ground Offensive Clashes with Diplomatic Timetable," *Haaretz*, 13 Ağustos 2006.

15- İsrail yanlısı Washington Yakındoğu Siyaset Enstitüsü'nün ateşkesten bir ay sonra yayınlanan bir çalışmasında bu durum kaygılı ifadelerle belirtiliyordu: "hükümetin yeniden yapılandırma gayretleri Hizbullah'ın, İran'ın desteğiyle sürdürdüğü kapsamlı ve hızla ilerleyen program göz önüne alındığında, çok yavaş gelişmektedir. Hizbullah'm evsiz 5.000 ailenin her birine yaptığı 12.000 dolar yardımın yanında, Lübnan basınının yazdığına göre Hizbullah'm Beyrut banliyölerinde yaptığı hasar tespit çalışmaları da şimdiden tamamlanmış durumdadır... Hizbullah, Şii bölgelerinde olduğu kadar Sünni bölgelerinde de yardım çalış-

kurduğu Cihad al-Binaa (Cihatın [Yeniden] İnşası) bu ihtiyacı karşılamak için uygun bir yapı sunuyordu. Yaslandığı dinsel hayırseverlik geleneğiyle uyumlu olarak, Hizbullah, destelerle banknotu evlerini kaybeden ailelere en acil ihtiyaçlarını karşılamaları için dağıttı. Bu, yüksek fiyatlar dolayısıyla pek çok boş konutun olduğu bir ülkede gerçekleşiyordu[16] ve Mahrumlar Hareketinin kurucusu olan Musa el Sadr tarafından 1970'lerin başında mahkûm edilmişti.[17]

Dördüncü konu, Lübnan'da kabinenin kaderidir. 2005 yılında gerçekleştirilen seçimlerin sonucu oluşan Lübnan'daki mevcut parlamenter çoğunluk, Suriye egemenliğindeki rejimin 2000 yılında yürürlüğe koyduğu çarpık ve kusurlu seçim yasasıyla seçilmişti. Bunun önemli sonuçlarından biri, seçimlerden sonra Hizbullah'la ittifak yapan General Mişel Aun tarafından liderlik edilen Hıristiyan seçmenlerin parlamentoda orantısız şekilde az temsil edilmeleri oldu.[18] Ayrıca, son savaş Lübnanlıların siyasete bakışlarını derinden etkiledi ve parlamentodaki çoğunluğun meşruiyetini tartışmalı hale getirdi. Elbette, hükümette Hizbullah ve müttefikleri lehindeki her değişim 1701 No'lu Kararın yorumlanmasını radikal bir şekilde değiştirir, çünkü bu büyük ölçüde Lübnan hükümetinin tutumuna bağlı.

Bunun için Hizbullah ve Mişel Aun siyasal değişim için ortak bir kampanya başlatmış durumdalar. Bu kampanya şu plana dayanıyor: Siniora hükümetinin Aun taraftarlarının

---

ması yapmaktadır. Tıpkı Akkar'ın kuzeyinde bulunan 13 köyde 200 evi onardıkları gibi." David Schenker, "Reconstructing Lebanon: Short and Longer Term Challenges," Policy Watch 1146, Washington Institute for Near East Policy, 12 Eylül 2006.

16. Bu oran 1996'da yüzde 17'nin üzerindeydi.

17. Bkz. Bölüm II.

18. Bkz. Bölüm I.

katılımıyla genişletilmesi; yeni ve daha adil bir seçim kanununun hazırlanması ve yürürlüğe konması; erken seçime gidilmesi; yeni bir hükümetin oluşturulması; ve yeni devlet başkanının bu yeni meclis tarafından seçilmesi. Aun, beklenecegi gibi, başkanlığa aday. Mecliste ve hükümette çoğunluğa sahip olan 14 Mart hareketinin bu talepleri tartışmaksızın reddetmesi ülkede gerilimi iyice artırdı. Şimdilik tek bir şey kesin gözüküyor: 2004 yılından beri süren ve Washington'ın başını çektiği Lübnan'a yönelik saldırının henüz sonuna gelinmiş değil.

Aoun ve Hizbullah arasındaki ittifakın iki tarafı da birbirine karşı ihtiyatlı bir tutum içinde General Aun, İsrail'e karşı direnişindeki başarısını methetmekle birlikte, Hizbulllah'ı eleştirmekten tereddüt duymuyor. 2004 yılında 1559 No'lu karara verdiği destekten geri adım atmayan Aun, Hizbullah'ın silahlarından arındırılması hedefine bağlılığını sürdürüyor. Aun, bunu, Hizbullah'la 6 Şubat 2006'da imzaladıkları[19] Şebaa Çiftlikleri'nin kurtarılması, İsrail hapishanelerinde tutulan Lübnanlı mahkûmların serbest bırakılması ve tüm Lübnan'lıların kabul edecekleri bir savunma stratejisinin oluşturulmasını kapsayan anlaşmanın asgari koşullarına bağlıyor. Açıkçası Aun, kendisini Washington, Paris ve onların Arap müttefikleri için, halihazırdaki yönetimin Hizbullah'la başedemeyeceğini anladıklarında yönelecekleri mukadder insan olarak hazırlıyor.

Lübnan bir kez daha bir dönüm noktasında: Kısa dönemde yeni seçimlerin yapılmasıyla siyasi hesaplaşma en iyi alternatif olarak gözüküyor. Bush yönetiminin Lübnan'ın içişlerine sürekli burnunu sokması, hükümetteki çoğunluğun tavrını sertleştirmesini ve NATO'nun dahil olmasıyla yeni bir

19. Yine bkz. Bölüm I.

iç savaş başlatma niyetini körüklüyor. Ne var ki İran'ın gücü bölgede Suudi krallığının ve bu yolla Paris'in tutumunu dengeliyor. Riyad, Emel lideri Nebih Berri'yle uyumlu bir tutum içerisinde ortalığı sakinleştirmeye çalışıyor. 2006 Ekim'inde Lübnan denkleminde belli başlı faktörler bunlardı.

Şimdi top 14 Mart ittifakının alanında. Umut edilebilecek tek şey Lübnan'ı korumak isteyenlerin, muhaliflerini şiddet yoluyla berteraf etmek heveslisi olanlara üstün gelmesidir. Lübnan gibi heterojen bir ülkede bu, çılgınca ve yıkıcı bir hedeftir. 1975'te Washington'un kışkırtmasıyla bu seçimi yapanlar ağır bir bedel ödemişlerdi.

Bir bütün olarak Lübnan ise çok daha ağır bir yükün altında kalmıştı.

İngilizceden çeviren:
Nurcan Turan

IV
"İkinci Lübnan savaşı" ve Washington'ın "Küresel Savaş"ına Katılımı Arasında İsrail

İsrail'i Arap dünyasıyla karşı karşıya getiren genel çatışma çerçevesinde yapılacak bir İsrail-Lübnan çatışması analizinin asıl önemi, bu çatışmanın, Washington'ın başını çektiği "sınırsız dünya savaşı"nın tam kalbinde yer alması ve birçok durumda, bu savaşın öncel bir somutlaştırması olmasıdır. Amaçlarında olduğu gibi, yöntemlerinde de, İsrail'in Filistinlilere ve Lübnan'a karşı sürdürdüğü savaş ile, Suriye ve İran'a dair hedefleri, Amerikan yeni muhafazakârlarının dünya savaşı stratejisinin hem bir laboratuvarı hem de en ileri cephesidir. Bu da, kozlarının doğrudan ilintili ülkeleri ne kadar aştığını kanıtlamaktadır.

İsrail Tarafının Açıkladığı Hedefler

Lübnan'a saldırının, İsrail'de ortaya çıkardığı en büyük siyasi sorunlardan biri, Ehud Olmert hükümetinin, gerek siyasi, gerekse askeri hedeflerini net olarak tanımlamamış olmasıdır. Operasyon sırasında, hedeflerin bulanıklığından söz etmiş birçok yorumcu ve köşe yazarı vardır. Bu belirsizlik, do-

ğal olarak, analiz yapmak için kurulmuş birçok araştırma komisyonu da dahil olmak üzere, savaşı takip eden tartışmaların merkezinde yer almıştır.

Lübnan'a saldırma kararı, bir Hizbullah komandosunun 12 Temmuz 2006'da, iki savaş esirini kaçırmasıyla ivedilikle alındı. Tanya Reinhart'ın yazdığı gibi, "her şeyin gerçekleşme hızı (birçok başka bilgiyle birlikte), İsrail'in, Lübnan'a karşı hazırladığı kitlesel savaşı uzun zamandır" uluslararası koşulların olgunlaşmasını "beklediğini göstermektedir."[1] Bu hiçkimse için sır değildi: Washington ve Tel-Aviv, Hizbullah'a karşı bir savaş istemekteydi ve 12 Temmuz operasyonu onlara bu bahaneyi verdi.

Lübnanlı direniş örgütü, Lübnanlı esirlerle değiştirebilmek için ilk kez İsrailli asker kaçırma girişiminde bulunmuyordu. 12 Temmuz operasyonunun tek yeniliği, başarılı oluşuydu, hem de Gilad Shalit adlı erin, Filistinli bir komando tarafından Gazze Şeridi'ne yakın Kerem Shalom'dan kaçırılmasından sadece birkaç gün sonra.

Peşpeşe iki kaçırma olayı, onuru kırılan İsrail için fazlaydı. Sonuçta, başlangıçtaki hedef askerlerin serbest bırakılması gibi görünüyordu. Hükümet sözcüleri de bu açıklamayı yapmışlardı. Ancak, birçok yorumcunun hemen altını çizdiği üzere, bu derece kitlesel ve öldürücü bombardımanların nasıl İsrailli savaş esirlerinin kurtuluşunu sağlayacağını sorgulamak gerekiyordu.

Başbakanın yakınlarının öne sürdüğü ikinci sav daha gerçekçi görünebilirdi: İsrail, Lübnan'ın İsrailli askerleri koşulsuz şekilde iade etmesi için Hizbullah'ı zorlamasını sağlamak istiyordu. Girişimin hipotezi klasik ve banal şekilde sömürgeciydi: Lübnan Devleti ve "bütün Araplar gibi sadece şiddet di-

1- Tanya Reinhart, "Israel's 'New Middle East'", *ZNet*, 26 Temmuz 2006.

linden anlayan" halkı en şiddetli şekilde vurulmalı ki, kıyımın son bulması için Hizbullah'a sırt çevirsin. Diğer yandan, yerel bir radyo yorumcusunun sözlerine göre, "Lübnan'da Müslümanlardan ve özellikle de Hizbullah'tan nefret eden bir Hıristiyan çoğunluk var"mış. Olaylara karşı bu cehalet ve insan davranışlarının bu derece yanlış tanınması karışımı çok şaşırtıcı.

Lübnan nüfusunun tamamına saldırmak, birkaç günde altyapının önemli bir kısmını yıkmak (Beyrut limanı ve uluslararası havalimanı, yüzlerce yol ve köprü, önemli bir elektrik santrali, vs.), birkaç günde yaklaşık bir milyon mültecinin göç etmesine neden olmak, onlarca köy ve başkentin güney mahallelerini yıkmak ve ilk günlerden itibaren, İsrail ordusu komutasındaki bölgelerdeki çatışma alanlarından kaçan siviller de dahil olmak üzere, yüzlerce sivili katletmek için –bütün bunları halkın hıncının İsrail ordusuna değil de Hizbullah milislerine yöneleceğini düşünerek yapabilmek için– kendi ideolojisi tarafından fazlasıyla körleşmiş olmak gerekirdi.

Açıklanan ilk hedefi –iki savaş esirinin serbest bırakılmasını– gerçekleştirmenin imkansızlığı karşısında, yeni bir hedef açıklandı: Hizbullah'ı yıkmak. Ancak Lübnan'a yağdırılan bombalara rağmen, İslami Direniş'in direndiği ve en ufak bir ezilme ya da azalma belirtisi göstermediği anlaşıldı. Ülkenin üçüncü büyük şehri Hayfa da dahil olmak üzere, İsrail'in kuzeyine düşen bomba sayısı günden güne artıyordu. İki kez, İsrailli otoriteler sonuçtan emin olmadan zafer çığlıkları attılar: Önce Hasan Nasrallah'ın "sığınağının kalıntıları altına gömülerek" öldüğünü açıklayarak, daha sonra örgütün operasyon kumanda merkezinin altyapısının çökertildiğini belirterek. Aslında, Lübnan topraklarına yapılan kitlesel bombardımanlar Hizbullah'ın operasyon kapasitesini azaltmadı bile,

olsa olsa uzun menzilli füzelerinin önemli bir bölümünün ikinci haftadan itibaren İsrail uçaklarınca tahribatından söz edilebilir.

Resmi hedef böylece üçüncü kez ve bu kez küçültülerek gözden geçirildi: Artık hedef sadece İsrail şehir ve köylerine yağan füzeleri ya da diğer roketleri engellemekti. Ancak Hizbullah savaşın son gününe kadar İsrail'in kuzeyini yoğun şekilde bombalamayı sürdürebildi. Sonuçta, hükümet, daha önceden sıralanan hedeflerin hiçbirini gerçekleştirmeyi başaramayınca, Hizbullah savaşçılarının etkin olduğu kadar kahramanca mücadelesi sonucunda sarsılan İsrail ordusu caydırıcı gücünü yeniden kurabilmek için savaşı sürdürmeye karar verdi. Şimdi çekincesiz saldırmak, fosforlu ve parçalı yüzlerce ton bomba atmak ve İsrail'in çekinilmesi gereken bir askerî güç olduğunu dünyaya kanıtlamak için birçok köyü tamamen yıkmak gerekiyordu. Bu konuda, belki de diğer hedeflerden de ağır şekilde, İsrail savaşı bir fiyaskoyla son buldu.

Peki savaşın bir yenilgi olmadığına ısrarla inanmak isteyenlere ne kaldı? *Haaretz*'in başlıca editörlerinden Yoel Marcus'a kulak verelim: "Tüm bunların altında bazı iyi haberler yatıyor." Bu şekilde, "İsrail'in en fazla üç günlük bir saldırıyla cevap vereceğini sanan Hasan Nasrallah ve yardımcısı, altı haftada neden olduğumuz büyük zararı görünce çok şaşırdılar. Özellikle önemli bir ders taşıması bakımından, bu sürpriz iyi bir şeydi: İsrail öngörülemezdir, hatta, öfkelendiğinde zincirlerinden boşanması bile mümkündür[2]."

Başarısızlığa mahkûm bir askeri macerayı ne pahasına olursa olsun sürdürme takıntısı ancak İsrailli yazar Yitzhak Laor'un "askeri düşünce" olarak adlandırdığı şeyin egemenli-

2- Yoel Marcus, "5 Comments on the Situation", *Haaretz*, 29 Ağustos 2006.

ği ile açıklanabilir. Aynı şekilde Fransız Massu'den Amerikalı Westmoreland'e, tüm sömürge savaşı beceriksizlerine de "bana iki hafta daha verin, bu kez onları ezeceğim" dedirten de bu düşüncedir. Ve şüphesiz, İsrail Genelkurmayı bu konuda basit bir lobiden olmaktan çok ötede davrandı: Bir bakıma paralel bir hükümet gibiydi. Ancak bu faktör, tek başına ne kadar önemli olursa olsun, siyasi başka faktörlerle arasında paralellik kurularak incelenmelidir: İsrail stratejisinin Washington'ın "sınırsız küresel savaşı"na yapısal entegrasyonu ve Amerikalı yöneticilerin bu çerçevede İsrail'e verdikleri rol.

İsrail, Washington'ın "Küresel savaşı"nda

Günümüzde İsrail'in sürdürdüğü savaşlar, tam anlamıyla, Avrupa Birliği'nin gittikçe daha geniş desteğiyle, Beyaz Saray'ın 11 Eylül'den sonra başlattığı, yeni muhafazakarların planladığı sürekli ve önleyici küresel savaşın içinde yer alır. İsrail Devleti, tabii ki her zaman, askeri olarak, ekonomik, askeri ve diplomatik destek karşılığında şu ya da bu batılı güce –1960'lı yıllardan beri de ABD'ye– hizmet etmiştir. Ancak bu ittifak genelde bir çıkarlar birliği üzerine kuruluydu: İsrail, Sovyetler Birliği'ne ve Arap milliyetçiliğine karşı, Yakındoğu'da "özgür dünyanın" çıkarlarının başlıca savunucusuydu. Bunun karşılığında da Batılı güçler İsrail Devleti'ni ve sömürgeci projesini destekliyordu.

Bu karşılıklı destek daima gerilimsiz sürmedi. "Siyonist Devlet'in bazı çıkarları zaman zaman şu ya da bu egemen gücün küresel çıkarlarıyla çatıştı. Bu duruma örnek olarak 1956'da, ABD'nin, Fransa ve İngiltere'nin de yaptığı gibi, İsrail'i Süveyş Kanalı'ndan ve Sinai'den çekilmeye zorlaması;

ya da 1991'de Baba George Bush'un, Shamir hükümetinin sömürgeleştirme hareketini durdurmayı reddetmesi sonucunda İsrail'e verilmiş olan banka garantilerini askıya alması verilebilir. İsrail sıkça Batı tarafının kötü çocuğu oldu: Tabii ki ana unsurlarından biri, hatta bazı zamanlarda merkezi gücü rolündeydi; ama bazı dönemlerde bu cephenin küresel çıkarlarını istikrarsızlığa uğratma tehlikesi doğuruyor ve böylece stratejik müttefikleriyle arasında belirli bir gerilim yaratıyordu.

"Sınırsız küresel savaş" 1980'li yıllarda Sovyetler Birliği sonrası dönemde dünyayı yeniden planlayan Amerikalı ve İsrailli yeni muhafazakârlarca hazırlanmış ve düşünülmüştür. Bu yeni strateji, neoliberalizm egemenliğindeki yeni bir emperyal sistemin dayatılması ve dünyanın yeniden sömürgeleştirilmesi için gezegen çapında bir sınıf savaşıydı. Tek boyutluluk, İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra tanımlanan çok boyutlu düzenin yerini almalıydı; Amerikan hegemonyasının empoze edilmesi ve yerleştirilmesi, halkların kendi geleceğini belirleme hakkına; sonsuz savaş hali ise dünyayı istikrara kavuşturmak için krizleri siyasal yöntemlerle çözme isteğine son vermeliydi.

İsrail ve ABD'nin savaşlarının yöndeşmesi, İsrail'in savaşlarını Amerikalı vasisi adına yapıp yapmadığı; ya da aksine, ABD'nin İsrail ve yayılmacı amaçlarının peşinden sürüklenip sürüklenmediği konularındaki tartışmalara yol açtı. Condoleezza Rice'ın Ağustos 2006'da Kudüs'e yaptığı çok sayıda ziyaret süresince hem medya, hem de savaş karşıtı İsrailli militanlar, Dışişleri Bakanı'nın Ehud Olmert'i zorlamaya ve Washington'ın Tel-Aviv'den kendisine verilmiş olan rolü yerine getirmesini beklediğini söylemeye geldiğini düşünme eğilimindeydiler. Sonuçta Amerikalı yeni muhafazakârlar

içinde en köktenciler, İsrail'in savaşı sürdürme tarzı ve bazı İsrailli yöneticilerin gittikçe fiyaskoya dönüşen duruma bir son verilmesi arzusu konularındaki memnuniyetsizliklerini gösterdiler.

Washington Post'un editörlerinden, Dick Cheney'e yakınlığıyla tanınan yeni muhafazakâr Charles Krauthammer, Hizbullah "günümüzde nükleer güce susamış bir İran'ın koçbaşıdır" diye yazıyordu. "Amerika Hizbullah'm kesin mağlubiyetine ihtiyaç duyuyor, bunu istiyor." Ancak, "ABD'de İsrail'in, 11 Eylül sonrası dünya üzerinde kendisi için bir koz mu yoksa aksine bir yük mü olduğuna dair hararetli tartışmalar var. Hizbullah'm 12 Temmuz'daki, herhangi bir provokasyondan kaynaklanmayan saldırısı, İsrail'e Amerika'nin terörizme karşı savaşına büyük bir katkıda bulunarak, işe yararlığını kanıtlamak için inanılmaz bir olanak verdi." Ama Olmert'in arayışı başka yöndeydi: "Hesaplı bir zafer sadece Lübnan operasyonunu değil, aynı zamanda Amerika'nın İsrail'e olan güvenini de tehlikeye atıyordu. Bu güven –ve güçlendirdiği ilişki– İsrail'in hayatta kalması için kendisi ordusu kadar önemlidir. Korkak davranan Olmert yönünü şaşırmış gibi görünüyor[3]."

Oysa, eğer Beyaz Saray'ın ve özellikle Pentagon'un İsrail ordusunun Lübnan'daki kötü performansından ötürü hayal kırıklığına uğradığı doğruysa da, İsrail'in emperyal savaşta basit bir paralı asker olması fikri gerçeğe pek uymaz. "Küresel savaş", Tel-Aviv'de ve Washington'da iktidar olur olmaz hem düşünce hem de uygulama olarak gerçek bir ortaklık [symbiose] kuran her iki ülkenin yeni muhafazakârlarının oluşturduğu ortak bir stratejidir. Hatta İsrailli yeni muhafa-

3- Charles Krauthammer, "Israel's Lost Moment", *Washington Post*, 4 Ağustos 2006.

zakârların, Kuzey Amerikalı kardeşlerinden beş yıl önce –Yitzak Rabin'in Kasım 1995'te öldürülmesinden sonra– iktidara gelmiş olmaları bazen tonu onların belirlediği hissini vermektedir.

Her şekilde kullanılan antiterörist söylem, Filistinli kurbanların İsrail için birer tehdit haline dönüştürülmesi, Yaser Arafat'ın yeniden bir terörist lider şeklinde sunulması, Filistin topraklarının "yeniden fethedilmesi" isteği, kullanılan yöntemler ve sınırsız savaş kavramı, Bush ve ekibi iktidara gelip ABD tarafından uygulanmadan önce, İsrail tarafından işgal edilmiş topraklarda denendi. Ancak bu, Netanyahu'nun ekibiyle (genelde Amerikalı yahudiler) o dönemde henüz muhalefette olan cumhuriyetçi sağ arasındaki her gün devam edern bir diyalogla gerçekleştirildi. George W. Bush'un zaferiyle, iki devletin politikaları birbiriyle kaynaştı: Söz konusu ne kuyruğunu sallayan köpekti, ne de köpeği oynatan kuyruk; daha çok bir başı diğerinden daha büyük ve daha zengin olan iki başlı bir canavardan söz edilebilirdi.

Bir "Medeniyet Savaşı"

"Medeniyetler çatışmasının" devlet felsefesi, hatta neredeyse tamamen toplum ideolojisi haline geldiği bir ülke varsa, o da İsrail'dir. Eski Başbakan Ehud Barak 1996'da henüz dışişleri bakanıyken[4], "hâlâ vahşi ormanın ortasında modern ve refah dolu bir villada yaşıyoruz" demişti ve bu imaj İsraillilerin

4. "Address by Foreign Minister Ehud Barak to the Annual Plenary Session of the National Jewish Community Relations Advisory Council, 11 Şubat 1996", MFA Library, İsrail Dışişleri Bakanlığı İnternet Sitesi (www.mfa.gov.il).

Müslüman ve Arap dünyası içinde kendilerini nasıl algıladıklarını mükemmel şekilde yansıtmaktadır: Karşısında sınırsız ve önleyici bir savaş sürdürmenin vazgeçilmez hatta hayatî olduğu ve tek amacı medeniyeti yıkmak olan barbar dünyanın ortasında yer almış bir medeniyet adası.

Kudüs'te kurulmuş çeşitli yeni muhafazakâr hükümetler için, önleyici savaş bir hayatta kalma savaşıdır; bu bakımdan ne zamansal ne de biçimsel hiçbir sınırı yoktur. "Medeniyet savaşlarının" ve diğer seferlerin özünde, siviller dahil olmak üzere rakibin kökten sökülmesi gereken ya da en azından toplu olarak etkisiz hale getirilecek bir hedef olmasi fikri yatar. Ya "onlar" ya "biz"dir. 2000'den beri İsrail tarafından Filistin'e karşı yürütülen –ama iki yıl önceden planlanan ve hazırlanan– yıkım savaşı, söz konusu yeni savaşların bir arketipidir. Kanlı şiddeti, "medeniyet savaşı" yan hasarı değildir, bu halin bizzat özünde bulunur; tıpkı Irak'ın yıkımı ve Amerikan işgalinin neden olduğu yüzbinlerce ölü gibi.

Lübnan'a karşı yapılan 33 Gün Savaşı boyunca, hem İsrailli yöneticiler, hem de İsrailli gazeteciler ve uzmanlar, "biz"ler –İsraillilerin yanı sıra bu "biz" Yahudi-Hıristiyan kaynaklı olduğu iddia edilen büyük M ile yazılacak Medeniyeti de kapsar– ile "onlar" arasındaki temel uyumsuzluktan ve "kültürlerden" söz ettiler. Ayrıca bunu tamamen çelişkili bir savlar bütünü ile yaptılar; çünkü bir yandan "onlar" "ölüme duyarsızdılar" ve kurban vermeyi hiç umursamıyorlardı, diğer yandan savaşın ve kitlesel yıkımların amacı, İsrail'e saldırmak istemenin nelere mâl olacağını "onlara kesin olarak öğretmekti".

Ortadoğu, Washington'ın sınırsız ve önleyici küresel savaşında merkezi ve öncelikli bir hedeftir. Buna bağlı olarak, İsrail'in askeri gücü daha önce hiç olmadığı kadar vazgeçil-

mezdir. İbrani Devleti'nin, İsrail'in çıkarlarıyla çatışmayı ve Amerikan hegemonyasından kurtulmayı hayal bile edememeleri için, aynı anda hem isyancı halklara boyun eğdirmesi ve onları "barışçıllaştırması", hem de diğerlerini terörize etmesi gerekmektedir. Gazze katliamı ve Lübnan'ın bilinçli yıkımı bu söz konusu "barışçıllaştırma" ve terör politikalarına dahildir.

Her ne kadar "uluslararası topluluk", zaman zaman Tel-Aviv'in –özellikle son Lübnan operasyonunda kısmen olduğu gibi– bölge çapındaki isyancı düşünceyi ateşleyecek nitelikteki savaş hedeflerini hafifletmeyi denese de, tüm bunlar, İsrail militarizmi ile "uluslararası topluluk" denen şey arasında var olan gerilim riskinin ne derece zayıf olduğunun kanıtıdır. Ve tam da, Siyonist devletin caydırıcılık kapasitesi Hizbullah'm direnişi ile zayıflatıldığı içindir ki, İsrail'de ikinci bir girişim programlanmaktadır.

Askeri Başarısızlık

Savaşın ikinci haftasından itibaren, İsrail'deki gazeteciler ve yurt dışındaki İsrail yanlısı gazeteciler, savaşın yürütülme biçimini eleştirmekten kaçınmadılar; bu eleştiriler sürerken, İsrail kamuoyunun büyük çoğunluğu Lübnan'daki askeri macerayı destekliyordu. 22 Temmuz'da, *New York Post*'un askeri eleştirmeni "İsrail savaşı kaybediyor. Hayatı boyunca İsrail'i desteklemiş bir insan için, bu, yazması güç bir şey. Ama gerçek. Ve durum günden güne daha da kötüleşiyor[5]" yazıyordu.

İsrail'in Lübnan operasyonunun bir başarısızlık olduğun-

5- Ralph Peters, "Can Israel Win?", *New York Post*, 22 Temmuz 2006.

dan kimsenin şüphesi yok; hatta Pentagon ve State Departement'da Georges W. Bush'un İsrail'e son derece sakin ve huzurlu desteğini ve bazı yeni muhafazakârların sorumsuzluğu aşikar olan politikaların at gözlükleriyle peşinden sürüklenmelerini eleştirenleri sakinleştirmek için başarıdan söz etmeye çalışsa da Beyaz Saray'ın bile şüphesi kalmamıştır. Durumun bir başarısızlık olduğunun en iyi kanıtı da İsrail'de, bazısı halk baskısı sonucu kurulmuş, çok sayıda araştırma komisyonunun varlığıdır.

Başarısızlık, her şeyden önce, yanlış biçimde, bugüne kadar hep dünyanın en iyisi kabul edilmiş olan istihbarat servislerinindi. Performansları sadece komando operasyonları, kaçırmalar ve hukuk dışı cinayetlerden ibaretti, ancak gerçek istihbarat söz konusu olduğunda, bir kez daha acınacak durumdaydılar.

Bu savaşın anahtar sözcüğü, sonuçta "şaşkın"dı. Hükümet, Hizbullah'ın yanıt verme gücü ve sınırdaki savunma sisteminin etkinliği karşısında şaşkına dönmüştü. Füzeler ve İsrail'in kuzeyini bombalayabilecek diğer roketlerin sayısı karşısında şaşkındı, İsrail'in Merkava IV zırhlılarının yenilmezlik mitini sıfıra indiren tanksavar güç karşısında şaşkındı. Özellikle de Hizbullah savaşçılarının motivasyon ve etkinlik seviyesi karşısında şaşkındı. Tek kelimeyle, kesin bir galibiyetle muhtemel bir yenilgi arasındaki farkı yaratan her şey karşısında şaşkındı.

Eski askeri istihbarat sorumlusu, Tuğgeneral Yossi Kuperwasser "hiç şasırmadım" ve "bu tam olarak benim tanıdığım Hizbullah" demiş olsa da, kendisiyle konuşan gazeteciyi ikna etmeyi başaramadı: "O halde neden halkta, siyasi ve askeri güçlerin ağzı açık kalacak kadar şaşkın olduğu izlenimi hakim?[6]" Asıl soru, Aman ya da Mossad'ın Hizbullah hakkın-

da doğru bilgilere sahip olup olmadığı değil, bu bilgilerin analizini yapacak, dahası onlardan doğru sonuçlar çıkaracak siyasi beceriye sahip olup olmadığıydı.

Oysa bu İsrail istihbaratının ilk şaşkına dönüşü değildi: 1973'te Mısır ve Suriye ordularının büyük çaplı saldırısı karşısında şaşırmışlardı; 1982'de Lübnan-Filistin güçlerinin İsrail saldırısına karşı direniş kapasitesi karşısında ve Sharon'un planlarının zavallı biçimde batağa saplandığı Lübnan politika sahnesi karmaşıklığı karşısında şaşırmışlardı "1987'de ilk İntifada karşısında, sonrasında ise 2000 yazında Camp David'de Yaser Arafat'ın Ehud Barak'ın diktasına boyun eğmeyişi karşısında" ve Ocak 2006'da, esasında gerçekleşmesi için her şeyi hazırladıkları Hamas'ın galibiyeti karşısında şaşırmışlardı. Ve bu liste daha da uzayabilir.

Bu karşısındakini anlama ve dolayısıyla tepkilerini öngörebilme becerisinden yoksunluk, sömürgeci ilişkinin tipik özelliklerindendir ve modern tarihin tüm sömürgeci maceralarında görülmüştür. Sömürgenin –ve bizi ilgilendiren bu durumda, özelliklerini ve motivasyonlarını önceden belirlemiş olduğumuz bir medeniyete ait olduğu için kültürel olarak karşısında kendimizi üstün hissettiğimiz sömürgenin– incelenmesi gerekmez: O ne olduğuna karar verildiysek odur, statüsünün doğasında bulunan özelikler tarafından önceden belirlenmiş ve değişmezdir.

Arap ilkel ve korkak, Müslüman ise acımasız ve antisemittir. Biz medeni, modern, etkin ve hatta bazen de bonkörüzdür. Daha uzakta aramaya gerek yok. Bu, "vahşi ormanın tam ortasındaki refah içindeki modern villa", barbarlığa karşı medeniyet savaşıdır. Militan bir gazeteci olan Uri Avnery, istihbarat servislerinin "bütün hatalarının ortak paydası",

6- Gidi Weitz, "To Beirut if Necessary". *Haaretz*, 11 Ağustos 2006.

"Arapları horgörmektir, sonuçları felakete ulaşan bir aşağılamadır. Bu, Hizbullah'ın motivasyonları, tutumu, Lübnan toplumundaki yeri ...vs konusunda bütünlüklü bir anlayamama durumu, bir çeşit körlük yaratmıştır"[7] diye yazar.

Ancak gerçek asla sömürgeciliğin düşündüğü gibi değildir. Aksine sömürge, sömürgeci karşısındaki zayıflığı nedeniyle, hayatta kalabilmek için düşmanını tanımaya gayret etmek zorundadır. Ve genellikle, bunu yapmayı da başarır: Filistinliler'in İsrailliler'i, zihniyetini, toplumunda varlık gösteren çelişkileri nasıl tanıdığına bakmak; barajdaki bir askeri –Rus veya Faslı, saldırgan ya da sakin– tek bir göz kırpışla nasıl tarttıklarını ve sonuca vardıklarını görmek yeterli olacaktır: Ya geçmeye çalışırlar, ya da geri dönüp şanslarını başka bir barajda denerler. Hayatta kalmak için, sömürge üyesi kendini güçlendirir, oysa sömürgeci, üstünlüğünden emin şekilde, kendini olayların akışına bırakır; yani sonunda "şaşırıp kalır" ve uygulamasında başarısız olma ihtimali gittikçe daha da artar.

Sömürgeci iktidarın Lübnan'da tekrarlanan bir diğer yanlışı da şu: Sopamızı –bizi ilgilendiren durumda, binlerce bomba– kullanalım; böylece diğeri nasıl davranması gerektiğini, yapmasını istediğimiz ve istemediğimiz şeyleri öğrenecektir. Sömürgeci anlayışa göre, bomba yağmuruna tutulan Lübnan halkı, başına gelenden sorumlu olan Hizbullah'a başkaldırmamazlık edemezdi. Büyük hata: Lübnan halkı, ülkesini yıkanların karşısına dikildi.

İşte İsrail'in askeri başarısızlığı, Hizbullah militanlarının etkinliği ile kahramanlığının ve Lübnan halkının direniş kapasitesinin sonucu olduğu kadar, İsrail ordusunun ve operas-

7- Uri Avnery, "What the Hell has Happened to the Arıny?", 12 Ağustos 2006, site Internet de Gush Shalom (gush-shalom.org).

yon kapasitesinin ciddi ölçüde bozulmasının da ürünüdür. Bu bozulmanın nedenlerini bilmek için komisyon araştırmalarına ihtiyaç yoktur. Üç neden saymamız mümkündür.

Birincisi, tabii ki, İsrail kurumlarının, bir kez daha, saldırıları karşısında Lübnan'ın tepkisini tahmin edememiş olmalarıdır –bu bir çeşit sömürgeci küstahlığa bağlanabilir. Yıllar boyunca, Araplara karşı ırkçı aşağılama ve üstünlük kompleksi, ordunun organizasyon kapasitesini geliştirmek için hiçbir girişimde bulunmamasına neden olmuştur. Lübnan savaşı için silah altına alınan herkes bunu onaylıyordu: Yıllardır doğru dürüst bir talim yüzü görmemişlerdi ve silahları çağırıldıkları savaş için uygun değildi ve eskiydi.

Tarihinde ilk kez bir havacı tarafından yönetilen Genelkurmay, kara kuvvetlerinin hazırlıklarını ihmal edip, tamamen havacılığın üstünlüğüne bel bağladı. Ancak, ABD'nin kendi hesabına öğrenmiş olduğu gibi, yalnız havacılık yoluyla bir halkın boyun eğmesini sağlamak ve bütün direniş isteğini kırmak mümkün değildir: Savaşın şu ya da bu aşamasında kara ordusunun müdahalesi kaçınılmazdır. Ve ABD'li meslektaşları gibi, İsrail zırhlı birlikleri ve piyadeler, antrenmanlı ve iyi silahlanmış partizan birlikleriyle çatışacakları bir savaşa hazır değillerdi. Operasyondaki bir tek amaçlarına ulaşmaktan bile acizdiler.

Bu da bizi İsrail ordusunun etkinliğini zayıflatan ikinci nedene yönlendirir: Beş yıldan daha uzun bir süredir, İsrailliler kadınları ve çocukları ezerek, silahsız topluluklara ya da kötü silahlanmış ve hazırlıksız savaşçılara karşı Batı Şeria'da ve Gazze'de sivil hedefleri vurarak, sivillere karşı bir "savaş" sürdürmüştür. Ordu, bu kitlesel polisiye baskıyı "savaş" olarak adlandırmakta diretmiştir. Çoğu zaman işgale karşı gösterilerde, sömürgecilik karşıtı militanlar askerlerle dalga ge-

çiyor, tek taraflı baskı ile savaşı karıştırmanın tehlikelerine karşı onları uyarıyordu: "Karşınızda silahlı ve hazırlıklı düşmanlar olduğu gün artık ne yapacağınızı bilemeyeceksiniz!" Ve Lübnan'da da tam olarak bu oldu: Tek taraflı saldırganlığa alışık İsrail askeri, performansı yerinde savaşçılar karşısında ne yapacağını bilemedi.

Neoliberal Savaş

İsrail basını tarafından krizin daha başında açıklanan habere göre, Genelkurmay Başkanı Dan Halutz, endeksin yakında düşeceğini bildiği için, hisse senetlerini borsada satışa çıkarmıştı; ve bu haber söz konusu savaşın doğasını çok iyi açıklıyordu. Neoliberalizm çağında, subaylar zaferi ve askeri başarıyı değil, daha fazla para kazanma yollarını arıyorlar: Daha üniformalıyken bile genelde silah ticareti ya da Latin Amerika diktatörlüklerine veya uyuşturucu kaçakçılarına güvenlik sistemi satışı gibi alanlarda ikinci kariyerlerini hazırlıyorlar.

İsrail'in 33 Gün Savaşı'ndaki başarısızlığı da aynı şekilde, tıpkı şefleri gibi, birliklerin hazırlığından çok borsa hareketleri ile ilgilenen askeri personelin değerinin ağır şekilde tahribata uğramasının sonucudur. Daha da kötüsü: Bazı birliklerin kalitesiz teçhizata sahip olmasının rüşvetçiliğin artmasından kaynaklanması kuvvetle muhtemel. Bazı subayların –masa altından kayda değer paralar alarak– bir teçhizattan ziyade, kalitesinin şüphe uyandırmasına rağmen bir diğerini satın almış olması söz konusu.

Neoliberalizm, savaşı, bulutun yağmuru taşıdığı gibi taşıyor; ama çelişkili şekilde, savaşın gerektirdikleriyle de çatışıyor: Kişisel azami kâr arayışı, sosyal hizmetlerin çökertilme-

si ve genel özelleştirme her zaman "millî çıkarlar" ve vatanseverlikle uyuşmuyor; çünkü savaşta bile, hem kişisel çıkarın hem de genel yararın sağlanması imkansız.

Bu gerilimin özelliği savaş sırasında sivil nüfusa hizmet verecek birimlerin hazırlıksızlığı: Sivil sığınakların durumu, alarm dönemlerinde bu sığınaklara kapalı halka gidecek mühimmat... Bu yapısal eksiklik, modern savaşın gittikçe sivillerin daha fazla hedef alındığı bir savaş olması dolayısıyla daha da vahimdir. İsrail radyosu tarafından yerel idarelerin haftalar boyunca sığınaklara sığınmış bekleyen sivillere karşı sorumluluklarını yerine getirmemesi hakkında sorular yöneltilen Hayfa Belediye Başkan Yardımcısı şu şekilde cevap vermişti: "Belediyenin bir şey yapmadığı doğrudur ancak bu eksikleri gidermek için Sivil Toplum Kuruluşları var." Sosyal hizmetlerin çöküşü, özelleştirme ve hayırseverlik –Neoliberal devlet ve kurumları modern savaşı işte bu şekilde sürdürüyor; kendi sorumluluklarını, çoğu zaman takdire şayan işler yapan ancak halka hakkı olanı ona verme konusunda asla devletin ve kurumlarının yerini tutamayacak olan STK'ların omuzlarına yüklüyor.

İsrail'in en iyi gazetecilerinden Daniel Ben Simon'un, "Devletçe ihanet edilmiş" başlıklı bir yazısında, öfkesini gizlemeden "kurulacak tüm bu araştırma komisyonları, İkinci Lübnan Savaşı sırasında şahit olduğumuz gerçek suçu üstlenemeyecek. Devlet, en basit deyişle kayboldu, sanki yer yarıldı da içine girdi. Evini terketmemiş vatandaşlar için en zor zamanlarda, kuzey bölgelerde hiç yoktu. Bir devletin gerçek doğası bu tip aşamalarda anlaşılır. Bu testte, İsrail sınıfta kaldı.

Katrina kasırgasından sonra birkaç gün boyunca New Orleans'ta yüzen cesetler de A.B.D'nin gerçek doğasını ele vermişti. Bu dev güç, Bangladeş ile özdeşleştirilebilecek bir ba-

siretsizlik sergiledi. Konu savaş olunca hemen silahını çeken Başkan George Bush, Louisiana'yı ziyaret etmeden önce dört gün geçmesini bekledi.

Katrina, serbest piyasa ekonomisinde, özel ekonomik grupların çıkarları yararına devletin zayıflayamasını kutsayan bir ideolojinin zayıflığının göstergesi oldu. [...]

Savaş sırasında kuzey bölgelerinin başına gelen de buydu[8]," deniyordu.

İsrail'in sivil halkının daha çok hedeflendiği ve ciddi anlamda yara aldığı bir savaş olması nedeniyle, 1956'dan beri gerçekleşen diğer savaşlara oranla vatandaşların kaderine terkedilmesi bu kez daha fazla hissedildi. Bu zamana kadar, 1970'li ve 1980'li yıllarda birkaç Filistin roketinin İsrail yerleşim yerlerine isabet etmesi dışında, İsrail savaşlarında, yalnızca Arap ülkelerinde yaşayanlar acı çekmişti.

Savaşın ilk gününden itibaren Beyrut'un güney mahallelerini bombalayan ve Güney Lübnan'ın onlarca yerleşim yerini bomba yağmuruna tutan İsrail otoriteleri, Hizbullah'ın İsrail'deki yerleşim yerlerini bombalayarak yanıt vereceğini biliyorlardı –ya da Hasan Nasrallah'ın söylemine kulak vermiş olsalar bilirlerdi. Yalnızca az kurban ve çok hasarla Kuzey Galile değildi saldırıya uğrayan, ülkenin en büyük üçüncü şehri ve sanayi merkezi olan Hayfa bile çatışmaların son gününe kadar bombalandı.

Yüzlerce bina yıkıldı ve 500 binden fazla İsrailli ülkenin merkezine sığınmak zorunda kaldı. Gidemeyenler, yani genelde en yoksullar, devlet tarafından olduğu gibi ortada bırakıldı; ve birçok başka insanla beraber onlara yardım götürenler arasında Rus asıllı, kötü ününü bu yolla temizleyebilen milyarder Arvadi Gaidameck de vardı. Devletin sivil topluluk-

8. Daniel Ben Simon, "Betrayed by the State", *Haaretz*, 4 Eylül 2006.

lara karşı duyarsızlığı aynı şekilde halkın araştırma komisyonu talep etmesinde de büyük bir etken oldu. Ayrıca bu araştırma komisyonunun İsrail'deki Arap yerleşim yerlerinde koruma unsurlarının (sığınaklar, alarm sirenleri, vs.) yokluğu konusunu araştırmakla çok zaman yitirmeyeceğinden de emin olabiliriz. Bu ayrımcılık öylesine yapısal bir noktada ki, doğrudan ilgili topluluk dışında hiçkimse buna dikkat etmiyor ve konudan rahatsızlık duymuyor. Zaten bu utanç verici gerçek, İsrail'deki sivil kurbanların çoğunluğunun, –ki kuşkusuz ülkenin kuzeyde çoğunlukturlar fakat aynı oranda değil– Araplar olmasını kısmen açıklar.

Lübnanlı 1500 sivil kurban ve İsrailli 40 kadar sivil kurban, bu savaşta birer "yan hasar" sayılamazlar. Bunu hiçbir zaman yeteri kadar tekrarlamış olmayacağız: Faşizme karşı 1945'te kazanılan zaferden sonra uluslararası topluluk tarafından tanımlanan savaş kuralları ABD başkanının söylemiyle "geçerliliğini" yitirdikten sonra, sivillere saldırı ve yerleşim yerleri ile altyapıların yıkımı, şu anki sınır tanımayan "terörizme karşı küresel savaşa" içkin hâle geldi.

Bu savaşta düşman artık bir ordu ya da bir milletin ekonomik gücü değil, yıkılmaya çalışılan terörist örgütle özdeşleştirilmiş milletin bizzat kendisidir. Yeni muhafazakâr stratejide, terörist şebekelere karşı savaştan terörist devletlere ("haydut devletlere") karşı savaşa geçilmiş ve son olarak da bünyelerinde terörist grup hareketlerine müsamaha gösteren ya da terörist olarak tanımlanan bir rejimle sürekli yönetilen halklara karşı savaşa ulaşılmıştır. Bu mantıkla, ister Afganistan'da ya da Irak'ta olsun, ister işgal altındaki Filistin topraklarında ya da Lübnan'da olsun, doğrudan halklara saldırmak meşrulaştırılmıştır.

Savaş Karşıtlığı

1982 tarihli bir önceki Lübnan savaşı, İsrail'de, altı aydan kısa zamanda kamuoyu çoğunluğunu yanına alabilen büyük bir savaş karşıtı hareketin ortaya çıkışına sahne olmuştu. Bu kez, Lübnan'daki savaşa karşı kitlesel bir harekete rastlanmadı; ve tabii bu konuda gerekli soruyu da sormak gerekir: Neden?

İsrail hükümeti, 1982'de, Lübnan'daki savaşını öncelikle Siyonist Devleti ve Lübnanlı müttefiklerini ilgilendiren amaçlar için yürütmeye karar vermişti: Filistin direnişinin sökülmesi ve iktidara Maruni sağın yerleştirilmesi. Her ne kadar Washington, Begin ve Ariel Sharon'a yeşil ışık yakmış olsa da, bu şartlı bir destekti. Amerikan yönetimi, İsrail saldırısını frenlemek ve doğuracağı bölgesel ve küresel sonuçların korkusuyla sonlandırmak isteyen Avrupa devletleri ile birleşmekte gecikmedi. "Uluslararası topluluğun" bu artan baskısı, İsrail'de savaşa karşı kitlesel bir hareketin doğmasının etkenlerinden biriydi; bir diğer faktör ise, bu savaşın İsrail toplumuna, özellikle de kurban sayısı söz konusu olduğunda, giderek daha ağır yükler getirmesiydi.

Fiilen, İsrail'deki barış hareketi, her zaman bu iki faktör tarafından şekillendirildi: Öncelikle nefsi müdafaa olarak algılanmayan birtakım savaşlar için insan hayatı, para ve toplumun zarar görmesi olarak ödenecek bedel. Bu, İsrail toplumuna has değildir: Metropollerde kamuoyunda fikir değişikliğine yol açan, ister Cezayir savaşında, ister Vietnam savaşında olsun, sömürge savaşlarının bedelleridir. İkinci etken, İsrail'e özel sayılabilir: Özellikle A.B.D'nin desteği olmak üzere, uluslararası desteği kaybetme korkusu.

33 Gün Savaşı'nda, bu etkenler işe yaramadı. Aslında, İsra-

il kamuoyu kökten bir değişim geçirdi ve bu değişim üç aşamada gerçekleşti. 2000 yılının Temmuz ayında, Ehud Barak'ın, Yaser Arafat'ın "bonkör tekliflerini" reddettiği ve Filistin yönetiminin ılımlı bir söylem ve işbirliği isteği ardına sakladığı "gerçek niyetlerinin" –"Yahudileri denize atmak"– açığa çıktığına dair yalanları duyuldu. Bundan sonra, 2000 yılının Eylül ayında, Ariel Sharon'un provokasyonuna Filistin halkının verdiği yanıt, Filistinliler'in yıkıcı planını "doğrulamış" oldu. Son olarak, 11 Eylül 2001, yalnızca İsrail'i değil, "medeniyetin" tamamını tehdit eden militan İslam'a karşı İsrail'in "nefsi müdafaa savaşını" küresel savaşa dahil etmesine izin verdi.

Bu bakış açısıyla, sonuçta Siyonist Devlet İslamî terör tehdidine karşı bir hayatta kalma savaşı vermektedir. Bu tip bir savaşta, kurbanlar (kayda değer olanlar yani İsrailliler), aynı nedenle önlenebilecek ve önlenmesi gereken bir savaş politikasının sonucu değil, nefsi müdafaa için kaçınılmaz biçimde ödenmesi gereken bedeldir. Dolayısıyla, ilk Lübnan savaşında İsrail'de barış hareketini oluşturanların yeniden seferber olma riski yoktur. İsrail'in 2000'den beri Filistin halkına karşı yürüttüğü savaş da, 2006 yazında Lübnan'a açtığı savaş da, "medenî dünyanın" uluslararası teröre karşı açtığı savaşa dahildir ve İsrail'in saygılı solunun, "uluslararası topluluk" ile devletinin ters düşmesinden korkması yersizdir.

İsrail'in ve savaşlarının bu algısı –tabii ki , 1982'deki Lübnan savaşının aksine 2000'de de, 2006'da da, İşçi Partisi'nin iktidarda olmasıyla bağlantılı olarak– 2000 yılının Temmuz ayından itibaren, barış hareketinin derin bir uykuya dalmasına ve en prestijli sözcülerinin İsrail saldırılarını ve işgal altındaki Filistin toprakları ile Lübnan'da yaşanan savaş suçlarını desteklemesine neden olmuştur.

Sonuçta 2006'nın Temmuz ve Ağustos aylarında, Tel-Aviv

sokaklarında "savaşa hayır" diye bağıran 5 000 kadar gösterici, İsrail ordusunun işgal edilmiş toprakları yağmalamasına tepki gösterenlerle aynı kişilerdir. İster 2000'de Ramallah'ta, ister Napluz'da 2003'te, ister Beyrut'ta 2006'da olsun, teröre karşı sürdürülen sınır tanımayan savaş tek ve bölünemezdir. Ya varsayımlar kabul edilir, ya da New York'taki ve Tel-Aviv'deki yeni muhafazakârlarca üretilmiş ve "uluslararası topluluğun" kalan kesiminde yavaş yavaş kabul görmüş bir çeşit yönlendirici mistifikasyon olarak reddedilir.

"Şimdi Barış" hareketi ile İşçi Partili sol bu varsayımları Temmuz 2000'den itibaren kabul etti ve 2006'daki Lübnan işgalini destekledi. İsrail sömürgeciliğine karşı örgütlerin militanları, Adil Bir Barış için Kadınlar Koalisyonu, Yesh Gvul, Gush Shalom, Taayush direnişçileri, Duvar'a Karşı Anarşistler ve İnsan Hakları İçin Hahamlar ile Alternatif Bilgi Merkezi gibi az sayıda dernek, 2000-2001 yıllarında bu tuzağa düşmeyi reddetmişti. Böylece 2006 yazında Lübnan'da savaşa karşı çıkabildiler.

Ancak bu militanların kararlılığının savaşa karşı kitlesel bir hareket eksikliğini gidermeye yetmediğini de kabul etmek gerekir. Bu savaş, bir çeşit konsensüs atmosferinde gerçekleşti, İsrail nüfusunca ödenen bedelin ağırlığı herkesin gözü önündeyken bile, nüfusun büyük çoğunluğu savaşı destekliyordu. İsrail'deki yüze yakın ölü, ülkenin kuzeyinde yıkılan evler, evini terk eden yüz binler, İsrail nüfusunca, bir nefsi müdafaa ve hayatta kalma savaşında kaçınılmaz şekilde ödenmesi gereken bedellerdi.

Savaştan Sonra, Kriz

Haaretz gazetesinin başyazarı Uzi Benziman, 30 Ağustos'ta savaşın bilançosunu çıkarıyordu:

> *Halkın bakış açısıyla, ülkeye Temmuz-Ağustos felaketini yaşatan her kimse, bedelini ödemeli.*
> *İlk bakışta Olmert bunu kabul ediyor. Kendini İsrail'in savaşa girmesinin ve bunun sonuçlarının büyük sorumlusu ilan etmiş ve savaşın ilerlemesi hakkında üç araştırma komisyonu kurmuş olan Olmert, böylece vahim işlevsel bozukluklar olduğunu da kabul ediyor. [...] Olmert savaşın başlangıcında amaçların saptanması sürecinde, askeri operasyonların gerekliliklerinin anlaşılmasında ve kendi gözleriyle öngörülerinin tutmadığını gördüğü Genelkurmay'a hareket özgürlüğü vermeyi sürdürmekte hatalıydı: Tıpkı bir ateşkes anlaşmasından bir gün önce, kara saldırısı için yeşil ışık yakmasında olduğu gibi. Bütün bunlar, dürüst bir insanın, başbakanlık koltuğunun kendisine büyük geldiği sonucuna varması için son derece yeterli.*[9]

Bu yargıya İsrail'de hemen hemen herkes katılıyor. Savaş askeri olduğu kadar siyasi bakımdan da başarısızdı ve Ehud Olmert ve İşçi Partili Savunma Bakanı Amir Peretz, kuvvet komutanları ile birlikte bu başarısızlığın tüm sorumluluğunu taşıyor. Bu nedenle ulusal bir araştırma komisyonu kurulması talebi bu kadar baskın ve Eylül ayında 50 000'den fazla insan Tel-Aviv'de bunun için yürüdü. Olmert ve Peretz, bu tip

9. Uzi Benziman, "Pulling the Wool over our Eyes", *Haaretz*, 30 Ağustos 2006.

bir komisyonun, Ekim 1973 savaşından sonra olduğu gibi, hükümet yetkililerinin yerlerini başkalarına bırakması gerektiğine hükmedeceğinin bilincinde olarak savaşın yürütülmesinin ikincil önemdeki boyutlarını inceleyecek çeşitli küçük komisyonlar kurarak başlarına gelecek en kötü şeyi engellemeye çalıştılar. Bu komisyonların hiçbiri, ulusal bir araştırma komisyonunun sahip olduğu prestije ya da hukukî otoriteye sahip değil.

Ancak yukarıda bahsi geçen başyazarın altını çizdiği gibi, başbakan ve halkın paylaştığı başarısızlık duygusunun sonuçları dramatik olabilir. Bu duygu, savaş bittikten sonra çok fazla vakit geçmeden bir ikinci harekatı doğurabilir.

> *Olmert'in son söylemlerinde dikkat çekici olan, yalnızca kibri değil, aynı zamanda motivasyonlarıdır. Başbakan istemeden, şu anda nasıl bir ruh hali içinde olduğunu ortaya koymuştur: Lübnan'daki savaşın başarısızlığını bir saplantı haline getirmiş, ve bu utanç verici imajdan kendini kurtarmak için karşı konulmaz bir istek duymaktadır. Devletin şu anda duyarlı, savaşın başarısızlıklarına ve travmalarına boyun eğmeyecek, diplomatik ve güvenlik durumunu sakince inceleyebilecek bir yöneticiye ihtiyacı vardır. Çatışmanın yol açtığı ve hâlâ acı veren yanıkları vicdanlarında taşıyan ve kişisel olarak bundan duydukları utançtan kurtulamamış yöneticiler; bilinçsiz şekilde de olsa, ülkenin ihtiyaçlarını kendi bencil imaj kaygılarına kurban edebilirler.*[10]

Hükümetin parlamentoda sahip olduğu çoğunluğa ve seçimlerdeki zaferinin üzerinden altı aydan az süre geçmesine

10. Uzi Benziman, "Who's in the Bunker?", *Haaretz*, 3 Eylül 2006.

karşın, İsrail'de açık bir saltanat sonu duygusu hakim. Son araştırmalar, Olmert'in Kadima adlı partisinin çöküşünü ve bir önceki seçimlerde hiçbir gücü kalmayan, Netanyahu'nun Likud partisinin görkemli yükselişini işaret ediyor. Olmert tabii ki, askeri başarısızlık için, bombardıman halinde sivillerin sığınacağı yapı ve mekanizmayı öngörmemiş olan seleflerini meşru olarak sorumlu tutabilir. Mantıklı olarak, kimse, yeni bir hükümetten, kendisinden öncekilerin on yıl boyunca yapmamış olduğunu, üç ay içinde toparlamasını bekleyemez.

O halde neden, operasyon düzeyinde bile hiçbir şeyin ciddi olarak hazırlanmamış olduğunu bile bile savaşa girildi? Tabii ki, Olmert'i İran'ın müttefiklerine karşı saldırmaya iten Amerikalı yeni muhafazakârları suçlamak mümkün, ama ana neden –tekrarlayalım– İsrail ordusunun devasa teknolojik üstünlüğüne dayanarak, her şeyin kaba kuvvet politikasıyla çözümlenebileceğine inanılmasını sağlayan sömürgeci kendini beğenmişliktir.

Şiddetin biricik politika olmasının başarısızlığından sonra, İsrail siyasi sınıfının savaşı yapmadan önce düşünmesi gerektiği bir dönem başladı" çünkü bu sınıf bünyesinde oydaşmanın sağlandığı tek unsur hâlâ savaş. 33 Gün Savaşı henüz sona ererken, uzmanlar ikinci ayağın hazırlıklarına girişmişlerdi. Örneğin askeri yorumcu Avraham Tal, bir sonraki savaş hakkında stratejistlerin ne düşündüğünü açıkça dile getiriyordu:

> *Sıfır-sıfır sonuçlanan ve taraflar arasında anlaşma imzalanmayan bir savaş, er ya da geç yeniden alevlenecektir. İsrail ve İran adına hareket eden Hizbullah arasındaki çatışmada, taraflardan hiçbiri stratejik amacına ulaşamamıştır. Bu nedenle Başbakan, Knesset'te (İsrail par-*

lamentosu), bir sonraki sefere "her şeyin daha iyi hallolacağı" garantisini vermek gerekliliğinden söz ettiğinde haklıdır.

Bunun garantisi nasıl verilebilir? Öncelikle, bir sonraki çatışmanın nispeten kısa bir zaman içinde –diyelim ki bir önceki çatışmadan iki yıl sonra, tartışma gereksinimlerine cevap verebilmek için– patlayacağına dair bir çalışma teorisinden yola çıkmak gerekmektedir ve sanki çatışmanın gerçekleşmesi mutlak bir kesinliğe sahipmiş gibi, bütün alanlarda harekete geçilmelidir. Bu, belki de İkinci Lübnan Savaşı'nın şekline sahip bir çatışma olacaktır, fakat mutlaka daha büyük ve daha tehlikeli bir şey ihtimali için hazırlık yapılmalıdır: Bölgesel güçte bir ordunun da katılacağı, düzenli ordularla yapılacak topyekün bir savaş ihtimaline hazırlanılmalıdır.[11]

Tal'a göre, stratejik düşman İran'dır ve aslında bu "bölgesel güce" karşı "topyekün bir savaş" için hazırlanılmalıdır. Bu düşünce, *Haaretz* gazetesinin askeri sorunlar uzmanı Ze'ev Schiff tarafından da ele alınmıştır; ve Schiff önemli bir sonuca varmaktadır: Öncelikle Suriye ile barış sağlanmalıdır.

Stratejik olarak İsrail Devleti garip bir çelişki içinde. Bir yandan, 1948'deki bağımsızlık savaşından bu yana ilk kez varoluşsal bir tehditle karşı karşıya olduğunun altını aralıksız olarak çiziyor: Bu tehdit, nükleer silahlar geliştiren ve devlet başkanının sürekli İsrail'in haritadan silinmesi için çağrıda bulunduğu, aşırı dinci bir rejimle yönetilen İran'ın yarattığı tehdit. Diğer yandan, İsrail, Fi-

11. Avraham Tal, "Preparing for the next war now", *Haaretz*, 17 Ağustos 2006.

listinliler'e karşı çatışmayı, ana cephesi sayıyor. Bu çelişki her türlü mantığa meydan okuyor.
Stratejik bir devrime ihtiyacımız var. İlk ve esas cephenin, varoluşsal tehdidin önünü almaya yönelik muharebe olduğuna karar vermeliyiz. [...]
Suriye'yi İran'ın ekseninden çıkarmak, İsrail'in stratejik çıkarına. İsrail ile İran arasında bir bariyer oluşturabilmek için, Suriye ile barış yapmaktan daha iyi bir yol yok. Bunu istemek gerek...[12]

Aklın yolu görünüşte bir olsa da, bazı Amerikalı yeni muhafazakârlar ve İsrail güvenlik establishment'ının bir kısmı, Suriye rejimi ile ilişkilerde bir rahatlamaya iyi gözle bakmıyor ve tam tersine İsrail'in öncelikle Şam'a saldırmasını istiyorlar. Başka bir deyişle, tüm İsrailli yöneticiler savaşa hazırlanmayı düşünseler de ya da bir sonraki savaş için hazırlansalar da, bu savaşın hedefi hakkında henüz fikir birliğine varmış değiller: ya Suriye ya İran, veya önce Suriye sonra İran. Dahası aynı anda hem Suriye hem de İran'a karşı açılacak bir savaşın hayalini kuranlar ve hatta Hizbullah'a karşı yeni bir savaş isteyenler bile var.

Lübnan'daki son askeri maceranın ortaya çıkardığı tüm eksikleri kapatmak için iki yıl mı? Ordunun ve devletin yapısal problemleri ve son yirmi yıldır genel beceriksizliğin hüküm sürmesi ve şımarık hazırlıksızlığın verdiği açıklar göz önüne alındığında iki yıl çok değil. Ama bir yandan Washington, diğer yandan askeri kastın öç alma isteği, hükümete ve orduya savaş aygıtını yeniden forma sokmak için daha fazla zaman vermiyor.

Oysa, Lübnan'a karşı yapılan son savaştan çıkarılacak bir

12. Ze'ev Schiff, "We need a strategic revolution", *Haaretz*, 1 Eylül 2006.

ders varsa, o da –İsrail için– kolay ve iyi sonuçlanan savaşlar çağının geride kaldığı; ve güç ilişkileri ne olursa olsun, asıl ağır bedeli sivil halkın ödemesi tehlikesinin mevcut olduğudur. Bu sınırsız savaşlar döneminde, sivil halk savaş heveslilerinin elinde bulunan bir esir konumundadır, ki bu da ABD imparatorluğunun ve Yakın Doğu'daki sadık müttefikinin hegemonya rüyalarının gerçekleşmesi için gözardı edilebilir bir bedeldir.

BM Güvenlik Konseyi'nin aldığı ateşkes kararından birkaç gün sonra, Güney Afrika İstihbarat Bakanı Ronnie Kasrils haklı olarak şöyle yazıyordu:

> *İsrailli yöneticiler, tıpkı bir mukabele doğurup işlerine gelmeyen pazarlıkları sabote etmek için hedefi belli cinayet talimatı verdikleri zamanki gibi, Beyrut'u bombalarken de, karşılık verme girişimleri olacağını biliyorlardı. Güneye doğru kaçan ya da sığınaklarda saklanan kendi vatandaşlarının kapıldığı dehşet, onların ahlaksız hesaplarının kabul edilebilir bir parçasıdır. İsrailli barış yanlısı militan Tanya Reinhart'in dediği gibi: "İsrail askeri yönetimi için, yalnızca Lübnanlılar ve Filistinliler değil, bizzat İsrailliler de sadece dev bir savaş vizyonunun piyonlarıdır."*[13]
>
> Fransızcadan çeviren:
> Damla Kellecioğlu

13. Ronnie Kasrils, "Rage of the Elephant: Israel in Lebanon", Mail

Sonuç
ABD'nin Emperyal Tasarımlarının Batan Gemisi

Hizbullah'ın yenilmesi İran için hem psikolojik hem de stratejik açıdan büyük bir kayıp olacaktı. İran, Lübnan'daki dayanağını kaybedecekti. Ortadoğu'nun kalbine ulaşmasını sağlayacak başlıca araçlarını yitirecekti. Bölgesel bir süper güç olmaya çalışırken haddini fazlasıyla aştığı ortaya çıkacaktı. ABD, İsrail'i kazanmasına ve bütün bunların olmasına izin vermek açısından çok desteksiz bir biçimde harekete geçmiştir. İşin başarılması için İsrail'in yeteneğine güvenilmiştir ve sonuç bir hayal kırıklığıdır. Başbakan Ehud Olmert güvenilmez ve istikrarsız bir liderlik sergilemiştir... Ucuz bir biçimde zafer kazanmaya çalışması sadece Lübnan operasyonunu tehlikeye atmakla kalmamış Amerika'nın İsrail'e olan güvenini de sarsmıştır.

Charles Krauthammer
Washington Post, 4 Ağustos 2006[1]

Bugün ben de dahil olmak üzere yönetimde bulunan ve Irak'ın ele geçirilmesinin önemine inanan herkes şunu

1. Charles Krauthammer, "Israel's Lost Moment," *Washington Post*, 4 Ağustos 2006.

derhal kabul etmelidir: Bush'un ya da Arapların mazeretleri, hangisi olursa olsun, şurası açık ki bunu gerçekleştiremiyoruz ... Yapacağımız en iyi ikinci şey Irak'tan çekilmektir. Çünkü bizim için en kötü seçenek –İran'ın istediği seçenek- Irak'ta kalmak ve nükleer silahlarını vurduğumuz an İran'ın kolay hedefi olmaktır... İran ve Suriye ile güçlü bir pozisyon alarak ilgilenmeliyiz ve bunun için daha geniş bir koalisyona ihtiyacımız var. Irak'ta yenilmekte olan tek taraflı bir strateji izlediğimiz müddetçe bu koalisyonu oluşturmak daha da zorlaşacak ve özgürlüğün düşmanları daha da güçlü bir hale gelecektir.

Thomas Friedman
New York Times, 4 Ağustos 2006[2]

4 Ağustos 2006'da, İsrail'in Lübnan'a açmış olduğu savaşın tam ortasında, her ikisi de Bush yönetiminin Ortadoğu'daki emperyal girişimlerini desteklemiş olan Birleşik Devletler'in en ünlü gazete yazarları, geminin batmakta olduğunu not ediyorlardı. 2006 yazındaki büyük Lübnan fiyaskosuyla beraber artık birçoklarının çok önceden öngördüğü şeyin kesinlikle gerçek haline geldiği yönünde bir kuşku kalmamıştır: Bush yönetimi Amerikan İmparatorluğu'nun dümenini tutan en beceriksiz ekip olarak tarihin derinliklerini boylayacaktır.

Kovboy Diplomasisi

Bush ve kafadarları şimdiden savaş sonrası Amerikan emperyal hedeflerinin mezar kazıcıları olarak kolektif hafızadaki

2. Thomas Friedman, "Time for Plan B," *New York Times*, 4 Ağustos 2006.

yerlerini aldılar: Amerikan emperyalizminin, diğer dünya devinin 1980'den itibaren parçalanmaya başlamasıyla eline geçen fevkalade elverişli koşulları çarçur etme yönünde emsalsiz bir beceri gösterdiler. Yukarıda alıntı yapılan Ktauthammer'in, 1990'da "tek kutuplu moment"[3] olarak tarif ettiği fırsat penceresini heba ettiler. Heba ettiler çünkü Krauthammer ve Friedman gibileri ayırt eden aynı emperyal kibirden ilham alıyorlardı.

İsrail'in son Lübnan saldırısından önce *Time* dergisinde yayınlanan bir başyazı "kovboy diplomasisinin sona erdiğini" duyuruyordu. "Bush doktrininin uygulamaya girdiği başlıca alanda çöktüğü" gerçeğini belirterek:

> *Beyaz Saray'da hiç kimse açıkça Bush'un Irak'ta savaşa gitme kararını sorgulamasa da bazı yardımcıları ve askeri kaynaklar, kamusal destek ve yönetimin dışarıya karşı güvenilirliği konularında savaşın maliyetinin çok yükseklere tırmandığını kabul ediyorlar. Bush yönetimi her gün yeni krizlerle baş etmeye çalışırken fatura büyüyor. Bir yandan Irak'tan paçayı kurtarmanın yollarını ararken, diğer taraftan Bush doktrininin öngördüğü ileriye dönük dış politika adımlarının izlenmesi neredeyse imkansızdır. Tüm dünyada Amerikanın dost ve düşmanları süper gücün sınırlarının farkına varıyorlar. Eğer Saddam Hüseyin'in devrilmesi Amerikan hegemonyasının en yüksek aşamasına işaret ediyorsa, geçtiğimiz son üç yıl Washington'un dünyayı kendi istekleri doğrultusunda yola getirme becerisinin sürekli olarak aşınmasına tanık oluyor.*[4]

3. Charles Krauthammer, "The Unipolar Moment," *Rethinking America's Security: Beyond Cold War to New World Order* içinde, Editörler: G. Allison ve G. F. Treverton (New York: W. W. Norton, 1992), s. 295-306.

Yazarların en ciddi şikayetleri şöyle belirtiliyor:

> *Görüldüğü kadarıyla Irak önleyici savaş doktrininin sadece ilk değil, ama aynı zamanda son laboratuvarı olabilir. Tahran ve Pyongyang'ın yöneticilerini yıldırmak bir tarafa, Amerikan işgalinin yarattığı sıkıntılar bu rejimlerin nükleer silah edinme arayışlarını cesaretlendirmiş olabilir.*

Time dergisindeki makalede yer alan bu acımasız değerlendirmeye Amerikanın müttefikleri, müvekkilleri ve himayesine sığınanların oluşturduğu geniş bir koro tarafından paylaşılan aynı umut eşlik ediyordu: İsrail hükümetini bir kenara koyarsak, hepsi için Bush yönetimindeki önde gelen neoconların –Paul Wolfowitz ve ondan önce Richard Perle dahil– bir kenara itilmiş olmaları, daha az zararlı bir dış siyasete gebe olunduğu ümidini büyütüyordu. George W. Bush'un ikinci başkanlık döneminde kabinede yapılan değişiklikler, aralarında en realist görünen Colin Powell'ın çıkarılması bir kenara bırakılırsa (ki zaten yönetim üzerindeki etkisi çok sınırlıydı), bazı Clinton taraftarlarının iki yıl önce duyurdukları gibi "neoconların alacakaranlığını" tasdik eder görünüyordu.[5]

Ancak, *Time* yazarlarının "kovboy diplomasisini sonu" olarak tanımladıkları şeyin –"Dışişleri Bakanlığı'na Condolezza Rice'ın atanmasıyla yapılan stratejik devir"– İsrail'in vahşi saldırısına başlamasının ardından gelişen olayların gösterdiği üzere bir hüsn-ü kuruntudan ibaret olduğu ortaya

4. Mike Allen and Romesh Ratnesar, "The End of Cowboy Diplomacy," *Time*, 17 Temmuz 2006.

5. Stefan Halper and Jonathan Clarke, "Twilight of the Neocons," *Washington Monthly*, Mart 2004.

çıkmıştır. Kovboy diplomasisi, görülmüştür ki, temelde aynı olan bir "cowgirl" diplomasisiyle yer değiştirmiştir.

Condolezza Rice'ın Bush yönetiminin dış politikasına yaptığı makyajla elinden gelen en iyisini yaptığı doğrudur. Fakat özde belirgin bir farklılık yoktur. Bu yönetimin başından beri temel özelliği olan aynı büyüklük iddiasını (megalomani) ve grubun geri kalanını karakterize eden boyundan büyük projelere kalkışma çılgınlığını paylaşmaktadır. Bush'un ikinci döneminde Dışişleri Bakanlığı görevine getirilen Rice'ın misyonu, yönetimin dış politika gemisindeki su sızdıran delikleri kapatmaktı: Bu yerine getirilmesi imkansız olan bir görevdi. Gemi, Irak'ın denize akıtılmış petrollerinin karanlık sularında amansızca batıyordu.

Güliver ve Lilliputlular

Yeryüzündeki başka herhangi bir düzenli orduyu dize getirebilecek Amerikan "hipergücü" –ki askeri harcamaları dünyanın geride kalan 200'den fazla ülkesinin askeri harcamalarını ve askeri bütçesi tek başına on dördü dışında tüm diğer ülkelerin gayri safi yurt içi hasılalarını aşmaktadır– çağdaş tarihinde bir kez daha göstermiştir ki isyan eden halkları kontrol etmekte başarısız kalmıştır. Bu yüzden Pentagon'un elindeki bütün ölüm aygıtları çok az işe yarar durumdadır. Halkları kontrol etmek askeri birlikler gerektirir: emek gücünün makine ile ikame edilemediği bir çeşit endüstridir söz konusu olan. Bu yüzden ölen askerlerin hesabını verme korkusu olmadan nüfusu mobilize edebilen diktatörlüklerin işi bu konuda daha kolaydır.

ABD, Irak'tan daha fazla işgal askeri göndermesine rağ-

men Vietnam'ı kontrol etmeyi başaramadı. Bugün ABD askeri gücü Vietnam zamanına kıyasla her açıdan çok daha iyi, işgal planları için gerekli tek bir şey hariç: Askerler. Vietnam ve Soğuk Savaş'ın sona ermesinden bu yana, ABD askerlerinin sayısı ciddi bir biçimde azalmıştır. Otomasyon kapitalizminden ilham alan Pentagon, insan kaynaklarına güvenilmezliği büyük ölçüde sofistike silahlar kullanarak telafi edeceğine inanmıştır. Bir askeri analistin yerinde tanımlamasıyla Pentagon "kahramanlar sonrası" bir çağa adım atmıştır.[6] ABD, kahramanlara ihtiyaç duymadan Saddam Hüseyin'i ve Irak ordusunu yenerken büyük bir sorunla karşılaşmamıştır. Fakat Irak halkını aynı biçimde kontrol edebilmenin tamamıyla farklı bir mücadele olduğu ortaya çıkmıştır.

2003'te başlayan işgalden bu yana ABD, Irak üzerindeki kontrolünü düzenli bir biçimde kaybetmektedir. ABD, Sünni Arap bölgelerinde gelişen ve sınırlı sayıda asker ile bastırılması imkansız bir silahlı ayaklanmayla karşı karşıyadır. Eğer bir işgal ordusu ele geçirilen toprakların her noktasında kontrolü sağlamayı başaramıyorsa, Mao Zedong'un "sudaki balık" olarak tanımladığı popüler halk desteğiyle sürdürülen bir silahlı ayaklanmayı kesin olarak yok etmenin tek bir yolu vardır: Havuzun suyunu boşaltmak. Bunun anlamı ya Rusya'nın Çeçenistan'da yapmaya başladığı gibi soykırıma kalkışmak, ya sömürgeci Fransız ordusunun Cezayir'de yapmaya koyulduğu gibi nüfusu toplama kamplarına tıkmak, ya da ABD'nin Vietnam'da denediği fakat Amerikan halkının izin vermemesi nedeniyle sonuçlandıramadığı biçimiyle her ikisini bir araya getirmektir.

Öte yandan Washington Irak'ta, 2004'ün başlangıcı itiba-

6. Edward Luttwak, "A Post-Heroic Military Policy," *Foreign Affairs*, cilt: 75, no: 4, Temmuz/Ağustos 1996.

riyle netlik kazanan çok daha vahim bir sorunla karşı karşıya kaldı: Bush yönetimi –kendi aptallığı ve Pentagon'un Iraklı dostlarından kimilerinin satış dili, kimilerinin ahmakça hayalleri tarafından– Irak'ın çoğunluğunu oluşturan cemaatin, yani Arap Şiilerin büyük çoğunluğunun sempatisini kazanabileceğine inanmaya teşvik edilmişti. Bunun bir felaket olduğu kanıtlandı; Washington'un uşakları, Irak Şiileri arasından ne kadar seçmen satın alırsa alsın, İran yanlısı köktenci Şii örgütlerin etkisi küçümsendi. Bush yönetimi, Irak nüfusunun üç temel bileşeni arasındaki düşmanlığı körükleyen, Kürtlerle işbirliği içinde, Şiilerle Sünni Arapları karşı karşıya getiren klasik "böl ve yönet" reçetesinin dışında bir alternatifi olmaksızın kalakaldı. Bu da Irak'ın bir iç savaşa doğru kaymasının fitilini ateşleyen, dolayısıyla da ülkeyi kontrol etmedeki başarısızlığının genel görünümünü ağırlaştıran bir sona vardı.[7]

Hiç şüphe yok ki Amerikalı Güliver'in Iraklı Lilliputlular tarafından elinin kolunun bağlandığı yol, –ki şu an itibariyle, tam tersi olacağına, Taliban'ın NATO askerlerini çembere aldığı Afganistan falaketinden bahsetmiyoruz bile– George W. Bush'un 11 Eylül sonrası savaş hamlesinin başında "şeytan ekseni" olarak yaftaladığı eksenin diğer Ortadoğulu üyesi olan İran'ı ciddi biçimde cesaretlendirdi.

İran'ın Birleşik Devletler devine karşı son derece cüretkar, onun ötesinde provokatif tutumu, ABD'nin Irak'ta ayağının balçığa batmış olduğu kanıtlandığı için mümkün oldu. Ve Tahran, ABD'nin Arap müşterilerinin bu sekter kan davasını Irak'tan diğer Arap bölgelerine yayma ve böylece İran

7. Bu sürecin bir tasviri için bkz. Noam Chomsky and Gilbert Achcar, *Perilous Power: The Middle East and U.S. Foreign Policy* (Boulder, Colo: Paradigm Publishers, 2007).

rejimini Şiiler olarak tecrit etme teşebbüsüne -ki bu 1979 İran Devrimi sonrasında bir ölçüde başarıyla uygulanmış bir hileydi- başarıyla karşı koydu. Tahran, İsrail'e karşı bütün Arap rejimlerinden daha fazla düşmanlık besleyerek, yani pan-İslamist davanın şampiyonu imajını inşa ederek buna karşı çıktı.

Tahran'ın başarısında kilit rolü oynayan nokta, Sünni İslam köktenciliğinin en popüler ifadesi olan Hamas'la ördüğü işbirliğidir. Müslüman Kardeşler'in (ki bunun Filistin kolu Hamas'tır) en geniş seksiyonu olan Mısır seksiyonunun lideri Muhammed Mehdi Akif'in, İran Devlet Başkanı Ahmedinejad'a İsrail karşıtı demeçlerinde açıkça destek verdiğini söylemesiyle bu işbirliği genişlemiştir. Hamas'ın Ocak 2006'daki Filistin seçimleriyle iktidara gelmesi, Washington'un bölgesel stratejisine karşı daha şiddetli bir rüzgar yaratmıştır. Tahran, yeni Filistin hükümetini desteklemekte bütün Arap rakiplerinden önce davranmış ve onu kutlamıştır. Washington'dan bakıldığında yokluğu halinde gittikçe emperyal bir Titanik'e daha çok benzeyen bir durumun olası kurtarıcısı olarak görünen İsrail'in meseleye adım attığı nokta da burasıdır.

İsrail İmdada Çağrılıyor

Sponsor ABD ve şampiyon İsrail arasındaki kırk yıllık stratejik işbirliğinde, İsraillilerin Arap hasımlarıyla başa çıkma konusunda yenilmez olduğuna dair eskiye dayanan şöhretlerine hâlâ inanan Washington, bir kez daha gözde vekilini İran'ın vekilleri farz ettiği Hamas ve Hizbullah'ın üzerine salmıştır. Ne var ki Bush yönetiminin gözünden kaçırdığı nokta, İsrail'in bu şöhretinin 1967'de işgal ettiği Filistin toprak-

larını kontrol etmedeki bariz başarısızlığıyla, ve hatta bunun ötesinde 18 yıllık işgalin ardından 2000'de Güney Lübnan'dan Saygon usulü geri çekilmesiyle, aşınmış olduğudur. İsrail zaten Lübnan'da kendi Vietnam'ını bulmuştur. Ve İsrail'in savaş plancıları, tıpkı Vietnam sonrası Pentagon gibi, kara birliklerinin savaşma becerilerinden ziyade son derece üstün donanımlarına güvenerek Lübnan'dan bu yana "kahramanlıklar sonrası bir askeri politikaya" kaymıştır.

1982'de İsrail, Lübnan'ı işgal ettiğinde, esas olarak, ukala ve beceriksiz bir tavırla Lübnanlı nüfusu yabancılaştırmayı başaran ve "sudaki balık"tan başka herşeye benzeyen FKÖ gerillalarıyla savaşıyordu. 1982'den başlayarak hız kazanan, Hizbullah'ın büyük rol oynadığı Lübnan direnişi bütünüyle başka bir hikayeydi: Bu, İsrail ordusunun, gerilla savaşı için uygun bir alandaki tedarik hatlarına sahip, halkın sahiplendiği, gerçek bir silahlı direnişle ilk karşılaşmasıydı. İsrail, yukarıda Irak hususunda bahsi geçen ikilemin aynısıyla karşı karşıya kaldı ve tıpkı Vietnam'daki ABD gibi, yenilgiye eşdeğer bir buruklukla geri çekilmeye mecbur bırakıldı.

İsrail'in, üstün silah gücünün yenilmezliğine olan inancı, –tayfanın şu andaki kaptanları Olmert ve Peretz'in askeri meselelerdeki amatörlükleriyle semiren bir böbürlenmeye ek olarak– İsraillileri, Hizbullah'ı kapitülasyona zorlayabileceklerine ya da Lübnan'ın tamamını rehin alarak, ülkenin sivil altyapısını yok ederek ve Şii nüfusun yaşadığı bölgelerin üzerine bomba tufanları yağdırarak Lübnanlıları yeni bir iç savaşın kıyısına sürükleyebileceklerine inandırdı. İsrail, mahalle ve köylerin tamamını, İkinci Dünya Savaşı'ndaki bazı bombardımanları –ya da çok daha geniş çaplı ve buna bağlı olarak görünürlüğü çok daha fazla olan bir Felluce'yi– anımsatan bir şablonla, kasıtlı olarak dümdüz etti. İsrail'in Lüb-

nan'daki yeni savaşı, onu işgal edilmiş bir bölgeden koşulsuz olarak çekilmeye mecbur etmeyi başarmış yegane nüfusa karşı bir intikam sahnesinin cinai hiddetini gözler önüne serdi.

Lübnan'daki İsrail silahlı kuvvetlerinin, neyin savaş suçu teşkil ettiğini tanımlayan uluslararası anlaşmalar temelinde kriminal olan tavrı; Irak'ta olsun, eski Yugoslavya'da olsun, ABD'nin Vietnam sonrası askeri girişimlerinde kitlesel boyutta işlediği suçların ötesine geçti. Burada, İsrail'in Lübnan'a saldırısı, *"olağanüstü hal"* politikaları denen şeyin kendine has bir örneği oldu. Washington'un, ABD yasal sınırlarının çok ötesinde "sorgulanmasını" istediği bireyleri, kirli işkence uygulamalarında hiçbir engellemeyle karşılaşmayan müşterileri arasından birilerine havale ettiği çok iyi bilinmekte. Bugün Washington, kirli işleri yapabileceği ve pek fazla belaya girmeden görevi tamamlayabileceği umuduyla, İran'a karşı bölgesel bir karşı-savunmanın en önemli kısmı olarak görünen Hizbullah'ı yenilgiye uğratma görevini İsrail'e verdi.

Nazilerin Yahudi katliamının korkunç hatırasını bir kez daha hayasızca sömüren İsrail liderleri –ki bu sömürü süre giden 33 Gün Savaşı vesilesiyle ahlaksızlıkta yeni zirvelere ulaştı– böylece Batılı güçlerden, nam-ı diğer "uluslararası toplumdan" gelecek eleştirileri savuşturabileceklerine inandılar. İsrail'in geçtiği her zulüm eşiği ile bu sömürü kaynakları açıkça kuruduğu halde, bu yöntem hâlâ etkilidir: Dünya üzerinde, İsrail'in Lübnan'da yaptığı gibi komşu bir ülkeye saldıran ve giderek yoğunlaşan savaş suçları işleyen herhangi bir devlet, aşırıya gidildiğini vazeden zayıf ve ürkek suçlamalarla karşılaştırılamayacak şiddette bir tepkiyi üzerine çekmiş olurdu.

Fakat bu yüzden İsrail'in ölümcül saldırısı başarılı olamazdı. Aksine, Ze'ev Sternhell'in şu keskin demecini özetler-

ken bir ölçüde üstü kapalı bir biçimde İsrail'in "en başarısız savaşı"[8] olarak tanımladığı şey zaten kanıtlanmıştı:

> *Bu savaşa girişmeye karar verenlerin; onun getireceklerini, akla gelebilecek hemen her alanda yaratacağı yıkıcı sonuçları, siyasi ve psikolojik hasarı, hükümetin güvenilirliğine inen ciddi darbeyi ve evet, çocukların anlamsız yere öldürülmesini bile gözlerinde canlandırmamış olmaları korkutucu. Resmi olarak ya da başka biçimde, bazı askeri görevliler de dahil olmak üzere hükümet sözcüleri tarafından Lübnanlıların maruz bırakıldığı felaket koşullarında sergilenen kiniklik, gençlik hayallerinin pek çoğunu kaybetmesinin üzerinden çok zaman geçmiş birini bile hayrete düşürür.*

Sömürgeci Savaşların Yan Etkisi

Lübnanlılar arasında bir iç savaşı teşvik etmek şöyle dursun, İsrail'in insanlık dışı saldırısı şu ana dek yalnızca onları bu ölüm saçan vahşete karşı ortak bir öfkede birleştirmeyi başardı. Hizbullah'ı teslim olmaya zorlamak bir yana, İsrail, köktenci Şii örgütü 1967'de Mısır'ı yenilgiye uğratmasından beri gördüğü en itibarlı düşmana çevirdi; Hizbullah'm lideri Nasrallah'ı Nasır'dan sonraki en popüler Arap kahramanına dönüştürdü. Washington'un ve onun Arap müşterilerinin Sünniler ve Şiiler arasındaki çatlağı genişletme çabalarını kolaylaştırmanın tersine, Suudi Krallığı'ndan olanlar da da-

8. Ze'ev Sternhell, "The Most Unsuccessful War," *Haaretz*, 2 Ağustos 2006.

hil olmak üzere, pek çok ileri gelen ana akım Sünni din adamının Hizbullah'a açık destek ilan etmelerini sağladı. Washington'un en ürkütücü düşmanı ve Tahran'ın müttefiki Mukteda El-Sadr, 9 Nisan 2005'te işgale karşı örgütlediği gösteriye benzer bir gösteriyi örgütleme fırsatı yakalarken, Iraklılar İsrail saldırısını oy birliği ile kınadı.

Kahire'de bulunan İbni Haldun Kalkınma Çalışmaları Enstitüsü'nün kurucusu ve Washington'un müttefiki bir Arap rejiminin zulmüne uğramış olmasına rağmen Birleşik Devletler tarafından rejim karşısında korunan ender demokratlardan biri olan Mısırlı sosyolog Saadettin İbrahim, yürüttüğü bir kamuoyu anketinin en çarpıcı sonuçlarını *Washington Post*'ta özetledi. 2006 Ağustos'unda yapılan ve Mısır'ın her yanından 1,700 kişinin katıldığı "popülerlik anketine" göre.

> *Hasan Narsallah verilen yanıtları yüzde 82'sinde öne çıkıyor. Arkasından İran Cumhurbaşkanı Mahmud Ahmedinecad (yüzde 72), Hamas lideri Halid Meşal (yüzde 60) ve Müslüman Kardeşler'in lideri Muhammed Mehdi Akif (yüzde 45) geliyor.*[9]

Bush yönetiminin Ortadoğu politikasını daha fazla mahkûm eden deliller saptamak mümkün değil. Bu kamuoyu anketi göstermiştir ki, Lübnan'daki durum ne şekilde gelişirse gelişsin, İsrail kurtarma botu, ABD İmparatorluğu'nun batmakta olan gemisini yüzeye çıkarmaya yardım etmek yerine, aslında gemi kazasını şiddetlendirmiştir ve şu anda onunla birlikte dibe sürüklenmektedir. Bu durumda umut edilebile-

9. Saad Eddine İbrahim, "The 'New Middle East' Bush is Resisting," *Washington Post*, 23 Ağustos 2006. Bu anket için Enstitü'nün web sayfasına bakılabilir (www.eicds.org).

cek tek şey geminin Ortadoğu'da –ve dünyanın geri kalan kısmında– binlerce daha kurbanı kendisiyle birlikte dibe sürüklememesidir.

Merkez ülkelerin, orduları sömürgeci harekâtlarda bulunurken umarsız bir hayat sürebilecekleri zamanlar geride kalmıştır. Fransa'nın Irak ve İran arasındaki savaşa müdahale etmesi Paris'te 1986 terör saldırılarına yol açmıştı; Cezayir'deki çekişmeye müdahalesiyse 1995 saldırılarına. Rusya'nın Çeçenya'daki sömürgeci seferi Rusya topraklarında kanlı saldırılara neden oldu. Amerikan silahlı güçlerinin Arap-İran Körfez ülkelerine yığınsal yerleşmeleri 11 Eylül 2001 saldırılarının yolunu açtı. İspanya'nın, Washington'un yürüttüğü savaşlara katılması 11 Mart 2004'te Madrid'e düzenlenen saldırılarının nedeniydi. Aynı savaşlara İngiltere'nin katılmasıysa 7 Temmuz 2005 saldırılarını doğurdu. Aynı başkentlere ve daha başka Avrupa şehirlerine yönelik planlanan pek çok saldırı da engellendi.

Sömürgeci savaşların, işgallerin ve müdahalelerin durması için daha kaç ölüm ve korkunç olayın gerçekleşmesi gerekiyor?

İngilizceden çeviren:
Sanem Öztürk-Barış Özden

Elinizdeki kitap, Lübnan'ın evrimi bağlamında, bu ülke ve İsrail için sonuçlarına odaklanarak, Otuz Üç Gün Savaşı'nın analizini sunuyor. Oldukça karmaşık olan bu soruna ilişkin sentetik bir giriş arayanlar kadar, gerçeklere ilişkin kanaat sahibi olan ve bunların yorumlanmasına ve önümüzde beliren ihtimallere dair bir tartışma arayanlara sesleniyor. Kitabın yazarları 2006 yazındaki savaşın doğrudan tarafları olan iki düşman ülkenin, İsrail ve Lübnan'ın mensupları. Dostluklarıysa otuz yıldan fazlaya dayanıyor ve iki ülkeyi ayıran sıcak sınırı aşacak kadar güçlü. Bunun temelinde, okulda aldıkları Fransız eğitiminin parçası olarak öğrendikleri, Fransız Devrimi'nin "Özgürlük, Eşitlik ve Kardeşlik" şiarına olan adanmışlıkları yatıyor. Michel Warschawski dördüncü bölümü yazdı. Kitabın geri kalanının yazarıysa Gilbert Achcar.

Gilbert Achar'ın daha önce Barbarlık Çatışması ve kaynayan Ortadoğu, Michel Warschawski'nin İsrail Toplumu'nun Krizi adlı kitapları türkçe yayınlanmıştır.

ISBN 978-975-7178-52-1

9 789757 178521